

ታሪክን የሚያወሩ ሳይሆኑ ታሪክን ለመሥራት መለኮታዊ ራዕይን የሰነቁ ልጆች ለኢትዮጵያ ዛሬ ያስፈልጓታል። ራዕይ ማጣትን በራዕይ ኃይል የሚበቀሉና የግራ መጋባትን ጽልመት ከምድሪቷ የሚገፋ ኃያላን ይነሣሉ። ዛሬ ይህን መጽሐፍ የምታነብ ወገኔ ከእነዚያ ባለ ራዕዮች አንዱ አንተ እንደሆንክ ታውቃለህ? የእግዚአብሔር ቅናት ይህን በአንተ እውን ያደርጋል። በተሐድሶ፣ ለተሐድሶ እንነሣ! በ21ኛው ክፍለ ዘመን የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ጀምሯል። ይህ የተሐድሶ አዋጅ ነው። ወደ እግዚአብሔር ቃል እንመለስ። ንስሐ እንግባ። ተባርክን ለበረከት እንሆናለንና። እግዚአብሔር ኢትዮጵያን ይባርክ።

በአገራችን የሃይማኖታቸውን የበላይነት የሚሰብኩና እውነትን የተቀሙ አንዳንድ ሰዎች “ፕሮቴስታንት” ማለት “ሰይጣን” ማለት ነው በማለት ያለማወቃቸውን እንደ ዕውቀት ሲገልጡ ተስተውለዋል። ነገሩ እነርሱ እንዳሉት ይሆን? ሌሎች ደግሞ ራሳቸውን እንደ አገር በቀል ቤተ እምነት በመቁጠር የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናትን “መጤ”፣ “የምዕራባውያን ቅጥረኞች”፣ ስለአገራቸው ግድ የማይላቸውና “ባንዳዎች” አድርገው ከመቁጠር አልፈው የፕሮቴስታንት እንቅስቃሴ በዓለም ላይ የአሉታዊ ተጽዕኖ ብቻ እንዳመጣ ኢሚዛናዊ ምስክርነታቸውን በተለያዩ መልኩ ስላናፈሱ ተደጋግሞ የተነገረው ውሸት በአንዳንዶች ዘንድ እንደ እውነት ሳይቆጠር አልቀረም።

በእውነት ፕሮቴስታንቶች ለአገር ግድ የማይላቸው፣ ባንዳዎች ናቸው እንዴት? የፕሮቴስታንት እንቅስቃሴ በዓለም አዎንታዊና አንፃራዊ ለውጦችን ያመጣ አይደለም ወይ? በዓለማችን ለወንጌል ሚሲዮናዊነት እንቅስቃሴ፣ ለሥራ ፈጣሪነት፣ ለዲሞክራሲ፣ ለሳይንስና ቴክኖሎጂ፣ ለዩኒቨርሲቲዎችና የምርምር መስፋፋት፣ ለሰው ልጆች የኗኗር ለውጥ፣ ለቤተ ክርስቲያንና መንግሥት መለያየት አንዱ ምክንያት የፕሮቴስታንት እንቅስቃሴ በዓለማችን መከሰት አይደለም ወይ? ለሚሉ ወሳኝ ጥያቄዎች መልሶችን በሚከተለው ምዕራፎች እናገኛለን። አንዲሁም የፕሮቴስታንት አጀማመር፣ የፕሮቴስታንት ምሰሶዎች፣ የፕሮቴስታንት እንቅስቃሴ ዓለም አቀፍ አዎንታዊ ተጽዕኖዎችና እግዚአብሔር ለሰሙ ክብር ባለፉት 500 ዓመታት በፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት በኩል የሠራቸውን አበይት ድንቅ ሥራዎቹን በወፍ በረር በሚከተሉ ምዕራፎች በመቃኘት ለዘመናችን ትምህርት እንቀስማለን።

ዋናውና ትልቁ ትኩረት በፕሮቴስታንቶች በተጠቀመው ጌታና ፕሮቴስታንቶች የሰበኩት የጠራው የዘላለም ወንጌል ላይ እንጂ በሆነ ጊዜ ተነሥቶ በሆነ ጊዜ በሚጠፋው እንቅስቃሴ ላይ እንዳልሆነ አንባቢያን እንድረዱኝ በአክብሮት አጠይቃለሁ። እኔ ክርስቶስን አንድሰብክ እንጂ ለፕሮቴስታንት ጥበቅና አልተጠራሁም። ለዓለም ጥያቄ መልስ ኢየሱስ እንጂ ፕሮቴስታንትዝም አይደለምና።

ከፍሰ ሁለት

ዓለምን የሰወጠው የፕሮቴስታንት ተሐድሶ



የፕሮቴስታንት ተሐድሶ

■ የታሪክ ሞተር ያለ ደም ለደንቀሳቀሰም፡

ማርቲን ሉተር

የፕሮቴስታንት እንቅስቃሴ በዓለማችን ከተወለደ ከ500 ዓመታት በላይ ሲሆን ዛሬ በዓለማችን ካሉት 2.5 ቢሊዮን ክርስቲያኖች ከ800,000,000 /አምነት መቶ ሚሊዮን/ በላይ ፕሮቴስታንቶች እንደሆኑ ጥናቶች ያሳያሉ፡፡¹⁸⁶ ፕሮቴስታንት Protestant የሚለው ቃል ከፈረንሳይና ከጀርመን ቃላት ተዳቅሎ የተገኘ ሲሆን በላቲን ፕሮቴስታንት /protestari/ የሚለውን የቃሉን ትርጉም ምሁራን ሲፈቱ አንድን ነገር መደገፍ ለእርሱም ምስክርነት መስጠት ነው፤ ይላሉ፡፡ ፕሮቴስታንት የሚለው ስያሜ ለመጀመሪያ ጊዜ የተሰጠው እ.ኤ.አ በ1529 ሉተርን ይደግፋ ለነበሩ የጀርመን ልዑላን የተሰጠ ስም ነው፡፡

የፕሮቴስታንት ተሐድሶ ለምን አስፈለገ?

በዙን ጊዜ ስለ ፕሮቴስታንት ተሐድሶ ሲነገርና ሲጻፍ አስቀድሞ ለመ. የሚነሣው ማርቲን ሉተር ነው፡፡ ታሪክን በጥንቃቄ ስናጠና ግን ከማርቲን ሉተር በፊት የተሐድሶን ዘር በደማቸው የዘሩትን ባለራጃይ የእምነት አርበኞች እናገኛለን፡፡ በቤተ ክርስቲያን አንዳንድ የታሪክ ምሁራን ከ4ኛው እስከ 16ኛው ክፍለ ዘመን ያለው ዘመን የጨለማ ዘመን ተብሎ ይታወቃል፡፡ ያ ዘመን ይህን ስያሜ ሊያገኝ የቻለው ከቤተ ክርስቲያን አበው በኋላ በስደትና መከራ ቤተ ክርስቲያንን ያልቻለው የዚህ ዓለም ገዢ የተባለው ሰይጣን የመንፈሳዊ ውጊያ ስልቱን በመቀየር ዓለማዊነትን በቤተ ክርስቲያን መድረክ ላይ በመላት ለመግለጥ ዕድል በማግኘቱ ነበር፡፡ የጨለማው ዘመን መገለጫዎች (መካከለኛው ዘመን እ.ኤ.አ ከ590-1517)

- በዘመኑ ተናጋሪ ባልነበረው በሞተ ቋንቋ በላቲን በቤተ ክርስቲያን አካባቢ ይደረግ የነበረው ሃይማኖታዊ ሥርዓት ወግ ከማራመድ ያለፈ የሰዎችን ውስጣዊና መንፈሳዊ ጥያቄ መመለስ ያለመቻል፡፡
- እርኩሰት፣ ሽፍጥ፣ ግብዝነትና ክፋት ሁሉ በቤተ መቅደስ ውስጥ በእግዚአብሔር ስም መሸፈኝነት በገሃድ መካሄድ፡፡
- “የመስቀል ጦርነት” በሚል ስም ፍጹም ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ የሆኑ ጦርነቶችን እ.ኤ.አ ከ1095 - 1270 በማካሄድ በብዙ ሺህ የሚቆጠሩ ሰዎች መጨፍጨፍ፡፡
- በበዛንታይን ሊዮ ሦስተኛ እ.ኤ.አ በ726 የሥዕል አምልኮ እንዲጀመር ፖሊሲ በማውጣት ካስተዋወቀ በኋላ ሥርዓቱን ወደ ደቡብ ኢጣሊያ፣ ግሪክና ወደ ባልካን ሀገሮች መዛመት መጀመር፡፡¹⁸⁷ በአገራችንም ተጓዥተው ይገኛል፡፡ ምሳሌ “ከሥዕል እንግዳ ወዝ ይወጣ ነበር ከወዘም የተቀቡት ከሚያስጨንቅ ደዌያቸው ይፈጠሩ ነበር... ይህች ሥዕል ወደ ጴጴጊያ የገባችበት ቀን መስከረም 10 ቀን ስለ ነበር ይህችን ቀን ያከብሯት ዘንድ ሊቀ ጳጳሳት ገዝተው ሠሩ” (8ኛ ተለምር ቁጥር 62)
- ከአራተኛው ክፍለ ዘመን ጀምሮ የሞቱት ቅዱሳን ሰማዕታት ማማለድ፣ መፈወስና ከክፉ መጠበቅ እንደሚችሉ መነገሩና በቤተ ክርስቲያን በእነርሱ ስም ሃይማኖታዊ ክብረ በዓላት እየተጀመሩ መምጣት፡፡¹⁸⁸

¹⁸⁷ <http://www.historyworld.net/wrldhis/PlainTextHistories.asp?ParagraphID=dmc>

¹⁸⁸ “The feeling had arisen by the close of the Fourth Century that martyrs and saints could make special intercession with God if requested to do so. It was thought that they were able to protect, heal, and aid. They were made guardians of cities, patrons of trades, and curers of disease. In effect, then, the saints and martyrs were made to replace the old pagan gods and goddesses.” <http://www.historyworld.net/wrldhis/PlainTextHistories.asp?ParagraphID=dmc>

¹⁸⁶ Jay Diamond, Larry. Plattner, Marc F. and Costopoulos, Philip J. (2005), *World Religions and Democracy*, page 119.(also in PDF file, p49), saying “Not only do Protestants presently constitute 13 percent of the world's population—about 800 million people—but since 1900 Protestantism has spread rapidly in Africa, Asia, and Latin America.”

- ቤተ ክርስቲያን ከዘመኑ መንግሥትና ሥርዓት ጋር ጋብቻ ፈጽማ ለመንፈሳዊ ነገር ቦታ ያጣችበት ዘመንና ወንጌል ስለሌላት የመንግሥተ ሰማያት የመግቢያ ተኬት በመድረክ ላይ እስከ መሸጥ የደረሰችበት አስደንጋጭ ወቅት እንደ ነበር ታሪክ ይናገራል።

በጨለማው ዘመን የተፈለፈሉ አደገኛ የኑፋቂ ትምህርቶች

- የፕሮግቶሪ¹⁸⁹ ትምህርት እ.ኤ.አ 600
- በቅዱሳን፣ በማርያምና በመላዕክት ስም ጸሎት በማድረግ እ.ኤ.አ በ709።
- የሮማ ጳጳስን እግር መሳም እ.ኤ.አ 995
- የሙታን ቅዱሳን ታሪክ በቀኖና ውስጥ መጨመር እ.ኤ.አ በ1079
- ለቂስ ንስሐ የመግባት ትምህርት እ.ኤ.አ በ1439
- ቅዱስ ቁርባን (የጌታ አራት) በሚወሰድበት ጊዜ ኅብስቱና ወይን በቀጥታ ወደ ጌታ ሥጋና ደም ይቀየራል (ትራንስብስታንሺዩሽን Transsubstantiation) የሚሉ አመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮዎች ቤተ ክርስቲያንን በመውረር እስከ ዛሬም ትልቅ ግራ መጋባትን በመፍጠር ላይ ይገኛሉ።

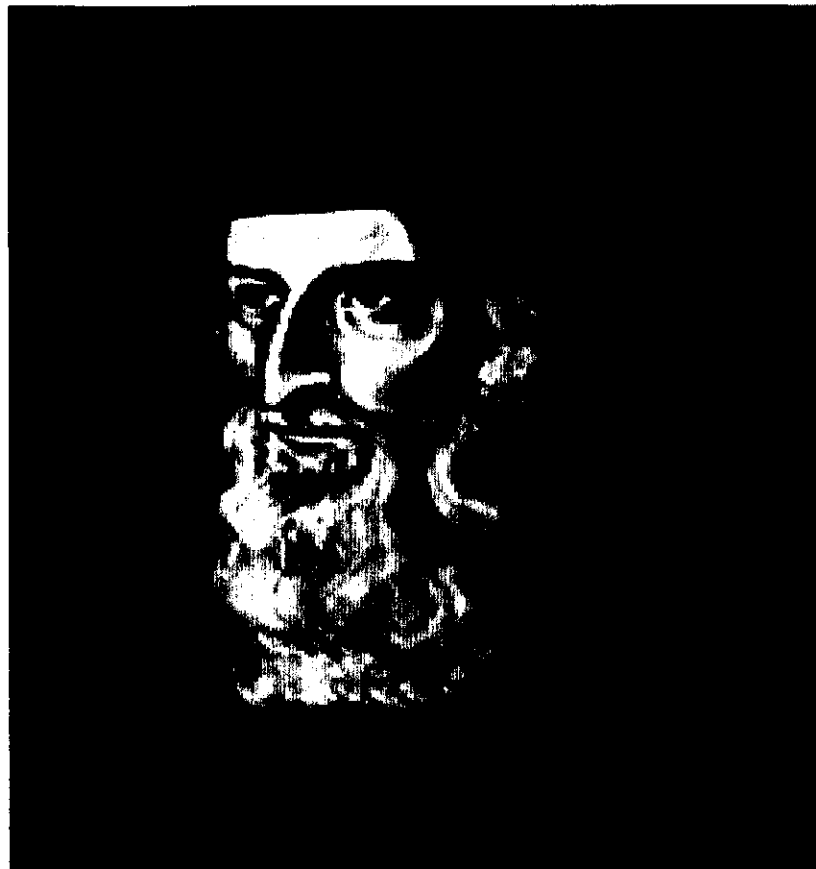
ከዚህም የተነሣ የቤተ ክርስቲያን የታሪክ ምሁራን ዘመኑን “የጨለማው ዘመን” በማለት ሰይመውታል። ጨለማውን በቃሉ ብርሃን ለመግለጥ በየዘመኑ የተነሡ የእምነት አርበኞች ተሰደዋል፣ ተገርፈዋል፣ በእሳት ተቃጥለዋል፣ ታሥረዋል፣ በቤተ ክርስቲያን “መናፍቃን” ተብለው ተወግዘዋል፣ ተገድለዋል፣ አጥንታቸውን ከመቃብር አውጥተው በማቃጠል አመዱን በወንዝ ላይ በትኅዋል፣ እንደ ሳቱ ተቆጥረዋል። ከፕሮቴስታንት ተሐድሶ ቀድመው የተነሡ የሁለት አርበኛ ባለራእዮች ገድል ለዚህ ትልቅ ምሳሌ ነው።

የተሐድሶ ንጋት ኮከቦች

ሀ. ጆን ዊክሊፍ (1328 – 1384)

በፕሮተስታንት ተሐድሶ እንደ ንጋት ኮከብ ከሚታዩት የእምነት አርበኞች መካከል አንዱ እንግሊዛዊው ጆን ዊክሊፍ ነው። የተሐድሶ ንጋት ኮከብ የተባለበት ምክንያት ተሐድሶው ከመምጣቱ በፊት የተሐድሶውን መንገድ በደሙ በመጥረጉ ነው።

¹⁸⁹ ፕሮግቶሪ (Purgatory) በሮም ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ትምህርት መሠረት አማኞች ከሞቱ በኋላ ሙሉ ይቅርታ ስላልተደረገለት በጋጢኦቻቸው የሚሰቃዩበትና መንግሥተ ሰማይ ለመግባት የሚጠበቁበት ቦታ ነው። ብለው ማመን ይመሩ።



ጆን ዊክሊፍ¹⁹⁰

¹⁹⁰ በተጨማሪ የእንግሊዝኛውን መረጃ ይመልከቱ Wycliffe had been born in the hinterlands, on a sheep farm 200 miles from London. He left for Oxford University in 1346, but because of periodic eruptions of the Black Death, he was not able to earn his doctorate until 1372. Nonetheless, by then he was already considered Oxford's leading philosopher and theologian. He deepened his study of Scripture and wrote more about his conflicts with official church teaching. He wrote against the doctrine of transubstantiation: "The bread while becoming by virtue of Christ's words the body of Christ does not cease to be bread." He challenged indulgences: "It is plain to me that our prelates in granting indulgences do commonly blaspheme the wisdom of God." He repudiated the confessional: "Private confession ... was not ordered by Christ and was not used by the apostles." He reiterated the biblical teaching on faith: "Trust wholly in Christ; rely captionogether on his sufferings; beware of seeking to be justified in any other way than by his righteousness." <http://www.christianitytoday.com/ch/131christians/moversandshakers/wycliffe.html>... የጆን ዊክሊፍ መጨረሻ The Council of Constance declared Wycliffe (on 4 May 1415) a heretic and under the ban of the Church. It was decreed that his books be burned and his remains be exhumed. The exhumation was carried out in 1428 when, at the command of Pope Martin V, his remains were dug up, burned, and the ashes cast into the River Swift, which flows through Lutterworth.



ጆን ዊክሊፍ በአክሲዮኒዝም በሚገኘው በባሊዬል ኮሌጅ ፕሬዚዳንት የነበረ ሲሆን ፕሮፌሰርነትን ያገኘው በመጽሐፍ ቅዱስ የትንታኔ ጥናት ነው። በመንፈስ ቅዱስ አስተማሪነት መጽሐፍ ቅዱስን ባጠና መጠን በዘመኑ “ቤተ ክርስቲያን” ተብላ የምትጠራው ከቃሉ ጋር የተጋጨች መሆኗ ይበልጥ እያሳዘነውና ልቡን እየሰበረ እንደ መጣ ታሪኩ ያወሳል። በተለይ በቤተ ክርስቲያን ስም በሮም ይታዩ የነበሩት ክርስቶስ አልባ ካቴድራሎች፣ የጳጳሳትን ገዢነትና የምእመናንን ተገዢነት እንዲሁም የካህናት ሊቅ የአኗኗር ዘይቤ ሲመለከት ሃዘንን መራር እንዳደረገበት ይናገራል።

ከዚህም የተነሣ አንድ ነገር ለማድረግ ቆርጦ ተነሣ። ለመጀመሪያ ጊዜ መጽሐፍ ቅዱስን ከላቲን ቋንቋ ብዙሃኑ ወደሚያነቡት የእንግሊዝኛ ቋንቋ ተረጉመ። ይህ መጽሐፍ ወደ እንግሊዝ ቤተ መንግሥት ዘልቆ የሰዎችን ሕይወት ለወጠ። ይህ ምስክርነት የተሰጠው እ.ኤ.አ በሰኔ 1394 በዳግማዊ ሪቻርድ ባለቤት የንግሥት አና የቀብር ሥነ ሥርዓት የፈፀሙት ሊቀ ጳጳስ አሩንዴል ሲሆን ጳጳሱ ዊክሊፍ ወደ እንግሊዝኛ የተረጉሙት መጽሐፍ ቅዱስ በንግሥቲቱ ላይ ስላመጣው አዎንታዊ ተጽዕኖ ሲናገሩ፦

ንግሥት አና ወደ እንግሊዝኛ ተተርጉመው የነበሩትን አራት ወንጌላት ከማንበቧ የተነሣ በመንፈሳዊ ሕይወቷ እጅግ የተመሰገነች ነበረች። እነዚህ መጽሐፍት እውነተኛና ሁሉም ሊያነባቸው የተገቡ ናቸው። በማለት ቀብሩን አስፈጸመ፤ ብለዋል።

ጳጳስ አሩንዴል በንግሥቲ አና ቀብር ላይ ወደ እንግሊዝኛ የተተረጎመውን መጽሐፍ ቅዱስ በማሞጋገስ እንዳልተናገሩ ከ14 ዓመት በኋላ በተተረጎመው መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ሕዝቡን ሰብስቦ “ውግዝ ከመከራየሱ” በማለት .. ከዚህ በኋላ መጽሐፍ ቅዱስን ሆነ ሌሎች ክፍሎች ወደ እንግሊዝኛም ሆነ ወደ ሌሎች ቋንቋዎች መተርጎም ለማንም አይፈቀድም፤ ለዚህ ሥልጣኑ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ብቻ ነው፤ ከዚህም የተነሣ በዊክሊፍ ወደ እንግሊዝኛ የተተርጎመው መጽሐፍ ቅዱስ እንደ እግዚአብሔር ቃል አይቆጠርም፤ በማለት የውግዝት ቃላቸውን አሳወቁ። ቃሉን ያነበቡ ብዙዎች ወደ ብርሃን ተሻግረው ስለ ነበር በቃሉ የተለወጡትን ሰዎች ብዛት የተመለከተው ጳጳስ እጅግ ተበሳጩ። በመጨረሻም ውግዝቱ ብቻ በቂ ሆኖ ስላልታያቸው እ.ኤ.አ ዲሴምበር 28 ቀን 1384 ጆን ዊክሊፍ ከሞተ ከ44 ዓመት በኋላ በ1428 የሮማው ጳጳስ ማርቲን አምስተኛ የጆን ዊክሊፍ አጥንቱ ከተቀበረበት ወጥተው እንዲቃጠልና እመዱ በወንዝ ላይ እንዲበተን አዘዋል። ጆን ዊክሊፍ በሮም ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ቢወገዝም በሕይወቱ ዘመን ለእንግሊዝ ሕዝብ ያበረከተው አገልግሎት ከፍተኛ ጥቅም ስላስገኘ የእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያን የተሐድሶ የንጋት ኮከብ ብላ ሰይማዋለች።¹⁹¹ በጣም የሚገርመው የዚህ ታላቅ የእምነት ሰው ገድል እስከ ዛሬ በሚሊዮኖች ይወሳል። ይህ የተሐድሶን መንገድ ለመጥረግ የተከፈለ ታላቅ ዋጋ ነው።

ለ. ጆን ሑስ /1369 – 1415/

“ጳጳሱና ክርስቲያን ሁሉ በመጽሐፍ ቅዱስ ይጻፋሉ፤ ለመጽሐፍ ቅዱስ እውነት ለማይታዘዝ ጳጳስ የመታዘዝ ግዴታ የለብንም።” ጆን ሑስ

ጆን ሑስም ከሉተር በፊት ለተሐድሶ ብሎ ሰማዕት የሆነ ታላቅ የእምነት ጀግና ነበር። ጆን ሑስ የቼክ ካህን፣ የሥነ መለኮት ምሁር፣ ፈላስፋና በፕራግ ዩኒቨርሲቲ መምህር ነበር። ጆን ሑስ በዘመኑ በሮም የሚገኘውን የቅዱስ ጴጥሮስ ቤተ ክርስቲያን ካቴድራል ለመሥራት በሚል “የመንግሥተ ሰማይ መግቢያ ትኬት” በቤተ ክርስቲያን በግልጽ በመሸጥ ይደረግ የነበረውን ዓይን አውጣ ገንዘብ የማሰባሰብ ዘመቻ፣ ለዋዊና ምድራዊ የወንጌል ተጻራሪ ትምህርቶችን፣ ወደ ቅዱሳን የሚደረገውን ጸሎት፣ ለሞተ ሰው የሚደረገውን ጸሎት በገሃድ ይቃወም ነበር።¹⁹²



ጆን ሑስ /1369 – 1415/

ምንጭ፡- (<http://ocaminho.com.br/ocaminho/imagens/JohnHuss/>)

¹⁹² <http://www.bible.ca/history/eubanks/history-eubanks-25.htm>

¹⁹¹ ዮሐንስ ሳንድቬድ (1974)፤ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ በመካከለኛው ዘመን፣የተባበሩት አታሚዎች፣ ገጽ 9



ጆን ሐስ /1369 – 1415/

ምንጭ:- (<http://ocaminho.com.br/ocaminho/Imagens/JohnHuss.>)

ጆን ሱስ¹⁹³ ለዓለም ሁሉ ኃጢአት ከሞተው ከናዝሬት ከኢየሱስ ክርስቶስ ደም በቀር ወደ መንግሥተ ሰማይ የሚወስድ ሌላ መንገድ በፍጹም እንደሌለ አብክሮ ያስተምር ነበር። ለሰው ልጆች ድነት የኢየሱስ ክርስቶስ የመስቀሉ ሥራ በቂ ነው፤ በማለትና በእግዚአብሔር ቃል ምትክ የገነነውን የሰዎችን ወግና ሥርዓት እንዲሁም የቤተ ክርስቲያንን በፖለቲካ ውስጥ ቀጥተኛ ተሳትፎ እጅግ በመቃወም ያስተምር ነበር። በከላሾቹ ፊት ቀርቦ በግብፁ መሪዎች ብዙ ዛቻ አቋሙን እንዳልለወጠ በተረዱ ጊዜ በእሳት ተቃጥሎ እንዲሞት ፈረዱበት። አስቀድሞ ግን ወደ አንድ ትልቅ ቤተ ክርስቲያን አስገብተው ልብስ ተክህኖ አልብሰውት በእጁ የቅዱስ ቁርባን ጽዋ ሰጡት። ከዚያም በኋላ ሁለት ጳጳሳት ቀርበው፡-

“እንተ ይሁዳ የድነት ጽዋ ወሰድንበህ” አሉት። ሱስም በበኩሉ፡-
“ያመንሁት በመድኃኒቱ በኢየሱስ ክርስቶስ ነው፤ በዚህች ዕለትም በመንግሥቱ አዲሱን የድነት ጽዋ ለመጠጣት እንደምችል እርግጠኛ ነኝ ሲል መለሰላቸው”

ከዚያም ወደሚሞትበት ሥፍራ እየገፈተሩት ሲሄዱ፡-

ነፍሱን ለሰይጣን አሳልፈን እንሰጣለን አሉት” እስረኛውም ረጋ ባለ መንፈስ ወደ ሰማይ እያሻቀበ፡- ኢየሱስ ክርስቶስ ሆይ፡ ያግኝኝ አንተ ነህ በእጅህ ነፍሴን አሳልፈ ሰጥቼለሁ፤ ሲል ተናገረ¹⁹⁴

ቤተ ክርስቲያን የተሐድሶ ቀደምት አበው ግልጽ ጥያቄዎችን በቃሉ ላይ ቆመው በማንግታቸው በግርፋት፣ በእሥራት፣ በሞት፣ እንደ እባብ በመቀጥቀጥ፣ በማቃጠል፣ በማውገዝ፣ ከእገር በማሳደድና ለማቸውን በማብጠልጠል ኢስብአዊ ድርጊት በልጆቿ ላይ በመፈጸሟ ተሐድሶውን ማዘግየት እንጂ ማስቀረት አልቻለችም። የክርስቶስን ወንጌል በገሃድ የሚሰብኩትን የምታሳድድ “ቤተ ክርስቲያን” በየትኛውም መመዘኛ የክርስቶስ አካል ልትሆን አትችልም። ዛሬም ቢሆን ብዙዎች ለጊዜው በእውነት ላይ መዋሸት፣ ማደምና ለእውነት በቆሙት ላይ ሤራ ሊያሤሩ ቢችሉም በእውነት ላይ ምንም ማድረግ አይችሉም።

ጆን ሱስ በእሳት እየተቃጠለ “በአንድ መቶ ዓመት ጊዜ ውስጥ ልታፈን የማይችል የተሐድሶ ጥያቄ ያነገበ አንድን ሰው እግዚአብሔር ያስነሣል” ብሎ የመጨረሻ ቃል በመናገር እንዳንቀላፋ ይነገራል። ጆን ሱስ እንደተናገረው ከመቶ ዓመት በኋላ ማርቲን ሉተር በእግዚአብሔር ምሕረት፣ ጸጋና ቃል ተሞልቶ ተቃውሞን ሁሉ ሰብሮ በመውጣት

¹⁹³ 193 ተጨማሪ መረጃ ካሰጠን ይመልከቱ። John Huss (Jan Hus) was born in Bohemia (now part of the Czech Republic) in about 1371. He received a master's degree from Charles University in Prague in 1396, became a professor of theology in 1398, was ordained to the priesthood in 1400, was made rector of the University in 1402, and in 1404 received a bachelor's degree in theology (presumably a more advanced degree than the term suggests today). ...The Council, having just narrowly succeeded in uniting Western Christendom under a single pope after years of chaos, was not about to have its work undone. It accordingly found him guilty of heresy, and he was burned at the stake on 6 July 1415. Matthew Spinka, John Hus: a Biography, (Princeton Up, 1968)

¹⁹⁴ ዮሐንስ ላንደቪክ፣ ገጽ 97

በቃሉና በመንፈሱ የታደሰች ቤተ ክርስቲያን በከፍታ ላይ እንዲትቆምና ወንጌል በገሃድ እንዲሰበክ ምክንያት ሆኗል። የማርቲን ሉተርን የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ መሣሪያ እግዚአብሔር አድርጎት እንዴት እንደተጠቀመበት ከዚህ በታች በአጭሩ ቀርቧል።

የተሐድሶ መሪ



ማርቲን ሉተር (1483 – 1546)

ምንጭ፡- (www.talktalk.co.uk/reference/encyclopaedia/hutchinso)

በጆን ዊክሊፍ፣ በጆን ሱስና በብዙሃን የተሐድሶ ቅድመ አበው ደም የተዘራው የተሐድሶ ራእይ ዘር በማርቲን ሉተር ልብ ውስጥ አልፎ በዓለም ላይ ፈነዳ። ማርቲን ሉተር¹⁹⁵ መዝሙረ ጳዊትን፣ ገላትያን ከሁሉ በላይ

¹⁹⁵ ስለ ማርቲን ሉተር ተጨማሪ መረጃ በእንግሊዝኛ ይመልከቱ። Martin Luther was born on 10 November 1483 in Eisleben. His father was a copper miner. Luther studied at the University of Erfurt and in 1505 decided to join a monastic order, becoming an Augustinian friar. He was ordained in 1507, began teaching at the University of Wittenberg and in 1512 was made a doctor of Theology. In 1510 he visited Rome on behalf of a number of Augustinian monasteries, and was appalled by the corruption he found there. Luther became increasingly angry about the clergy selling 'indulgences' - promised remission from punishments for sin, either for someone still living or for one who had died and was believed to be in purgatory. On 31 October 1517, he published his '95 Theses', attacking papal abuses and the sale of indulgences. http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/luther_martin.shtml... Unless I am convinced by the testimony of the Scriptures or by clear reason (for I do not trust either in the pope or in councils alone, since it is well known that they have often erred and contradicted themselves), I am bound by the



ጣርቲን ሉተር (1483 – 1546)

ምንጭ :- (www.talktalk.co.uk/reference/encyclopaedia/hutchinso)

ሮሜን በጥልቀት እያጠና በመጣ ጊዜ ሁለት ምርጫዎች ከፈቱ ተደቀኑ። የመካከለኛው ዘመን ቤተ ክርስቲያን ወይም መጽሐፍ ቅዱስ ከሁለት አንዱ ትክክል አይደለም፤ የሚል ጠንካራ ውሳኔ ላይ ደረሰ። በመጨረሻም ከእግዚአብሔር የቃሉ እውነት ጋር ፍጹም የተፋታ በእመጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥርዓት፤ ትውፊትና አስተምህሮ ታንቃ በዘመኑ ገናና የነበረች የሮም ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን በብዙ ስህተት ውስጥ እንደተዘፈቀች በቃሉ ብርሃን ተገልጦለት አየ። ማርቲን ሉተርም ቤተ ክርስቲያን በነበረችበት ትልቅ መንፈሳዊ ቀውስ ልቡ ስለ ተሰበረ በቃሉ ላይ በመቆም ለተሐድሶ ይጠራት ጀመረ። ቤተ ክርስቲያንን ያጨናነቀው ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ የአስተምህሮ መሠረቱ ተናጋ።

ከጀርመን የተነሣው የለውጥና የተሐድሶ አውሎ ንፋስ ዓለምን እንደ ክረምት ጎርፍ በአንዴ በማጥለቅለቅ፤ የዘመኑ መንበረ “ክርስትና” የነበረች ታላቂቷ ሮም በአንድ ሰው ራእይ ወገሏ ተፈቶ በመጠጥ ኃይል ነላቸው እንደ ዞረ ሰው መንገዳገድ ጀመረች። በአውሮፓ የካቶሊክ ባሕታዊ፤ የመጽሐፍ ቅዱስ አስተማሪና ካህን በነበረው በጀርመናዊው ማርቲን ሉተር መሪነት የፈነዳው ተሐድሶ ዋና ዓላማው ብዙ የፕሮቴስታንት ቤተ እምነቶችን የሚያቅፍ አንድ ትልቅ ጎራ ለመፍጠር አልነበረም። ነገር ግን በመካከለኛ ክፍለ ዘመን የነበረችውን የሮማ ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያንን ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ከሆኑ አስተምህሮዎቿ፤ ቃሉን ከጋረዱ ሰዋዊ ሥርዓቶቿና እንደ ቃሉ ከተቆጠሩ ሜዳዊ ልምዶቿ በቃሉ ለማደስ ነበር።

ማርቲን ሉተር ይዞት የተነሣው ቃል “ጻድቅ በእምነት በሕይወት ይኖራል” (ሮሜ 1: 17)፡ የሚል ሲሆን ለድነት ብዙ ቅድመ ሁኔታዎችንና ሥርዓትን ደንግጋ ከቃሉ ውጭ ታስተምር በነበረችው በሮማ ቤተ ክርስቲያን ትልቅ ቁጣን ቀስቅሶ ነበር። ከዚህም የተነሣ ሉተር በተገኘበት እንዲገደልና በእንግድነት የተቀበለው ሰው ሁሉ እንዲታሠር ትዕዛዝ ወጥቶ ነበር። የተሐድሶ ባለራእዩ ግን ሁሉንም አልፎ በመሄድ ታላቅ ሥራ ሠርቶአል።

ማርቲን ሉተር ዊተንበርግ ቤተ ክርስቲያን በር ላይ 95 የተቃውሞ ነጥቦችን ጽፎ ሲቸነክር ዓላማው ከካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን መውጣት ሳይሆን በቤተ ክርስቲያን ውስጥ እጅግ ገነው የእግዚአብሔርን ቃል የጋረዱ ስህተቶችን ለማረም ነበር። በመጨረሻም የተሐድሶ ጥያቄው በቤተ ክርስቲያን ተቃዋሚነት ስላስፈረጀውና አሳዳጆቹም ያነሣቸውን ነጥቦች ከቃሉ ጋር በማስተያየት ከመነጋገር ይልቅ ማባረርን ስለመረጡ ማርቲን ሉተር ተወልዶ አድጎ፤ ተምሮ ለአገልግሎት ከበቃበት ቤተ ክርስቲያን አ.ኤ.አ ጃንዋሪ 3 1531 ተባረረ። በዚህም የፕሮቴስታንቶች ልደት ሆኗል። ፕሮቴስታንቶች

የተቃወሙት ቤተ ክርስቲያንን ሳይሆን በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ሰርገው የገቡ የነፋቂ ትምህርቶችን፤ የሮም ጳጳስ የበላይነትን፤ ከቃሉ ምንም መሠረት የማይገኝላቸው ልምዶችንና ሥርዓቶችን ነው። ከተሐድሶ በፊት በነበረው ዘመን “ቤተ ክርስቲያን አንዳለችው” የሚል ሀሳብ የተለመደ ሲሆን ከተሐድሶ በኋላ “መጽሐፍ ቅዱስ አንዳለው” የሚለው ገዢና ትክክለኛው አሳብ እየተለመደ መጣ። ይህም የተሐድሶ ውጤት ነው።

ከተሐድሶ በፊት ሰዎች በቤተ ክርስቲያን የተነገራቸውን ሁሉ እንዳለ የማመን እንጂ የማሰብና የመጠየቅ ምንም ዓይነት መብት አልነበራቸውም። ሉተርና የመካከለኛ ዘመን ቤተ ክርስቲያን የተሐድሶ መሪዎች ይህን የዘመናት አሉታዊ የአመለካከት ስንሰለት በመበጣጠስ ሰዎች ለተባለው ሁሉ “አሜን” ከማለታቸው በፊት በቃሉ ሁሉን የመመርመር ነጻነት እንዲኖሯቸው አደረጉ። የቤሪያ ሰዎች ለሐዋርያው ጳውሎስ ስብከት አሜን ከማለታቸው በፊት፡- “ነገሩ እንደዚሁ ይሆንን? ብለው ዕለት ዕለት መጻሕፍትን እየመረመሩ ቃሉን በሙሉ ፈቃድ ተቀበለ” (ሐዋ.17:11) እንደሚለው ማለት ነው። ጠያቂ አዕምሮን የፈጠረው እግዚአብሔር ሰዎች ያልተረዱትን ሲጠይቁ እንዳለመታዘዝ አይቆጥርም። ከዚያች ቀን ጀምሮ ክርስቲያኖች የእግዚአብሔር ቃል የሚለውን እንጂ ቤተ ክርስቲያን የምትለውን ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ትውፊት ማመን አቆሙ።

ሰዎች ያልገባቸውን የመጠየቅ በር ተከፈተላቸው። አማኞች የመንፈሱ ማደሪያዎች እንደ መሆናቸው መጠን ከዚያ ጊዜ ጀምሮ በግላቸው መንፈስ ቅዱስ በቃሉ በኩል ለልባቸው ያረጋገጠውንና የተረዱትን ወስኖ በመቀበል ማመን ጀመሩ። የጅምላ እምነት ቀረ። አሳዛኙ ነገር ግን ዛሬ ያሉ ብዙ የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት ብዙ ተሐድሶ በሚያስፈልጋቸው አካሄዶችና ልምዶች ተተብትበው ወደ ፊት መራመድ ያለመቻላቸው ነው። ለምሳሌ፡- በትንቢትና በመገለጥ ስም ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ልምዶችና አስተምህሮዎች ከመለመዳቸው በላይ የቃሉን እውነት ወደ መጋረድ ደርሰዋል። ለእውነተኛ ቤተ ክርስቲያን መታዘዝ ለቃሉ መታዘዝ ሲሆን ቃሉን ጥላ ውሸት ላይ የቆመችውን “ቤተ ክርስቲያን” ቃሉ ላይ ቆሞ መሞገት በእውነት የዳነ ሰው ምልክት ነው።

እውነተኛ ክርስቲያንነት በመሆን እንጂ በመባል አይገኝም፤ አይገለጥም። ቤተ ክርስቲያን ከቃሉ እንጂ ቃሉ ከቤተ ክርስቲያን አልተገኘም። ቃሉ ፈጠራት እንጂ ቤተ ክርስቲያን ቃሉን አልፈጠረችም። ስለዚህ የእግዚአብሔር ቃል ይገዛታል እንጂ ቤተ ክርስቲያን ቃሉን አትገዛም። የእግዚአብሔር ቃል ቤተ ክርስቲያንን ይመራታል እንጂ ቤተ ክርስቲያን ቃሉን አትመራም፤ የመለኮታዊና የመጨረሻ የሥልጣን ምንጭ የእግዚአብሔር ቃል እንጂ ቤተ ክርስቲያን፤ ጳጳስ፤ አባ እምነቶች፤ ነቢያት፤ ሊቃውንትና ነገረ መለኮታውያን አይደሉም። ቤተ ክርስቲያን ከእግዚአብሔር የተሰጣት ቃል ትሰብካለች እንጂ የራሷን ልምድና ሥርዓት እንደ እግዚአብሔር ቃል ለመስበክ ሥልጣን የላትም። የእግዚአብሔር ቃል የበላይ ነው። ለቃሉ የማይገዛ ሥርዓት፤ ትውፊት፤ የቤተ ክርስቲያን ሹመት፤ ልምድና ለቃሉ የማይገዙ ድርሳናትና ገድላት በክርስቶስ ኢየሱስ ቤተ ክርስቲያን ቦታ የላቸውም። የቤቱ ሯስ ኢየሱስ ከሆነ ኢየሱስን የማይገልጡና

Scriptures I have quoted and my conscience is captive to the Word of God. I cannot and will not recant anything, since it is neither safe nor right to go against conscience. May God help me. Amen. Brecht, Martin. (tr. Wolfgang Katenz) (1996), "Luther, Martin," in Hillerbrand, Hans J. (ed.) Oxford Encyclopedia of the Reformation. New York: Oxford University Press, 2:460.

የማያሳዩ በቤተ ተቀባይነት የሌላቸው ብቻ ሳይሆኑ በቃሉ የተወገዙ ናቸው። የፕሮቴስታንት እንቅስቃሴ መሠረት ይህ ነው።

መጽሐፍ ቅዱስን በማንበቧ ብቻ የተቃጠለች ሴት

በተሐድሶ ዘመን አንዲት ጃይኒ ዌስት የተባለች ሴት ከነበረችበት የሮማ ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ወደ ተሐድሶ እምነት መጣች። የአዲስ ኪዳን መጽሐፍ ቅዱስ ከገዛች በኋላ ማየት የተሰናገደች ስለሆነች ለአንዲት አሮጊት ገንዘብ እየከፈለች እንድታነባለት ታደርግ ነበር። ለቃሉ ካላት ከፍተኛ ፍቅርና ከፍተኛ የማስታወስ ችሎታ የተነሣ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ተጣበቀች። በመጨረሻም ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ምዕራፎች በልቧ መዘገበች። ቤተ ክርስቲያንም ከቃሉ ጋር እንደተጋጨች አስተዋለች። ለመጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥርዓቶችን እንዲያውም በማለት የእግዚአብሔርንም ቃል በገሃድ መናገር ጀመረች። ከዚህም የተነሣ ጃይን በዚያን ጊዜ ጳጳስ በነበሩት ዶክተር ራልፍ ባይኒ የሲትቺ ፊልድና ዶክተር ድራይታይ በሚባሉ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ፊት አቀረበች። በመጨረሻም መጽሐፍ ቅዱስ ያለውን ቃል በማመኗ ብቻ የሰህተት ትምህርት ውስጥ ገብታለች በማለት ድርባይ በሚባል እሥር ቤት እንድትታሰር ወሰነባት። ጴጥሮስ ፍቼ በተባለ ሰው በተደጋጋሚ ምርመራ ቢደረግባትም በክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ ያገኘውን መዳኗን መስክራ አቋሟን እንደማትለውጥ ደጋማው ተናገረች።

በሁሉ ሞክረው ከቆመችበት እውነት ሊያነቃነቅት ስላልቻሉ በጳጳሳት፣ በመንግሥት፣ በሰላማዊነት፣ በንግሥት መልዕክተኞችና በሕዝብ ፊት አቀረበች። ድሃዋ ሴት በጉባኤው ፊት ቆማ እውነትን በመካድ ምህረትን እንደማትጠይቅ ነገረችቸው። በመጨረሻም ሞት ተባይኖባት ፍርዱን ለሚፈጽሙ ታልፋ ተሰጠች። በአገሪቱ 1 1556 ከጭራሮ ጋር ሊያቃጥሏት አቀረበች። ወደ ምትቃጠልበት ቦታ በቀረበች ጊዜ ተንበርክካ ጸለየች። መቃጠልዋን ለማየት የተሰበሰቡ እንዲጸልዩለት ተመኘች። ጸሎቷን ከጨረሰች በኋላ ከጭራሮው ጋር አሠሯት እንጨቱም በእሳት ተሰብሶ ወዲያውም አሳቱ ነበልባል ድምጽዋን አጠፋ ሥጋዋ ተቃጥሎ ወደ ክርስቶስ እቅፍ ገባች። የእግዚአብሔርን ቃል የጋረዱና በቤተ ክርስቲያን የነገሡ የሰው ትውፊትና ለመጽሐፍ ቅዱሳዊ ወግና ባዶ ምድራዊ ሥርዓት እንዲባሉ የመጽሐፍ ቅዱስን እውነት በማመንዋ ብቻ በቤተ ክርስቲያን ተፈርዶባት ለእሳት ራሰዋን በመስጠት ሰማዕት ሆናለች።¹⁹⁶

ስለ ተሐድሶ ሳጠና ያገኘሁት አንድ ትልቅ ምስጢር ቤተ ክርስቲያን ከእውነት መንገድ ስትወጣ የእግዚአብሔርን ቃል ይዘው ጥፋቷን የሚሞግቱ ልጆቿን ያል ሮክራኬ በኢሰባዊ ሁኔታ በጭካኔ መግደሏ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ እውነት የሚያስፈራትና የመጽሐፍ ቅዱስ መላው እውነት የማይሰበክባት ቤተ ክርስቲያን ወደ ቃሉ እውነት መምጣት ካልቻለች “ቤተ ክርስቲያን” የሚል ስም ብቻ ቤተ ክርስቲያን አያደርጋትም።

አንድ አማኝ መጽሐፍ ቅዱስን በማንበቡ ብቻ ካላይ የተመለከትነውን ዓይነት ዘግኖኝ እርምጃ የምትወስድ “ቤተ ክርስቲያን” የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን ናት ማለት እንችላለን ወይ? የክርስቶስ ካልሆነች የማን ናት? መልሱን ለአንባቢያን። እኛስ ዛሬ ለእውነት ዋጋ ለመክፈል ተዘጋጅተናል ወይ? ባለፉት ምዕራፎች እንደተመለከትነው በአገራችን የተሐድሶ/የለውጥ/ሐሳብ ያነገቡ በአስቃቂ ሁኔታ እንደ ተገደሉ በአውሮፓም የተነሣው የፕሮቴስታንት ተሐድሶ ጥንቃቄ በተመሳሳይ ሁኔታ በመሥዋዕትነት ግቡን እንደመታ እንመለከታለን። በአውሮፓም ይሁን በአፍሪካ አልፎም በኢትዮጵያ የእግዚአብሔር ቃል ሁሉን ይገዛል። በኢትዮጵያ ምድር ሊሆን ባለው የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ ፊት ማንም ምንም ቢቆም ፍጹም መቀልበስ በማይቻልበት ደረጃ ላይ ደርሶናል። መንፈሳዊ ጦርነቱ ቀላል ባይሆንም የተሐድሶ መሪ የቤቱ ራስ ኢየሱስ ክርስቶስ የድሉ ባለቤት ነው። ከእንግዲህ የመጽሐፍ ቅዱስ እውነት ታላቅ አብዮት በኢትዮጵያ አብያተ ክርስቲያናት ይነሣ ዘንድ ሰማይ ወስኗል። ወንጌል ያሸንፋል!

በሩማኒያ እርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ቃሉን ይዞ በተነሣው ታላቅ የተሐድሶ ሰው ቤተ ክርስቲያን ያደረገችበትን እንመልከት፡-



አባ ቴድሮ ፖፒስኮ “የሩማኒያው ሉተር”¹⁹⁷
(1887-1963)
ምንጭ፡- (From Darkness to light book -2003)

¹⁹⁷ On 26 January 1924, in the magazine *The Free Word* (Cuvantul Liber) D. Theodorescu wrote, “We have in recent days a Romanian Luther! His name is Teodor Popescu.”

ጥቂት ስለ ሩማኒያ

ሩማኒያ በደቡብ ምስራቅ አውሮፓ የምትገኝ አገር ናት። እንደ ወርልድ ባንክ 2004 ሪፖርት የሕዝብ ብዛቷ 21.35 ሚሊዮን ሲሆን ብሔራዊ ቋንቋ ሩማንያኛ ይላል። የሩማኒያ ሕዝብ ከ90% በላይ ክርስቲያን ቢሆንም የጽድቅ ተጽዕኖ በአገራቸውና በሌላው ዓለም ላይ እንደ ዕድሜያቸውና እንደ ብዛታቸው አላመጡም፤ እንዲያውም በዓለማችን ክርስቲያኖች በከፍተኛ ሁኔታ ከታሰሩባቸው፤ ከተሰደዱባቸውና ከተገደሉባቸው አገራት አንዷ ናት። በኮሙኒስት መራሹ የሩማኒያ መንግሥት ዘመን 5,000 የኦርቶዶክስ ካህናት ተይዘው 1,700 ታስረዋል።¹⁹⁸ እ.ኤ.አ 1945-1952 ከእምነታቸው የተነሣ 80,000 ክርስቲያኖች ተይዘው 30,000 አማኞች በወህኒ ታስረው ተገርፈዋል፤ ማቀዋል አንዳንዶቹም በኢስብዓዊ ሁኔታ ተገደለዋል።¹⁹⁹

የሩማኒያ ኮሚኒስት መንግሥት ስለ ሃይማኖታቸው የታሰሩ ክርስቲያን የሕግ አሥረኞችን በ1,900 ዶላር በገሃድ ይሸጥ ነበር። 14 ዓመት በሩማኒያ ኮሚኒስት መንግሥት ግዛት ቤት ክፉኛ የማቀቀ ብዙ ዘግናኝ መከራ የደረሰበትና በተለምዶ የተረፈውን ሪፖርት ውንብራድን ለማስፈታት ግን የኖርዌይ ክርስቲያኖች 10,000 ዶላር ስለተጠየቁ ለሩማኒያ መንግሥት ቤዛ ከፍለው አስለቅቀዋል። በሩማንያ ወህኒ ስለ እምነቱ የደረሰበትን ግርፋት፤ መከራና በአጠቃላይ በሩማኒያ ኮሚኒስት መንግሥት በክርስቲያኖች ላይ ያደርስ የነበረው ኢስብዓዊ ድርጊት ምን ይመስል እንደነበር በገሃድ የገለጠ በዓለማችን በ80 ቋንቋዎች የተተረጎመውን “ለክርስቶስ ተሰቃይሁ” የሚለውን ድንቅ መጽሐፍ ማንበብ በቂ ነው።²⁰⁰ የመጽሐፉ ጸሐፊ የሆነው ሪፖርት ውንብራድ ስለደረሰበት ሲናገር፡-

በተለያዩ አስር ቡድኖች ባላላፍኩባቸው ዓመታት ውስጥ አራት የደርባና ሌሎች አጥንቶችን ሰብረዋል። ብዙ ቦታ ተልተለውኛል፤ ጉድጓድ እስኪሆን ድረስ አካሉ ላይ አሥራ ስምንት ቦታ ወግተውኛል። ...የቤዛ ክፍያ ተደርጎ እኔና ቤተሰቤ ከሩማንያን ወደ ኖርዌይ በመጣን ጊዜ በእስሉ ያሉ ደክተሮች ይህን ሁሉ እና ከሰንበ በሽታ የተነሣ ሳንባዎቼ ላይ ያሉትን ጠባሳዎች ያዩ ሐኪሞች በሕይወት መኖሪ ራሱ ተአምር መሆኑን ተናገረዋል፤ እንደ እነርሱ የሕክምና ዕውቀት ከሆነ ከዓመታት በፊት መሞት ነበረብኝ። እኔ ራሴም ብሆን በሕይወት መኖሪ ተአምር መሆኑን አውቃለሁ። እግዚአብሔር የተአምር አምላክ ነው።²⁰¹ ብለዋል።

እ.ኤ.አ በ2011 በተደረገው የሕዝብ ቆጠራ ከሩማኒያ ሕዝብ ከመቶ 81.04% የኦርቶዶክስ ተከታዮች እንደሆኑ ያመለክታል።²⁰² ከዚህም ውስጥ ከመቶ 7% ብቻ በሳምንት ቤተ ክርስቲያን ደጃ ተሳልመው ይመለከታሉ።²⁰³ ይህ መረጃ ክርስትናቸው የሰም እንደሆነ ያመለክት ይሆን?

በአገራችን አንዳንድ የኦርቶዶክስ እምነት ተከታዮች በተለይ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናትን በደፊና “መጤ” ብለው እንደሚፈርዱና “ድርጅት” እንጂ ቤተ ክርስቲያን ብለው እንኳ ለመጥራት እንደማይፈልጉ ሁሉ በሩማኒያም በተለይ የኮሚኒዝም አገዛዝ ሳይመጣ በፊት አንዳንድ የሩማኒያ አጥባቂ ኦርቶዶክስ ተከታዮች ሌሎች አብያተ ክርስቲያናትን በንቀት እንደ “ቡድን” ብቻ ይቆጥሩ ነበር። የቀናት፣ የቀደመት፣ ትክክለኛ ሃይማኖት ከጥንት አበው ሲወርድ ሲዋረድ የመጣ የእኛ ነው፤ በማለት ያለቅጥ በሃማኖታቸው ይኮራሉ። አንድ ሰው ሩማኒያዊ ሆኖ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ተከታይ ካልሆነ እውነተኛ የሩማኒያ ዜጋ እንደሆነ አይቆጠርም፤ ከኦርቶዶክስ ሃይማኖት ውጭ መገኘት ከእውነተኛ ሃይማኖት መንገድ እንደመሳት ብቻ ሳይሆን ብሔራዊ ስሜቱ የምት ሰው²⁰⁴ እስከ ማለት የተዛባ አመለካከት ተጠቂዎች ሆነዋል። የሃይማኖት ትምክህተኝነት አደጋ እንዲህ ያስታብያል። ትሁት አምላክ ትዕቢተኛ ሕዝብ የለውም። የአንድ ሃይማኖት የበላይነት፣ የአንድ ብሔር የበላይነት፣ የአንድ አመለካከት የበላይነትና ፍልስፍና በገንከት አገር ሰላም፣ ዕድገትና አንድነት በፍጹም ሊኖር አይችልም። በአገራችንም ቢሆን በዚህ መንፈስ የተበከሉ ነበሩ ዛሬም አይታጡም፤ ይህም የዕድገት እንቅፋት ሆኖብናል።

አባ ቴድሮ የተባለ በሩማኒያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ካህን የነበረ በሃይማኖቱ እጅግ ስለሚመጸደቀው የሩማንያ ሕዝብ ሲናገር፡- ዛሬ በሩማኒያ በኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ አይታወቅም። ለወግ በሥርዓት መካከል የሚጠራ ስሙ እንጂ ማንነቱና በመስቀል ላይ የሠራው የቤዛነት ሥራው በሰዎች ሕይወት ቦታ የለውም። ይህም አደገኛና አሰደገጋጭ ጨለማ ነው።²⁰⁵ ብሏል። እንግዲህ ይህም ሆኖ በሃይማኖታቸው ያለ ቅጥ ይኮራሉ። የሃይማኖት አንዱ አደገኛ ገጽታው ለዎችን በባዶ ዋስትና መንፈሳቸውን በማደንዘዝ ምንም ሳይሆኑ ከሁሉ በላይ እንደሆኑ ራሳቸውን አዛብተው እንዲረዱና በድፍረት እንዲናገሩ ማድረጉ ነው። ይህ ከእውነተኛ ክርስትናና የክርስቶስ መንፈስ ጋር ይቃረናል። እግዚአብሔር ሲናገር፡- “...ወደ ትሑት መንፈሱም ወደ ተሰበረ ሰው እመለከታለሁ” (ኢ.ሳ.66:2)። በእውነት የእርሱ ከሆነን እግዚአብሔር ከራሱ ውጭ ምንም ዓይነት ትምክህት እንድናረን አይፈቅድም። የነገረ መለኮት ፕሮፌሰር የሆነው ኡግን ኤች. ፔትሮሶን ሲናገር፡- “ብዙ ሃይማኖት ፀረ ወንጌል ነው፤ ብዙ ሰዎች የራሳቸውን ትክክለኝነትና ትውፊት ከአምላክ በላይ ወደ ላይ በመስቀል ልዩ

¹⁹⁸ January 23, 1999, issue of the London Tablet by Jonathen Luxmoore, Published by Chesterton Review Feb/May 1999

¹⁹⁹ Lucian N. Leustean. (Mar., 2007), *Constructing Communism in the Romanian People's Republic: Orthodoxy and State*, 1948-49. *Europe-Asia Studies*, Vol. 59, No. 2, pp. 303-329

²⁰⁰ <http://www.persecution.com/public/ourfounders.aspx>

²⁰¹ ለክርስቶስ ተሰቃይሁ፡ 2006 ገጽ 34

²⁰² 2011 Census Religion Statistics (final results)

²⁰³ Center for Urban and Regional Sociology (CURS) 2011

²⁰⁴ Horia Azimoara, (2003), *From Darkness To Light*, Brockhausdruck-Dillenburg, Germany, p.117

²⁰⁵ Ibid, 35

እንደ ሆኑ ራሳቸውን አዛብተው እንዲረዱና እንዲናገሩ ሃይማኖታቸው ምክንያትና ጣዖት ሆኖባቸዋል”²⁰⁶ ብሏል።

በአገራችንም ነጋድረስ ገብረ ሕይወት ባይከፃኝ እንዳሉት “ያገራችን ሰው ተዋህዶ ሃይማኖት ከሁሉ ሃይማኖት ይበልጣል ብሎ ያምናል... የክርስቲያን ሃይማኖትን አውራ መሠረት የወንጌልን ቃል አያውቅም። ...ደግሞ በአገራችን አንድ ድንቁርና ነገር አለ። ሃይማኖቱ ተዋህዶ ያልሆነ ሰው ሁሉ እንደ እርኩስ ይቆጠራል። ይህም እጅግ ያስቃል፤ አእምሮ” የሰለው ሕዝብ ሁሉ የእግዚአብሔርን ቃል ሳያውቅ የእግዚአብሔር ጠበቃ ሊሆን ይወዳል። ሃይማኖት የልብ ነገር ነው”²⁰⁷ ያሉት ከሩማንያውያን መንፈስ ጋር ይመሳሰላል ይሆን?

እውነተኛ ክርስትና ከሌላው ሃይማኖት የሚበልጠው በመድረክ ስብከት ሳይሆን ከሁሉ በላይ የሆነውን ጌታ ዝቅ ብለን ለዓለም የሚንሰብክበት የእገልግሎት ሕይወት በመሆኑ ነው። በክርስቲያኖች መካከል የሚደረግ የ“እኔ እበልጣለሁ” እሰጥ አገባ ወንጌልንና ጌታን በትክክል ያለማወቅ ዐቢይ ምልክት ነው። ትልቅ የሆነ ትልቅ ለመሆን አይታገልም። ትንሽነት የሚሰማው ደግሞ ትልቅ ለመባል የማይፈነቅለው ድንጋይ የለም። እግዚአብሔር ትልቅ ነው፤ ትልቅነቱን ከማወጅ ውጪ አንጻች የምናደርግለት ነገር የለም። የእግዚአብሔርን ትልቅነት ስለተቃወምን እርሱ ትንሽ አይሆንም፤ ትልቅነቱ መገለጫውና ማንነቱ ነውና። ስለዚህ በዚህ ትልቅ አምላክ ልንደገፍና ልንከራ ይገባል። የአንድ እውነተኛ ክርስቲያን ትምህርትና መመኪያው ሃይማኖቱ፤ የቤተ እምነቱ ስም፤ ብሔርና መንደሩ፤ የሚነገርለት ታሪኩና አገልግሎቱ ሳይሆን እግዚአብሔር ነው። “የሚመካ በእግዚአብሔር ይመካ እግዚአብሔር ያመስግነው እንጂ ራሱን የሚያመሰግን እርሱ ተፈትኖ የሚወጣ አይደለምና” (2ቆሮ.10:17-18)። “...ማንም አንዳይመካ ከሥራው አይደለም”(ሐፌ.2:9)።

የክርስቶስ ኢየሱስ ማንነት በእውነት የገባው ሐዋርያ ጳውሎስ በራሱ እንጻች የሚመክበት ነገር እንደሌለው ሲናገር “...ራሴ ግን ከድካሜ በቀር አልመካም”(2ቆሮ.12:5)። ብሎ ትምህርቱ ምን እንደሆነ ሲናገር፡- “ነገር ግን ዓለም ለእኔ የተሰቀለበት እኔም ለዓለም የተሰቀልኩበት ከጌታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ መስቀል በቀር ሌላ ትምህርት ከእኔ ይራቅ”(ገላ.6:14)። “...በእርሱ አገኝ ዘንድ ሁሉን እንደ ጉድፍ እቋጥራለሁ፤”(ፊል.3:9) በማለት የትምህርቱ መሠረት የኢየሱስ ክርስቶስ የመስቀሉ ሥራ እንደሆነ አውጇል። የምነገርልን ዝና፤ የምጻፍልን ታሪክ፤ የሚወራልን ገድልና በብዙዎች የሚሞገስ ሃይማኖትና ባሕል ቢኖረን እንኳ ሁሉም አንድ ላይ ቢጨፈሰቁ

²⁰⁶ Eugene H. Peterson, (1992), *Under the Unpredictable Plant*, William B. Eerdmans Publishing Company Grand Rapids, Michigan, p.34
²⁰⁷ አጤ ምኒልክና ኢትዮጵያ (2003 ዓ.ም) ፣ የኢጋደራስ ገብረ ሕይወት ባይከፃኝ ሥራዎች፣ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፣ ፕሬስ፣ ገጽ 27-28

የጌታ ያህል የሁልጊዜና የሁሉ ቦታ ምርኩዝ አይሆኑልንም። ስለዚህ ለዘላለሙ የአዳም ልጅ ትምህርት በሆነው በክርስቶስ እንደገና፤ እንኩራ፤ እንታመን፤ ተስፋ እናድርግ። “በእርሱ የሚያምን አያፍርም”(1ጴጥ.2:6)።

በዓለማችን ላይ እግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያንን ወደ ቃሉ ለመመለስ ለተርን ያስነሣው በካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ነበር። አባ እስጢፋኖስንና ተከታዮቹን ያስነሣው ደግሞ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ነበር። በዚህ ክፍል “የሩማኒያው ለተር” ተብሎ ቅጽል ስም እንደወጣለት፤ በሩማኒያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን እግዚአብሔር አስነሥቶ ታላቅ ሥራ የሠራበትን አንድ ካህን በውስጡ የተፈጠረው ጥያቄ ሥርዓትና ወግ ሊሞላ እንዳልቻለ፤ ክርስቶስን ሳያውቅ ብዙ ዘመን የሞራል ሰባኪ ሆኖ እንደቆየ፤ በውስጡ ለተፈጠረው ጥያቄ መልሱን ከቃሉ አግኝቶ በእምነትና በድፍረት የወንጌልን ቃል በገሃድ መስበክ ሲጀምር ከቤተ ክርስቲያን የደረሰበትን ተቃውሞ፤ ጽናቱንና ጌታ የሰጠውን ድል እንመለከታለን። ይህ ሰው ቴድሮ ፖፒስኮ ይባላል። የተወለደው በጃንዋሪ 12 ቀን 1887 ዱንባረቫ በምትባለው በሩማኒያ በምትገኝ እንዲት መንደር ነበር። አባ ቴድሮ ቀድሞ በቡካረስት ሩማኒያ ሲሮክስ ነስቲ በሚትባል የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን እንደ አባቱ ካህን ነበር።

ለቴድሮ የነገረ መለኮት ትምህርት ቤት - “የጥያቄ ቦታ”

ቴድሮ ተወልዶ ያደገው በሩማኒያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ካህን ሆኖ በሚያገለግል አባቱ ቤት ሲሆን የቤተ ክርስቲያኒቷን ሥርዓት ከልጅነቱ ጠንቅቆ እንደተማረ ለማንም ግልጽ ነው። የመጀመሪያ ደረጃ የነገረ መለኮት ትምህርቱን በኩርታ ዱ አርግስ በሚባል ገዳም የተከታተለ ሲሆን በዚያ ቦታ ስለነበረው ቆይታ ሲናገር፡-

የሩማኒያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያንና ወግ፤ ሲወርድ ሲዋረድ የመጣ ሥርዓት እንጂ የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል አንዴም ሲነበብ አልሰማሁም፤ ከዚህም የተነሣ ትልቅ መንፈሳዊ ቀውስ የሰፈነበት ቦታ ሲሆን ብዙዎች ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊና በመረን በወጣው ድርጊታቸው ይመጸደቁ ነበር። ለዚህ እኩይና ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ወግ ምስጋና እንደሚገባቸው ያስቡ ነበር። አንድም ለእግዚአብሔር ነገር የተራባ ሰው በዚህ ገዳም አላገኘ ሁም።²⁰⁸

አንድ ሰው ከዚህ ገዳም ተመርቆ ሲወጣ የቤተ ክርስቲያኒቷን ሥርዓትና ወግ ይወቅ እንጂ በእግዚአብሔር እንኳ ባያምንም የቤተ ክርስቲያን ካህን ይሆን ነበር። የአባ ቴድሮን ሕይወት የመለወጥ ፈር የቀደደለት ከገዳም ትምህርት ቤት ወደ አባቱ ቤት መጥቶ በላቲን ቋንቋ የተጻፈና በቆሽሻ ቦታ ተጥሎ ያገኘውን በጣም የተቀደደና የቆሽሻ የአዲስ ኪዳን መጽሐፍ ለመጀመሪያ ጊዜ ማንበብ ሲጀምር ነበር። በወንጌል ቃል ልቡ ተነካ። የሚማረው ሥርዓትና ወግ ያልናደው የኃጢአት ተራራ በልቡ እንደቆመ ተገነዘበ። ትልቅ የእግዚአብሔር ቃል ፍቅር ከዚያ ቀን ጀምሮ በሕይወቱ ላይ ወደቀ።

ቴድሮ የተሰማውን ስሜትና በልቡ የተፈጠረውን ጥያቄ እንዲህ ይገልጻል፡- “የአዲስ ኪዳን መጽሐፍ በልቤ ላይ አስቀመጥኩ፤ እንደዚህ ዓይነት

²⁰⁸ From Darkness To Light, (2003), Brockhausdruck-Dillenburg, Germany p 12

መጽሐፍ በቆሻሻ ቦታ ተጥሎ መገኘቱ እጅግ ገረመኝ፤ መጽሐፉን ብወደውም አንዳንድ አስቸጋሪ ክፍሎችን የሚያስረዳኝ ሰው ብራልግም አላገኝሁም፤²⁰⁹ ይላል።

ቴድሮ ወደ ገዳም ሲመለስ አዲስ ኪዳንን በከፍተኛ ሁኔታ ለማጥናት ሲወስንም ጥሩ አስተማሪ ማግኘት እንዳልቻለ ይናገራል። የቤተ ክርስቲያን ወግና ሥርዓትን በጥንቃቄ አጥንቶ ካጠናቀቀ በኋላ እ.ኤ.አ በ1907 ከገዳም ተመረቀ። ምንም እንኳን የገዳም ትምህርት ብቻውን በሩማኒያ የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ካህን ሆኖ ለማገልገል በቂ ቢሆንም ከፍተኛ የነገረ መለኮት ትምህርት ለማጥናት ብርቱ ፍላጎት ስላደረበት በቡክረስት ዩኒቨርሲቲ የነገረ መለኮት ትምህርቱን ቀጠለ። ከዚያም በኋላ በነገረ መለኮት የፒ.ኤ.ቺ.ዲ ትምህርቱን በቡክረስት ዩኒቨርሲቲ የተከታተለ ሲሆን የጀርመንኛና የፈረንሳይኛን ቋንቋዎች ሊቅ ለመሆንም በቅቷል። በዚህ ሁሉ ለመንፈሳዊ ጥያቄው መልስ የሚሆነውን አላገኘም። መንገድ የሚያሳየውን ሰው በብርቱ ቢፈልግም ሊያገኝ አልቻለም። የዩኒቨርሲቲ የነገረ መለኮት ፕሮፌሰሮችንም መንገድ እንዲያሳዩት ቢመኝም ቀመራዊና ሥርዓታዊ የሆነ ነገር ከመናገርና ከማስተማር ያለፈ ከሕይወታቸው አልፎ ሕይወቱን የነካ አንዳች ነገር ማግኘት እንዳልቻለ ይናገራል።²¹⁰

ከዚህ የምንረዳው አያሱስ ያልነገሠበትና የሌለበት የነገረ መለኮት የመተንተን አቅምና ነገሮችን ከተለያየ አቅጣጫ የመመልከት ክህሎት ብቻውን ለነፍስ ጥያቄ መልስ መሆን ያለመቻሉን ነው። የአያሱስ ክርስቶስ አዳኝነትና በመስቀል ላይ የክፈለውን ዋጋ በቅጡ የማይገልጥና እውነትን ከውሸት አበጥሮ አሳይቶ ለነፍስ ጥያቄ ከቃሉ መልስ ለመስጠት አቅም የለሽ የነገረ መለኮት ቀመራዊ የአዕምሮ ፍጭትና ፍጅት ቤተ ክርስቲያንን ከችግር ማውጣት አይችልም። የክርስቶስ እውነት ያልበራለት የነገረ መለኮት ምሁር ክርስቶስን በእምነትና በድፍረት የሚሰብኩ አገልጋዮችን ማፍራት አይችልም። የምናፈራው እንደየወገናችን ነውና (ዘፍ.1:12)።

ለቴድሮ በቤተ ክርስቲያን ካህንነት - የወግ ሰባኪ

አባ ቴድሮ የውስጥ ጥያቄው መልስ ባያገኝም ትምህርቱን አጠናቆ እ.ኤ.አ በ1912 ገና በወጣትነቱ የትሮክስ ነስት የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ካህን ሆኖ ተሾመ። አባ ቶድሮ ሲናገር፡- አያሱስ ክርስቶስን በሕይወቴ ሳላውቀውና በእውነት ሳልከተለውም የተዋጣልኝ ሰባኪ ነበርኩ። የሚሰብኩው ወንጌል ሳይሆን ሕግ፣ የቤተ ክርስቲያን ወግና ሥርዓት፣ ሞራል፣ ሰዎች ሌሎችን መውደድ እንዳለባቸው ነበር። ሰዎችም ስብከቱ ተክክል እንደሆነ ይነገሩኝ ነበር።²¹¹ ዛሬ ላይ ሆኖ ስመለከት ከስብከቱ የጎደለው የስብከት ልብ የሆነው ክርስቶስ ነበር። እንደም ቀን ደኑት በመስቀል ላይ ክርስቶስ በክፈለው ዋጋ እንደሆነ ሰብኬ እላውቅም። ለሰላሳ ዓመታት በክርስቶስ ለተገለጠው ጸጋ ባይተዋር ሆኖ ኖረያለሁ። መንፈሳዊ ዓይኖቼ ማየት

²⁰⁹ Ibid. 12
²¹⁰ Ibid. 17
²¹¹ T. Popescu, (1949) unpublished sermon,

የተሳነው ሰው ሆኖ የሃይማኖት አስተማሪና አዋቂ አድርጌ ራሱን እቆጥር ነበር። በጎልጎታ አቻና ወደር ያልተገኘለት የእግዚአብሔር ፍቅር ያልገባው የፍቅር ሰባኪ ነበርኩ።²¹² ሰዎችን፣ ማጥመቅ፣ የጋብቻ ሥርዓት መፈጸምና ሥርዓትን ማስተማርና ካህን መባሌ የነፍሱን ጥያቄ መመለስ አልቻለም።²¹³ በአጠቃላይ ሩማኒያ የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ክርስትና እንደ ብሔራዊ መለያና የዜግነት ኩራት ተደርጎ ከመቆጠር ያለፈ በካህናቱና ክርስቲያን በተባለ ምዕመናን ዘንድ በቃሉ የተለወጠ ሕይወት የለም።²¹⁴ እንደ አባ ቴድሮ ከሆነ፡- የሩማኒያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የደኑት አስተምህሮ በመጽሐፍ ቅዱስ ከተገለጠው እውነት ጋር እጅግ ይቃረናል፤ ሰዎች መልካም ነገር ቢያደርጉ፣ በመፀውቱ፣ በሥርዓቱ መሠረት ጸመው ቢፀልዩም ስለ ደኑታቸው አርግጠኞች ሆነው ሲናገሩ አይታዩም። በአሮቶዶክስ ሃይማኖት እንደም ሰው ስለ ደኑቱ አርግጠኛ አይደለም።²¹⁵ ብለዋል።

አባ ቴድሮ በመንፈሱ ሕመምተኛና የጥያቄ ሰው ሆኖ ሳለ ሦስት ልጆች የወለደችለት አቲና የተባለች ሚስቱ ብዙም ሳትታመም ስትሞትበት ሚስቱ ወደ ዘላለም እረፍት ወይም ሞት ስለመሄዷ አርግጠኛ ባለመሆኑ ሐዘኑን መራር እንዳደረገበት ይናገራል። ዱመትሮ ኮርኖሊስኮ የተባለው ከአርሱ ጋር በአገልግሎት የተጠመደ ዲያቆን ደኑት በአያሱስ ክርስቶስ የቤዛነት ሥራ በማመን ብቻ እንደሆነ የተረዳው መጽሐፍ ቅዱስን ለመተርጎም ለአራት ዓመታት ባደረገው ጥናት ነበር። በዚህ ሥራ መጽሐፍ ቅዱስን ያለ አንዳች የመጻፊያ መሣሪያ ከሌላ ቋንቋ ወደ ራሱ በእጁ ብቻ አራት ጊዜ ገልብጧል። በመጨረሻም ማንም ስለ ደኑት መንገድ ሳይሰብኩውና ሳያስረዳው አያሱስ ክርስቶስን አግኝቶ ዳኑ። ጓደኛውና የአገልግሎት አጋሩ የሆነ አባ ቴድሮ በሚስቱ ሞትና በመንፈሳዊ ጥያቄ ግራ ተጋብቶ እያለ ዱመትሮ አዲስ ኪዳን መጽሐፍ ሰጠው።

የካህኑ አያሱስ ክርስቶስን መቀበል

አባ ቴድሮ አዲስ ኪዳንን ደጋግሞ ባነበበ ቁጥር “ደኑት” እና “ወደ እግዚአብሔር መመለስ” የሚሉ አሳቦች በፍጹም መረዳት እንዳልቻለ ይገልጻል። በመጨረሻም ቃሉን በትጋት እያጠና ለጋጢአቱ ዋጋ የሆነው የክርስቶስ የመስቀል ሞት መሆኑንና ያን ጸጋ በእምነት መቀበል ብቻ የደኑት በር እንደሆነ ተረዳ። አባ ቴድሮ ሲናገር፡-

ለሥርዓቱ ታማኝ የሆነ የሃይማኖት ሰው መጽሐፍ ቅዱስን በጥንቃቄ ማንበብ ቢጀምር እጅግ ይገረማል። ሥርዓቱ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እንደሚገኝ ተስፋ ቢያደርግም በፍጹም አያገኝም። የሚያገኘው ከጠበቀው የተለየ ነው። እኔ እንደ አንድ የኦርቶዶክስ ካህን የቤተ ክርስቲያናችን ሥርዓቶች ሁሉ መጽሐፍ ቅዱስን መሠረት እንዳደረጉ አስተምር ነበር። የእግዚአብሔርን ቃል ሳጠና እውነቱ ከግምቴ የተለየ

²¹² From Darkness To Light 2003, p10
²¹³ Ibid. p.22
²¹⁴ Ibid. p.32
²¹⁵ Ibid. p.76

ሆኖ አካሉን፡፡ በመጨረሻም የደረሰብት ድምዳሜ ሥርዓትና ልምድ ሌላ የእግዚአብሔር ቃል ደግሞ ሌላ ነው።²¹⁶ ብሏል፡፡

ኃጢአቱን ለጌታ በመናዘዝ፣ ልቡን ለክርስቶስ አዳኝነት በከፈተ ጊዜ ታላቅ እረፍት፣ ታላቅ ሰላም፣ ታላቅ እርካታ፣ በልቡ ከከበረው ጌታ መፍለቅ ጀመረ፡፡ ለድንቱም እርግጠኝነት ተሰማው ከቃሉም ማረጋገጫ ሲያገኝ ደስታው ወደር አጣ፡፡ ሕይወቱና አገልግሎቱ ሙሉ በሙሉ ተለወጠ፡፡ እግዚአብሔር በኃጢአት ላይ ያለውን ፍርዱን ሙሉ በሙሉ የመለሰው የክርስቶስ የመስቀል ሥራ እንደሆነ ተረዳ፡፡ አባ ተድሮ ስለዚህ ሲናገር፡-

ኢየሱስ ክርስቶስ ለኃጢአቱ እንደሞተልኝ ማመኔ በልቤ ጠንካራ መሠረት መሠረተ፡፡ ኢየሱስ ክርስቶስ በመስቀል ላይ የኃጢአቱን ዋጋ ከፍሎልኛል፤ ያም በቂ ነው፡፡ ብዬ በእምነት መኖር ስጀምር ታሪክ ተለወጠ፡፡²¹⁷

በአዲስ ሕይወት አዲስ አገልግሎት

አባ ተድሮ በግሉ ቃሉን በማጥናት ወደ ጌታ ከተመለሰ በኋላ፣ ስብከቱ ሐዋርያቶችና የቤተ ክርስቲያን አባቶች ሲሰብኩ የተሰውለት የክርስቶስ ኢየሱስ ወንጌል ሆነ፡፡ በወንጌል እሳት የተለከሰ ሕይወቱ በዙፊው የነበሩና እንደ እርሱ የቀድሞ ሕይወት ባይ የሃይማኖት ሥርዓት ግራ ያጋባቸውን ወደ ወንጌል ብርሃን መጥራት ጀመረ፡፡ እርሱ የሚያገለግልበት ቤተ ክርስቲያን በነፍሳት ከመጨነቅ አልፋ ወደ ተለያዩ ከተማዎች ለወንጌል ስብከት ተጠርቶ ኢየሱስ ክርስቶስ ለሰዎች ድነት ዋናና ብቸኛው እንደሆነ በስፋት መስበክ ቀጠለ፡፡ አባ ተድሮ የተባ ብዕረኛም እንደነበረ ይነገራል፡፡

እ.ኤ.አ በ1921 እና በ1922 “ኢየሱስ ይጠራሃል” “ወደ ኢየሱስ ና” የሚሉ ሁለት መጻሕፍት አሳትሞ በከፍተኛ ሁኔታ አስራጭቷል፡፡ መጽሐፉን ያነበቡ ሰዎች ወደ ከተማቸው መጥተው ወንጌልን እንዲሰብክ ከየአቅጣጫው ጥሪያቸውን ያቀርቡለት ነበር፡፡ አባ ተድሮ በፍጣራ የእርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ታላቅ መንፈሳዊ መነቃቃት አመጣ፡፡ ብዙ ምዕመናን ለመጀመሪያ ጊዜ በእርሱ ስብከት ወንጌልን ሰምተው በኢየሱስ ክርስቶስ በመስቀል በተሠራው የቤዛነት ሥራ ብቻ በማመን ለነፍሳቸው ዕረፍት ማግኘታቸውን በሄዱበት ሁሉ ይመሰክሩ ነበር፡፡ በአገሩ ካሉት ካህናት ሁሉ በተለየ ሁኔታ ቃሉ ላይ ብቻ በማተኮር በማንም እንደበት ያልተነገረውን የጸጋ ቃል እርሱ ሲሰብክ ለመስማት ብዙዎች ይፈልጉ ነበር፡፡ የወንጌል ብርሃን ሲበራ የዘመናት የጨለማ ጽልመት ተገፈፈ፤ ነፍሳት ወደ ክብሩ ወንጌል መፍለስ ጀመሩ፡፡ ወንጌል በትክክል የገባው ሰው እንደድሮ የመሆኑና የመኖሩ አቅም ይከፋፈላል፡፡ ንግግ፣ ኑሮው፣ እርምጃው፣ አመለካከቱና ሁሉምናው የክርስቶስ ወንጌል ወንጌል ይሸታል፡፡ ክርስቶስ ብርሃን የሆነለት ሰው ለሌሎች

ብርሃን ይሆናል፡፡ በአባ ተድሮ በወንጌል ቃል መለወጥና አገልግሎት የታየው እውነት ይህ ነው፡፡

የአባ ተድሮ - የቤተ ክርስቲያን ዓላማ መሆን

ባለፉት ሁለት ሺ ዓመታት ለወንጌል አንዷ ብርቱ እንቅፋት የሆነችው በስም የጌታ በምግባር የራሷ የሆነች “ቤተ ክርስቲያን” ናት፡፡ የክርስቶስ የሆነች ቤተ ክርስቲያን ለክርስቶስ ወንጌል ትኖራለች፡፡ የክርስቶስ ያልሆነች ቤተ ክርስቲያን ግን ለክርስቶስ ወንጌል ቦታ የላትም፡፡ ለክርስቶስ ወንጌል ቦታ የሌላት ቤተ ክርስቲያን ወንጌልን ሥርዓቷንና ትውፊቷን እንደ ወንጌል ትሰብካለች፤ ወንጌል ላልሰማው ዓለም ደንታ ቢስ ናት፤ ሥርዓትና ወን ከተነካባት በአስደንጋጭ ቁጣ በሥጋዊ ጡንቻ ከመዋጋት አትመለስም፡፡

ኢየሱስ ክርስቶስ መጥቶ የመንግሥቱን ወንጌል ሲሰብክ በንግግሩ ሊያጠምዱት በብርቱ ይከራከሩት የነበሩ፤ በመጨረሻም ጠንካራ ከላሽ ሆነው በመስቀል እንዲቀጣ መስክረውበት ያስገደሉት በዘመኑ መጻሕፍትን ጠንቅቀው የሚያውቁ የቤተ መቅደስ መሪዎችና የሃይማኖት ሰዎች ነበሩ፡፡ ከእርሱም በኋላ ሐዋርያትን ያሳደዱ “እኛ የእግዚአብሔር ሰዎች ነን” የሚሉ አይሁዶች ጥንትም ሆነ ዛሬ በሃይማኖተኝነታቸው በዓለማችን እንደኞች ናቸው፡፡ በመካከለኛ ዘመን ከመንግሥት ጋር ጋብቻ ፈጽማ ወንጌልን ቀብራ የመንግሥተ ሰማይ የመግቢያ ትኩት ሽያጭ በገሃድ በማካሄድ ክርስቶስን የካደችና በምግባር ያሳደደች “ቤተ ክርስቲያን” ነበረች፡፡ በአገራችን ቢሆን ወንጌልን በእውነት ከመስበክ ይልቅ የቤተ ክርስቲያን ስም ከብዙ አለታዊ ነገር ጋር መነጣቱ ይህ ሁሉ ለወንጌል እንቅፋት መሆን ነው፡፡ ወንጌል የጠፋባት ቤተ ክርስቲያን የወንጌል ሰባኪ ሲወለድላት እግዚአብሔርን አመስግና ከመቀበልና ከመስማት ይልቅ ለማሳደድ፣ ለማሰር፣ ስሙን ለማጥፋትና ለመግደል በሙሉ ጋይል እንደምትነግ በታሪክ የተረጋገጠ እውነት ነው፡፡

ለወንጌል ቃል ባዕድ የሆነች ቤተ ክርስቲያን ለወንጌል ሳይሆን ለዝባ ባይ ሥርዓቷ ጥብቅና በመቆም ወንጌልን ለማፈን የማትፈነቅለው ድንጋይ የለም፡፡ በአባ ተድሮ ሕይወቱና አገልግሎት የምንመለከተው እውነት ይህ ነው፡፡ ሕይወቱ የተለወጠ ካህን የጠራና የጠለለ የወንጌል ስብከቱ ያልተማረውን፣ የተማረውን፣ የሃብታምና ድሃውን፣ የሃይማኖተኞችንና የአገሩን ሕዝብ እይታ መሳብ ሲጀምር የሩማንያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ደነገጠች፡፡ በዓይነ ቁራኛ የዚህን ካህን አገልግሎት መከታተልና በተለያዩ መንገድ ማጥናት ሥራዬ ብላ ተያያዘች፡፡ በአባ ተድሮ የወንጌል ስብከት እንቅፋቱ የራቃት ቤተ ክርስቲያን በስብከቱ የስህተት አስተምህሮ ስለመኖሩ እንዲገመገሙ የነገረ መለኮት ምሁራንን እርሱ ወደሚያገለግልበት ስትሮክስ ነበት እራቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ሁለት ጊዜ ልካለች፡፡ ከተላኩት መካከል የአባ ተድሮ የቀድሞ የነገረ መለኮት አስተማሪ ፕሮፌሰሮች ነበሩ፡፡ እነርሱም የግምገማቸውን ውጤት ሲገልጹ፡-

²¹⁶Ibid, p.46

²¹⁷Ibid, p.33

በሰብክቱ አጅግ መርከታቸውን፤ አንዳች የሰህተት ትምህርት አለማግኘት ታቸውንና በሞራል ለወደቀችና ግራ ለተጋባች ቤተ ክርስቲያናቸው ተሐድሶ በዚህ በኩል ይመጣል ብለው ከማመናቸውም አልፈው አንዳንዶች ለአውነተኛ ወንጌል ልባቸውን ከፍተው ድነት በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን ብቻ አንደሚገኝ ለማመን ቃሉ እንዳስገደዳቸው ተናግረዋል።²¹⁸ ይህ ሪፖርት ቤተ ክርስቲያንን አላስደሰታትም። በቡካረስ ዩኒቨርሲቲ የኦርቶዶክስ ነገረ መለኮት ፕሮፌሰር የሆኑት ጆዮርጅ ተክላስ በአንድ መጽሐፍት ላይ ምስክርነታቸውን ሲለጡ፡- የተሐድሶ ጨረርና የመነቃቃት ተስፋ በአባ ቴድሮ በኩል አይተን ነበር። ስብከታቸው ልባችንን ሰንጥቆ ይገባ ነበር። ከዚህ የተነሣ ጠራታቸው ተሰብስቦ ነበር።²¹⁹ ብለዋል።

ለቤተ ክርስቲያንና ለአገር ሁለንተናዊ ተሐድሶ ምክንያት ይሆናል ተብሎ በብዙሃኑ የታመነበት የተሐድሶ አሳት በቤተ ክርስቲያን ያለመታዘዝ ተጻፈ። ወንጌልን ይዞ የተነሣውን የገዛ ልጁን የሩማኒያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን በግልጽ በማውገዝ ማሳደጁን ቀጠለችበት። ዛሬ በአገራችንም እየተካደ ካለው የተሐድሶ እንቅስቃሴ ተቃውሞ ጋር እጅግ ይመሳሰላልና በጥንቃቄ እንመልከት።

የአባ ቴድሮ ከቤተ ክርስቲያን መባረር

ከሰፈር አልፎ የብዙኃን መገናኛው ዐቢይ ወሬ የቴድሮ የወንጌል ስብከትና የሩማኒያ ኦርቶዶክስ የቤተ ክርስቲያን የእርሱን አገልግሎት ባለመቀበል የተፈጠረውን ውጥረት ማራገብ ሆነ። በሩማኒያ አነጋጋሪ ነገር ተፈጠረ። በዚህም ጉዳይ ካህናት በሁለት ተከፈሉ። አባዛኛዎቹ ካህናት የወንጌል ስብከቱን ሲቃወሙ እንደ እርሱ የክርስቶስ የመስቀል ሥራ ብቻውን ለነፍስ ድነት በቂ ነው፤ ከሚሉት ካህናት መካከል አላክሳድሮ ቴድሮስ፤ አለክሳድሩ ፓንቲስኮና ቫሲል አቱ የተባሉ ደግሞ አቋሙንና አስተምህሮውን ይደግፉ ነበር።²²⁰ እንዲሁም በቡካረስ ዩኒቨርሲቲ ከኦርቶዶክስ የነገረ መለኮት ሊቆች መካከልም ብዙዎች “የተመሰገነ/የከበረ ካህን” “*meritorious priest*”²²¹ ብለው ያደንቁት ነበር። የቴድሮ አባት አባ ጊዮርጊህ ኢዮንስኮ የልጁን ከቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ ጋር መጋጨት ወሬው እርሱ በሚኖርበት ከተማ ዱምብራቫ ሲሰማ በጣም ደነገጠ። ወዲያውም ከልጁ አንደበት ሊያረጋግጥ ፈልጎ ረጅም መንገድ ተገዞ ቴድሮ ወደሚኖርበት የሩማኒያ ዋና ከተማ ቡካረስት ደረሰ። ለልጁ ለቴድሮም እንዲህ በማለት ጥያቄውን አቀረበለት፡-

ምንድነው አየሰማን ያለው? ልጄ አንተ የቤተ ክርስቲያን ጉባኤ በመቃወም፤ የሞቱ ቅዱሳንና ማርያም እንዳይመለከቱ አስተምረሃል ወይ? ለምን እኛ ቤተሰብህን ታዋርደናለህ? አንተን ከቤተ ክርስቲያን ካስወገዱ በኋላ እኔን በእርጅናዬ እንደሚገድሉኝ አታውቅም? በእኛ ላይ ለሚደርሰው አደጋ ሁሉ ተጠያቂ እንደሆንክ አትርሳ።²²²

ልጄ ቴድሮም ሲመልስ፡-

አይደለም! አባቴ አንደዚያ በፍጹም አታስቡ። እኔን አውግዘው ውጪ ሲጥሉኝ በዚያን ጊዜ እንዲህ በል፡- “ልጄ ሙሉ ሰው ስለሆነ እኔ የለሁበትም! ለውሳኔውና ለእርምጃው እራሱን ጠይቁት በላቸው።”²²³

አባቴም መልሶ ልጄ ቴድሮ የኦርቶዶክስን ሥርዓትና ወግ ሁሉ ተቀብሎ እንዲያስተምር ከተደገሰለት ውግዘት እንዲያመልጥ ሊያግባባው በብርቱ ጣረ በመጨረሻም እንዲህ ብሎ መክረው፡- “ልጄ የፈለከውን በልብህ ማመን ትችላለህ! በእነርሱ ፊት ግን እባክህን እነርሱ ለመስማት የሚፈልጉትን ብቻ ተናግር”²²⁴ ሲለው። ቴድሮም ለአባቴ ጽነዕ የእምነት አቋሙን ያለ ማመቻመች እንዲህ ብሎ አሳወቀው፡- “አባቴ እንደዚያ በፍጹም አላደርግም! ወንጌል ግልጽ ስለሆነ ያለ ውሸት በገሃድ መታወጅ አለበት”²²⁵ አባቴ እንደመክረው በግብዝነት የሚያምነውን ሳይሆን ካህናት ሊሰሙ የሚወዱትን ተናግሮ ዕድሜውን ማስረዘምና እንጅራውን በውሸት ማስጠበቅ አልፈለገም። “አውነትን ተናግሮ በመሸበት ማደር” ይል የለ የእኛም ብሄል? ውሸትን እየሰበኩ ያለ ጌታ ረጅም ዓመት በምድር ከመኖር እውነትን ሰብኮ ስለእውነት ሰማዕት መሆን ጥቂቶች ብቻ የሚያገኙት የክብር ሕይወት ነው። በልጄ ጠንካራ አቋም እጅግ ያዘነውና የተበሳጨው አባት በመጨረሻም እንዲህ አለው፡-

አንተ ድሃ ነህ ከዚህ ሥራ ብትባረር ለራስህ ምን ትበላለህ? ልጄቸህን ምን ታበላለህ?²²⁶

ቴድሮም ለአባቴ እንዲህ ብሎ መለሰለት፡-

አባቴ ስለዚያ ምንም አትጨነቅ! እኛ እግዚአብሔር አለን፤ እርሱ ስለ እኛ ያስባል።²²⁷

አባ ቴድሮ ስብከቱ መጽሐፍ ቅዱሳዊ እንደሆነ የሕይወት ፍሬው፤ በአገልግሎቱ ወንጌልን አምነው በዳኑ ሕዝቦች ላይ የታየው የባሕሪይ ለውጥና በቤተ ክርስቲያን ላይ የተፈጠረው አምነታዊ መነቃቃት ምስክር ነው። በተጨማሪም የሩማኒያ የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የነገረ መለኮት መምህራንና ተማሪዎች ባደረጉት የጥናት ሪፖርት ምንም ከእግዚአብሔር ቃል ያልሆነ አስተምህሮ እንዳላገኙበት መስከረዋል። የስትሮክስ ነስት ቤተ ክርስቲያን ምዕመናን በእርሱ ላይ አንዳንድ ካህናቶችና የቤተ ክርስቲያን ከፍተኛ ባለሥልጣናት እንደተነሡበት ሰምተው በቁጣ ሊመልሱ በተነሡ ጊዜ አባ ቴድሮ ነገሮችን ከቁጣ በራቀ ሁኔታ እንዲመለከቱ አጥብቆ ያሳስብ ነበር። በወቅቱ የመንግሥት የሃይማኖት ጉዳይ ሚኒስቴር የነበሩ እኩዋቪያን ጎጋ

²¹⁸ Ibid, p. 43

²¹⁹ Ibid, p. 60

²²⁰ Ibid 44

²²¹ Ibid, p. 43

²²² From Darkest to Light, 2003, p. 52

²²³ Ibid, p. 52

²²⁴ Ibid, p. 52

²²⁵ Ibid, p. 52

²²⁶ Ibid, p. 52

²²⁷ Ibid, 53

ጉዳዩን ለማየት አባ ቴድሮ ቤተ ክርስቲያን ተገኝተው ነበር። የስትሮክስ ነስትስ ቤተ ክርስቲያን ምዕመናን የሩማኒያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን በአባ ቴድሮ ላይ የያዘችውን አቋም እንደሚቃወሙ ገልጸው አነርሱ የተናገሩትን ሚኒስቴሩ በአንድ መጽሐፍት ላይ አውጥተው ነበር።

ዛሬ ቤተ ክርስቲያን የተለመደ ሥርዓቷን ከማካሄድና መመሪያዋን ከመፈጸም ያለፈ ለነፍሳችን ምን እያደረገች ነው? ተከደናል፤ አላዋቂ የሆኑ ካህናት ሥርዓታቸውን ከማካሄድ ውጪ ምንም ሊያመጡ አይችሉም፤ ቤተ ክርስቲያኒቷ የራሱን ውሳኔ ተወስን እኛን ግን ስለ ክርስቶስ ኢየሱስ ማን ያስተምረናል?²²⁸ በማለት የሀዘን ጥያቄያቸውን እንዳቀረቡ ዘግበዋል።

አባ ቴድሮ በዲሰምበር 26 ቀን 1923 ለሩማኒያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ፓትርያርክ በጻፈው ደብዳቤ የስብከቱን ይዘት እንዲህ አስቀምጦ ነበር።

የነፍሴ ጥማትና እኔም በብርቱ ለመሥራት የተጋሁት ነፍሳትን ለክርስቶስ ለመማረክ ነው። ላገኘሁት ለእያንዳንዱ ሰው በነፍስ ወከፍ ቀርቤ። አንተ ሰው የጠፋህ ኃጢአተኛ ነህ፤ ኢየሱስ ክርስቶስ ከኃጢአትህ ሊያድንህ ሞተ፤ በእርሱ ብታምን አሁን ትድናለህ፤ ባታምን ግን ለዘላለም ትሞታለህ። የሚል ነው። ...ይህን በመስበክ የቤተ ክርስቲያን ከፍተኛ አመራር ተቃውመው አየገፉኝ ነው፤ እኔም ከቤተ ክርስቲያኔ ፍጹም የመውጣት ዓላማ የለኝም።²²⁹

ፓትርያርኩ በሰየሙት ጉባኤም ፊት ቆሞ አባ ቴድሮ ሲናገር።

እኔ የሩማኒያን ቤተ ክርስቲያን የማደስ ዓላማ የለኝም። ነገር ግን የግለሰቦችንና የሰዎችን ሕይወት በወንጌል ኃይል ለውጦ ለወንጌል ማስታጠቅ ነው። ...አንድ አልብ የተረዳሁት እውነት ቢኖር ኢየሱስ ክርስቶስ ተራና የማያድን ሃይማኖታዊ ሥርዓት ብቻ እንዲፈጸም አልላከኝም፤ ወንጌልን እንደሰብክ እንጂ፤ ታዛልኝ የተሰጠውን ፀሎት እንደደግም ብቻ አልጠራኝም፤ ቃሉን እንዳስተምር እንጂ። የእኔ ቀዳሚውና የመጨረሻ ኃላፊነቴ እስከሞት ወንጌልን መስበክ ነው። ወንጌልን መስበክ ከኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን አስተምሮ ማፈንገጥ ተደረጎ ከተቆጠረ አሁን ወንጌልን ይገራ አፈንግጫለሁ። ለእኔ ያፈነገጠና የሳቱ ወንጌልን የማይሰብኩና የማይናፋ ናቸው²³⁰ ብለዋል።

ቤተ ክርስቲያን ግን በጉያዋ የሰበሰበችቸውን ሲወርድ ሲዋረድ የመጣ ሊመጽሐፍ ቅዱሳዊ ልምምዶቿና ሥርዓቶቿ በቃሉ ጉልበት መፈራረስ ስለጀመረ፤ እሳትና ጭድ አንድ ላይ ይዞ መንዝ በፍጹም ስለማይታሰብ፤ ከወንጌል ይልቅ አወንጌል የሆነ ነገሩን መርጣ እኤአ በ1924 አባ ቴድሮን በማውገዝ አባረረች። የኔታ የሆነውን ሰው “ቤተ ክርስቲያን” ከመዋቅራዊና ከራስዋ ድርጅታዊ የእዝ ሰንሰለት ልታወጣው እንጂ ከእግዚአብሔር መንግሥት ማንንም ማውጣት ብቻ ሳይሆን ማስገባትም አትችልም።

²²⁸ Octavian Goga, January 13, 1924, Magazine Our Country, editorial “The Revolt from the Strok's Nest”
²²⁹ From Darkest to Light, 2003, p.59
²³⁰ Ibid, 64

ታሪክ ራሱን ይደግማል፤ እንደሚባለው ዛሬም በተለያዩ የዓለማችን ክፍል ባሉት ቤተ ክርስቲያናት የሩማኒያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ በተለያዩ መልኩ እየተደገመ ነው። ወንጌል ግን ሁሉ አሸናፊ ነው።

የአባ ተድሮ ስደትና ስኬት

ከቤተ ክርስቲያን ያለፈቃዱ ከተባረረ በኋላ በአንድ ጋዜጣ ላይ አባ ቴድሮ አቋሙንና ለስደት ዝግጁ መሆኑን እንዲህ ብሎ ገልጾ ነበር።

እኔን በማውገዝና ከቤተ ክርስቲያን በማባረር የወንጌልን እውነት ማጻፈን አይቻልም። ከቤተ ክርስቲያን ቢያባርሩኝም እንኳ ውድ ጊዜዬን ከቤተ ክርስቲያን ጋር በመዋጋት አላጠፋም። የእኔ ጦርነት ከድንቁርና፤ ከሰይጣንና ከኃጢአት ጋር ሲሆን ብርቱ ረሃቤ ደግሞ ለራሴ ሳይሆን ነፍሳትን ለክርስቶስ መማረክ ነው። ስደት በመጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የታዘዘልን ስለሆነ ስደት እኛን የማስፈራትም ሆነ የማስደነቅ አቅም የለውም። ስደትና መከራ ጌታን ይበልጥ እንድንታመን ዕድል ይሰጠናል።²³¹

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በወንጌል እንዲህ ብሎአል።

ሲነቀፉአችሁና ሲያሳድዱአችሁ በእኔም ምክንያት ክፉን ሁሉ በውሸት ሲናገሩባችሁ በፀዓን ናችሁ። ዋጋችሁ በሰማያት ታላቅ ነውና ደስ ይበላችሁ ሐሣብም አድርጉ ከእናንተ በፊት የነበሩትን ነገሮችን እንዲሁ አሳድደዋቸዋልና (ማቴ. 5: 11-12)።

አባ ተድሮን በሥነጽሑፍ፤ አብሮ በመጽሐፍ ወንጌልን ይሰብክ የነበረ፤ መጽሐፍ ቅዱስን ሲተረጎም የኢየሱስ ክርስቶስ አዳኝነት ተገልጦለት በኢየሱስ ክርስቶስ የቤዛነት ሥራ ብቻ በማመን መዳኑን ይመሰክር የነበረው ዲያቆን ዱመትሮ በእርሱ ላይ ከተጠነሰሰበት የሞት ደግስ ወደ ሰውዘርላንድ በመኩበል አምልጧል። አባ ተድሮ ከሩማኒያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ሲባረር ብዙ ሰዎች አገር ለቆ እንዲሰደድ ቢመክሩትም እንቢ አለ። እርሱ የተባረረው ብቻውን ሲሆን ማንንም ሳይጠራ ብዙ ሕዝብ እርሱን ተከትሎ ወጣ። የስትሮክስ ነስትስ ቤተ ክርስቲያንም ተዘጋ። ከእንግዲህ አበቃለት ብለው የአባ ተድሮን ጥፋት ሲጠብቁ ከቀድሞ ይልቅ የወንጌል አገልግሎቱን በስፋት ቀጠለ። ቤተ ክርስቲያን ደጃን ብትዘጋባቸውም ሕዝቡ ቤቱን ቤተ ክርስቲያን አደረገ። ታላቅ የአገልግሎት በሮች ተከፈቱ፤ አባ ተድሮ ከቤተ ክርስቲያን ሲባረር “ከእንግዲህ የማይደን የሃይማኖት ባዶ ሥርዓት ባለመፈፀሜ የምክሰስበት ዘመን አበቃ። አሁን ያለ አንዳች ተጽዕኖ በሁለቱ ክሬፔ ለወንጌል የምበርዘት ዘመን መጥቶልኛል”²³² በማለት ከቤተ ክርስቲያን መባረሩን እንደ ተልቅ የወንጌል አገልግሎት በር ቆጥሯል። መንግሥትና ቤተ ክርስቲያን ተመሳሳሪው በማሳደድ፤ በማሰር፤ በማስፋራትና ስሙን በማጥፋት ከወንጌል አገልግሎት ሊያስቆሙት በብርቱ ቢታገሉም በእግዚአብሔር ጸጋ ሁሉንም አሸንፎ በማለፍ ሩማኒያን በወንጌል አርሷል።

በአገልግሎት ዘመኑ በሩማኒያ ከ200 በላይ ቤተ ክርስቲያናትን ተክሏል። በብዙ ሺ የሚገመቱ ሰዎችን ለክርስቶስ ማርኮ ደቀ መዝሙር

²³¹ T. Popescu, article published in “The Morning” newspaper, 1924
²³² Ibid, 67

አድርጓል። እግዚአብሔር በእርሱ አገልግሎት ከብሯል ሩማኒያም ተባርካለች። በሕይወቱ መጨረሻ ከእርሱ ጋር የነበሩትን ሲመክር፡-

ወንጌልን ስበኩ ከማለት ያለፈ ትልቅ ምክር የለኝም። ባልተወሰነና ግልጽ የወንጌል እውነት ላይ ኑሩ፤ እኔ ሁልጊዜ ቀለል ባለና ግልጽ የሕይወት ዘይቤ በመካከላችሁ እንደናርኩ አትዘገን።²³¹

አባ ቴዎድሮ በወዳጆቹና በቅዱሳን ተከቦ ብዙም ሳይታመም እ.ኤ.አ በ1962 በታማኝነት ወዳገለገለው ጌታ ሄዷል። እ.ኤ.አ በፌቤሩዋሪ ወቅቱ የቅዝቃዜና ምቹ ጊዜ ባይሆንም አምስት ሺ ሕዝብ የቡካረስን አውራ ጉዳና አጨናንቆ አስከረኑን በማጀብ ጋንካ በሚባል ሥፍራ በክብር ቀብሩ ተከናውኗል።

ተሐድሶ ከላይ ወደ ታች ወይስ ከታች ወደ ላይ?

ተሐድሶ ከላይ ወደ ታች ወይስ ከታች ወደ ላይ? በቤተ ክርስቲያን ትክክለኛ የተሐድሶ ጥያቄን ከትክክለኛ መልስ ጋር ይዘን ስለተነሣን ብቻ ከግቡ እናደርሳለን ማለት ዘበት ነው። እንደዚህ ቢሆን ኖሮ እነ አባ እስጢፋኖስና ተከታዮቹ፤ አለቃ ታዩ፤ ጆን ዊክል፤ ጆን ሑስ እንግበው የተነሡትን ትክክለኛ የተሐድሶ ጥያቄ ፍሬውን ሳያዩ ሰማዕት ባልሆኑ ነበር። የተሐድሶ ጥያቄ ይዞ መነሣት ብቻውን በቂም አይደለም ውጤታማ እንዲሆንም አያደርገንም። በተለይ ተሐድሶን ከታች ወደ ላይ መምከር ብዙ ጊዜ አስቸጋሪ ብቻ ሳይሆን ብዙ ዋጋን የማስከፈል፤ በቶሎ ውጤቱንም ለማየት ያለመቻል፤ ተስፋም የማስቆረጥ ባሕሪም እንዳለው ምሁራን ይናገራሉ። በዓለማችን የተካሄዱ የተሳኩና ያልተሳኩ የተሐድሶ እንቅስቃሴዎች፡-

ኢየሱስ ክርስቶስ

ኢየሱስ ክርስቶስ የአዳም ዘር ጥያቄ መልስ ሆኖ ሲመጣ በተለይ የቤተ መንግሥትና የቤተ መቅደስ ቁንጮ ሆነው ሕዝቡን ይመሩ የነበሩ ታላቅ ተሐድሶ በዓለም ላይ ሊያመጣ የተገለጠውን ጌታ ለመቀበል ዝግጁ አልነበሩም። “የእርሱ ወደ ሆነው መጣ የገዛ ወገኖቹም አልተቀበሉትም” (ዮሐ.1:11)። ወገኖቹ ቀርቶ፡- “ወንድሞቹ ሰንኳ አላመነብትም ነበርና” (ዮሐ.7:4) ይላል። ሁልጊዜ እርሱ ሲያስተምር ለመስማት ከሚመጡት አብዛኛዎቹ በቃሉ ሊያጠምዱት፤ ነገር ለመፈለግ፤ እርሱን ለመወንጀልና ከተቻለም ለማጥፋት ነበር። ወደ ቀድሞ ክብርና ከፍታ የሰውን ልጅ ለመመለስ የመጣ ታላቁ ቤዛ በቤተመቅደሳቸው፤ በምኩራቦቻቸውና በቤተመንግሥታቸው እንዴም በአክብሮት እንደጋበዙት መጽሐፍ ቅዱስ አይናገርም።

ቤተ መንግሥት፤ ቤተ መቅደስ፤ የሃይማኖት መሪዎችና ተመሪዎችም በባሕላቸውና በፖለቲካዊ ርዕዮተዓለም መስኮቶቻቸው በኩል አጭልቀው ዕለት ዕለት ንግግሩን፤ አስተምህሮውን፤ ውሎ አዳሩንና የሕዝቡን ምላሽ በትኩረት ይከታተሉ ነበር። ኢየሱስ ከቤተ መንግሥት ተሐድሶውን እንዳይጀምር የአገሩ ንጉሥ አልነበርም፤ ተሐድሶውን ከቤተ መቅደስ ከላይ ወደ ታች እንዳይጀምር ሊቀ ጳጳስ አልነበረም፤ ራእዩውን እውን ለማድረግ የራሱ አካል የሆነችውንና የለውጥና የተሐድሶ ማዕከል የምትሆን ቤተ ክርስቲያንን መሠረተ። ኢየሱስ ክርስቶስ የዚህ አዲስ ሕይወት አካል(ቤተ ክርስቲያን) ራስ በመሆን የታሰበውን ታላቅ ተሐድሶ አምጥቷል። በነባሩና ባረጀው መንገድ ላይ በመሄድ ሳይሆን አዲሱን የለውጥ ራእይ፤ እርምጃ፤ እምነት፤ ተነሳሽነት፤ መሸከም አቅም ያላትን ቤተ ክርስቲያንን በመተከል የለውጥ መሠረት ጣለ ሐዋርያት በዚያ ላይ ገነቡ።

አባ እስጢፋኖስ

ከማርቲን ሉተር የተሐድሶ ጥያቄ የቀደመው የአባ እስጢፋኖስና የተከታዮቹ እንደሆነ በምዕራፍ ሁለት በሰፊው ተገልጿል። ታዲያ የጠራ ነገረ መለኮታዊ አቋም የነበረው፤ የተሳሳተና ሊመጽሐፍ ቅዱሳዊ የሆነ ልምምዶችና የዘርዓ ያዕቆብን የ“ከገዳልኝ” ጥያቄ በእንቢታ የሞገቱ፤ የእግዚአብሔርን ቃል የተንተራሱና ራሳቸውን ለዚህ እውነት እስከ ሞት ድረስ ሰጥተው እያሉ ተሐድሶው ለምን አልተሳካላቸውም? ለሚለው መልስ ብዙ ቢሆንም ቀዳሚው ተሐድሶውን ከታች ወደ ላይ መጀመራቸው ነው። በጊዜው ቤተክህነትና ቤተመንግሥት በጥምረት እነርሱ ከሚሉት አሳብ የወጣ የማንኛውንም ቡድን ሆነ ግለሰብ ከላይ ወደታች ከመጫን አልፈው ለማጥፋት የማይፈነቅሉት ድንጋይ ስላልነበረ ከታች የተነሣው የእነ አባ እስጢፋኖስ ጥያቄ ውጤታማ ሊሆን አልቻለም። መንግሥትና ቤተ ክርስቲያን በጥምረት የተሐድሶን ጥያቄ ይዘው በተነሡት ቅዳሳን ላይ የወሰዱት ኢሰብዓዊ እርምጃ በሕዝቡ ላይ ትልቅ ደንጋጤን ስለፈጠረ የተሐድሶ ጥያቄ በሰፊው እንዳይነሣ ምክንያት ሆኗል።

መምህር ጌታቸው በአገራችን የተነሣውን ተሐድሶ ያደናቀፈው የተሐድሶን ጥያቄ ይዘው የተነሡት ጥያቄውን አገራዊ ያለማድረጋቸው እንደሆነ ይገልጻሉ። ሌላው ዘርዓ ያዕቆብ ተለምረ ማርያም በየገዳማቱ እንዲነበብ ሲያዝ አባ እስጢፋኖስ ለራሱና ከእርሱ ጋር የነበሩት እንዳይቀበሉ ከማድረግ ያለፈ በዚህ አሳብ ላይ ሌሎች ገዳማትን የማስተማርና የማንቃት ሥራ አልተሠራም። አገራዊ ንቅናቄ አልፈጠሩም። ለዚህ ነው የእርሱ ገዳም ጉንዳጉንዲ የማርያም አማላጅነት ለብዙ መቶ ዓመታት ሳይታወቅ የቆየው። የሊቃውንት ተሐድሶን ስመለከት እነ አለቃ ታዩ፤ ኪዳነ ወልድ ክፍለ፤ ከንቲባ ገብረ ሕይወት ባይከዳኝ እነዚህ ታላላቅ ሰዎች የሊቃውንት ተሐድሶን ያመጡ ናቸው። በሊቃውንት ደረጃ ሕዝቡን ያማከለ ስላልነበር ሊቃውንቱ ሲሞቱ እዚያው ተዳፍኖ ቀረ²³² ብለዋል።

የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ አሳብ ከጌታ ዘንድ በአንድ ግለሰብ ወይም በቡድን በኩል ለቤተ ክርስቲያን ይመጣል። የተሐድሶን አሳብ ይዞ የሚነሣው አካል በትክክል ለሌሎች የማስተላለፍና አገራዊ ንቅናቄ የመፍጠር ኃላፊነት እንዳለው መዘንጋት የለበትም። አገራዊ የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ ለማምጣት አገራዊ ንቅናቄ መፍጠር የገደብ ነው። የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶን ለመምራት፣ በቃሉና በመንፈሱ የታደሰ ማንነት፣ ክብርቱ ፀሎት የተወለደ ግልጽ ራዕይ፣ የቤተ ክርስቲያንን ያለፈውንና የአሁኗን ታሪክ በጥልቀት በመረዳት መጨዋን ማሳየት፣ ትኩረት በችግሮች ላይ እንጂ በሰዎች ላይ አለማድረግ፣ መታደስ ያለበትን በቃሉ ለይቶ ማውጣት፣ የእግዚአብሔርን ቃል በሰፊው መስበክና ማስተማር፣ ሽሰሜት ላይ ሳይሆን በእውቀት ላይ የተመሠረተ ስልታዊ አገራዊ እንቅስቃሴዎችን መንደፍና በፍጥነት በሥራ መተርጎም፣ እጅ ለእጅ መያያዝ፣ መረጃዎችን መለዋወጥ፣ ለእውነት ለመኖር ብቻ ሳይሆን ቢያስፈልግ ለእውነት ራስን አሳልፎ ለመስጠት ተዘጋጅቶ መኖርን ይጠይቃል።

ማርቲን ሉተር

ጀርመናዊው ማርቲን ሉተር ለዘመናት ለነፍሱ ድነት ባሕታዊ ሆኖ ከሰው ተለይቶ ራሱን በመገዳት ያላገኘውን ሰላም በክርስቶስ ሊያሰብ የቤዛነት ሥራ በማመን ዕረፍት አገኘ። አንድ ባሕታዊ መላውን አውሮፓ ከመንግሥታት ጋር ተጣምራ ትግዛ የነበረችውን የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ከታች ወደ ላይ ያቀረበው የተሐድሶ ጥያቄ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቢሆንም ከላይ ያሉት ታች ያለውን ሉተር ከእነ እውነተኛ ጥያቄው ሊያጠፋት ተነሡ። ይህም የተሐድሶ ከታች ወደ ላይ አደገኝነትን ያመለክታል። ሉተርም እውነትን እንደያዘ የሮም ጳጳስ የጥፋት አዋጅ ሰለባ ለመሆን ጫፍ ደረሰ። የሮም ጳጳስ ክስ፣ ስደት፣ ውግዘትና ባሕሪይ ገደላ አዋጆች፣ በጥፋት የፕሮፖጋንዳ ዘመቻ ሕልውናው አደጋ ላይ ወደቀ፤ መላ አውሮፓ በዚህ ወሬ ተሸፈነች። ሉተርም ነፍሱን ለማስመለጥ ከከተማ ገጠር ምስኪን ኮባላይ ሆኖ ነበር። ሉተር የነገረ መለኮት ጥያቄ እውነተኝነት ከለላ ሳይሆንለት ሊቀር እግዚአብሔር በሉዓላዊ ዕቅዱ በፖለቲከኞች በኩል ጣልቃ ገባ። በወቅቱ በካቶሊክ አሠራርና ጫና እጅግ የተማረፈ የጀርመን ቤተ መሳፍንት፣ የእንግሊዝ ነገሥታትና የዩኒቨርሲቲ ምሁራን ከሉተር ጋር ቆመ።

በወቅቱ የነበሩት የጀርመን መሳፍንትና የእንግሊዝ ነገሥታት በሮም ጳጳስ አገዳና ውግዘት ማስፈራሪያ ተሰላችታው ነበር። ስለዚህም ቤተ ክርስቲያንን ከላይ ወደ ታች እንዲያዋቅር ሥልጣን ሰጡት። ይህም አዲስ መዋቅር የሉተር ትምህርት እንዲቀጥልና ስኬታማ እንዲሆን አስቻለ።²³⁵

በተለይ እ.ኤ.አ በ1519 ንጉሥ ሆኖ የተመረጠው ቻርሊስ 5ኛ ሉተሐድሶ ከነበረው ቀና ልብ የተነሣ ለሉተር የተሐደሶ ጥያቄ ስኬት ትልቅ ሚና

እንደተጫወተ ታሪክ ይናገራል።²³⁶ ከሉተር በፊት የተሐድሶ ጥያቄ ያነሡት አባ እስጢፋኖስና ተከተዮቹ እንደዚሁም ጆን ሑስ ሰማዕት ሆነው ከእነርሱ በኋላ ተመሳሳይ ጥያቄ ያነሣው ሉተር ለምን ተሳካለት? ለሚለው ጥያቄ መልሱ ብዙ ሊሆን ቢችልም ሉተርም ቢሆን በነባሩ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ሆኖ ተሐድሶ ማምጣት ከታች ወደ ላይ መሄድ አስቸጋሪ ስለሆነበት አልቻለም። የተሳካለት በቃሉ እውነት ላይ ቆሞ አዲስ መዋቅር ከላይ ወደ ታች ማዋቀር ስለቻለ ነው።

አባ እስጢፋኖስና ጆን ሑስ ተሐድሶን ያልቻሉበት አንዱ ምክንያት ከታች ወደ ላይ ተሐድሶን ማድረግ እጅግ አደገኛ ስለሆነ ነው። በፍፁም አይቻልም ማለት ግን አይደለም። ቤተ ክርስቲያን በመዋቅራዊና ድርጅታዊ ሰንሰለት ከታሰረች ከቃሉ በላይ ራሷን ትሰማለች፤ ከእግዚአብሔር ይልቅ በቁሳቁስ ትታመናለች፤ ከእግዚአብሔር ፊቃድ ይልቅ በእጅ ብልጫና በሕዝብ ብዛት ያለ ቅጥ ትደገፋለች፤ ዕድገትን የጨረሰች ስለሚመስላት ስለዕድገት እንደነገራት ብዙ አትፈቅድም። ባትማርም ለማስተማር ብቁ እንደሆነች ታስባለች፤ ከሁሉ ኋላ ቀርታ ከሁሉ እንደቀደመች ለመስበክ ቅንጣት ያህል አትፈራም። እንዲህ ባሉ አብያተ ክርስቲያናት ብዙን ጊዜ ከላይ ወደ ታች እንጂ ከታች ወደ ላይ ሥር ነቀል ለውጥ ማምጣት አስቸጋሪ ቢሆንም ለጌታ ግን ሁሉ ይቻላል። የለውጥ ጠላት የሆነ መዋቅር አንድ ትልቅ ጠቃሚና የጊዜው አሳብ ከታች ሲነሣ በአሉታዊና በትልቅ ጥርጣሬ መከታተል እንጂ መፍትሔ የሚሆን ነገር በዚህ ይመጣል ብሎ በፍጹም አያስብም።

ሌሎች የተሐድሶ ምሳሌዎች

1. ፊልፕ ያዕቆብ ስፔንሰር (1635-1702) የቅድስና እንቅስቃሴ አባት በመባል የሚታወቀው ስፔንሰር ከተራው የቤተ ክርስቲያን አባል አነስተኛ ቡድኖች በመመሥረትና ንቅናቄዎችን በመጠቀም ቤተ ክርስቲያንን ለመለወጥ በከፍተኛ ሁኔታ ሞክሮ ነበር። ይሁን እንጂ ከላይ ወደ ታች እንቅስቃሴውን ለመምራት ሥልጣን በማጣቱ አልተሳካለትም።
2. ካውንት ኒኮላ ቮን ዚንዝንዶርፍ (1700-1760) የሉተራን ቤተ ክርስቲያን አባላትን ከታች በተራ አባላት “grass root model” የመለወጥ በብርቱ ቢታገልም አልቻለም። በነባሩ ሲያቅተው የዋራቫውያን ወንድሞች የሚል አዲስ መዋቅር መሥርቶ ከላይ ወደታች በፈጠረው ተጽዕኖ የተለወጡና በአውሮፓና በአሜሪካ ትልቅ ተጽዕኖ ያመጡ አነስተኛ ቡድኖችን አፍርቶ ነበር።
3. ጆን ዊስሊ (1703-1791) ጆን ዊስሊ የተነሣው ከእንግሊዝን ቤተ ክርስቲያን ሲሆን ራዕዩ በዚያችው ቤተ ክርስቲያን ተሐድሶን የማምጣት እንጂ ፍጹም ሌላ ቤተ እምነት የመመሥረት ዓላማ አልነበረውም። ዊስሊ ከታች ወደ ላይ ተሐድሶን ለማምጣት

²³⁵ ቲ.ኔት ኢንቴርናሽናል ኮርስ 1 2013 ገጽ 64

²³⁶ Henry Bettenson (1963), *Documents of the Christian Church*, London Oxford University Press, p.269

ያደረገው ብርቱ ጥረት እንደ ሌሎቹ ወደ ስኬት አላመጣውም። ከእንግሊዝ ወደ አሜሪካ ተሻግሮ ያሰበውን ተሐድሶ ሲያመጡ የሚችሉ አዲስ መዋቅሮችን ከላይ ወደ ታች በማውጣት ታላቅ ተጽዕኖ አምጥቷል።

4. አባ ቴድሮ ፖፒስኮ (1887-1963) በሩማኒያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ካህን ሆኖ ያገለግል የነበረው አባ ቴድሮ ፖፒስኮ በቤተ ክርስቲያኒቷ የጠራ፣ የጠለለ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ተሐድሶን ለማምጣት ከታች ወደ ላይ ብርቱ ትጋት ሲያደርግም ውጤቱ ውግዘትና መባረር እንደሆነበት ተመልክተናል። ቤተ ክርስቲያን ስታረጅና እውነት ሲጠፋባት ወደ እግዚአብሔር ቃል እንድትመለስ እግዚአብሔር ከአብራካ የወጡ ልጆቿን የመመለስ መልዕክት ሰጥቶ ወደ እርሷ ሲልካቸው በማሳደድ፣ በማውገዝ፣ በማባረርና በመግደል የተሐድሶን አሳት ለማዳፈን እንደምትጥር በሰፊው አይተናል። በአባ ቴድሮ ፖፒስኮም ላይ የደረሰው ይኸው ነበር። በነባሩና በቆየው የሩማኒያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ ለማምጣት የነበረው ራእይ ለጊዜው የከሰመ ቢመስልም ተስፋ ግን አልቆረጠም። በመጨረሻም ከላይ ወደ ታች አዲስ የተሐድሶ መዋቅር በመዘርጋት ከታደሰ ልብ የታደሰች አብያተ ክርስቲያናትን በዘመኑ ተክሎ፣ ብዙ ደቀ መዛሙርት አፍርቶ፣ በወንጌል እውነት ሺዎችን ማርኮ፣ የእግዚአብሔርን መንግሥት በሙላት ገልጦ ወደ ቀጣዩ ሕይወት በድል ተሻግሯል።

በቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ ለማምጣት ከላይ ወደ ታች ያለ ብዙ ትግል፣ ያለ አላስፈላጊ መሥዋዕትነት በአጭር ጊዜ እውን ማድረግ እንደሚቻል ምሁራን ይናገራሉ። ነገር ግን ተሐድሶ ከታች ወደ ላይ ሲሆን ብዙ መሥዋዕትነት፣ ረዥም ጊዜ፣ ሰፊ ጥናትና ዝግጅት፣ አካባቢያዊ፣ አገራዊና ዓለም አቀፋዊ እንቅስቃሴ መፍጠርን ይጠይቃል። የኢትዮጵያን ቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ ጥያቄም ብዙ ምዕተ ዓመታት ያስቆጠረበት ምክንያት ጥያቄውን ያነሡት ከመሪዎች ሳይሆን ከተከታዮች፣ ሥልጣንና የውሳኔ አቅም ካላቸው ሳይሆን ውሳኔና ሥልጣናቸው በበላይ አካላት ላይ ምንም ተጽዕኖ መፍጠር ከማይችሉ በታች ካሉት አካል መነሣቱ ነው። ለምሳሌ፡- ንጉሥ ዘርዓ ያዕቆብ ከመጽሐፍ ቅዱስ አሳብ ጋር በግልጽ የሚጋጭ “ተእምረ ማርያም” በአንዳንዶች “ፀረ ወንጌል” አሳብ የያዘ መጽሐፍ ተብሎ እየተከሰሰና አንዳንድ ካህናት በግልጽ እየተቃወሙት በገዳማቱና በአብያተ ክርስቲያናት እንድንበብ ያደረገው ከላይ ወደ ታች የነበረውን ሥልጣን በመጠቀም ነው። ተሐድሶ ከላይ ወደ ታች እንጂ ከታች ወደ ላይ በጣም ከባድ ነውና። እግዚአብሔር ግን ከታች ወደ ላይም ማድረግ ይችላል። በላይም ሆነ በታች ያሉትን ለክብሩ የሚጠቀም እግዚአብሔር እስከሆነ ድረስ ራሳችንን ለእርሱ በመስጠት ለአገራችን የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ እንነሣ!

የተሐድሶ ባለራእዮች በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ይፈለጋሉ፡-

ይህ ዘመን የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በባዶ የእንደበት ፋክራ የምትገለጥበት ዘመን ሳይሆን ታላላቅ የተሐድሶ ባለራእዮች ከቤተ ክርስቲያን ተነሥተው ምድሪቷን ወደ እግዚአብሔር ዕውቀትና በረከት የሚመሩበትና ኢትዮጵያ በአራቱም አቅጣጫ ለዓለም ሕዝብ በረከት የምትሆንበት ወሳኝ ወቅት ላይ ደርሰናል። ሊነጋ ሲል እንደሚጨልም የታወቀ ሲሆን እንደዚሁም ወደዚህ ታላቅ በረከት አገራችን በእግዚአብሔር ቃል ታድሳ ለመገለጥ ከመቼውም ጊዜ ይልቅ ብርቱ መንፈሳዊ ጦርነት መኖሩ የተረጋገጠ ሲሆንም ድሉ የጌታና የልጆቹ ነው። አሜን!

ከእንግዲህ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን፣ በፕሮቴስታንቶችና ካቶሊካዊት አብያተ ክርስቲያናት ሁሉ ታላቅ የተሐድሶና የመንፈስ ቅዱስ እሳት በዘመናችን ይቀጣጠላል። ለዘመናት በዓለም ይጠበቁ የነበሩ ታላላቅ የቃሉ ሰባኪ ባለራእዮች ከምድራችን በእኛ ዘመን ይነሣሉ።

በሚቀጥለው ምዕራፍ የፕሮቴስታንት እምነት ከእግዚአብሔር ቃል በተወጣጡ አምስት ምሶሶያት እንደቆመ እንመለከታለን።



የፕሮቴስታንት ተሐድሶ አምስቱ ምሶሶያት

የፕሮቴስታንት ተሐድሶ መሪዎች ማርቲን ሉተር፣ ጆን ካልቪን፣ አልቦርት ዘዊንግሊ፣ ጆን ኖክስ በዘመኑ ከነበረችው ክሮም ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ልዩ የሚያደርጋቸውን አምስት ነገረ መለኮታዊ ቁልፍ የአስተምህሮ ምሶሶያት አስቀምጠዋል። እነዚህ አምስቱ የተሐድሶ ምሶሶያት “አምስቱ ሶላዎች” /Five Solas/ ተብለው ይታወቃሉ። ሶላ/Sola/ ማለት የላቲን ቃል ሲሆን ትርጉሙም “ብቻ” ማለት ነው። “አምስቱ ብቻዎች” የተባሉት፡-

1. ለድነት መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ

“Sola Scriptura,” or “Scripture Alone”

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ነው። “እግዚአብሔር እንዲህ ይላል” የሚልና ተመሳሳይ ዐረፍተ ነገር በብሉይ ኪዳን 3,808 ጊዜ ተጠቅሷል። በፔንታቴክ 700 ጊዜ፣ በታሪክ መጻሕፍት 400 በኢሳያስ ብቻ 150 ጊዜ፣ በሕዝቅኤል 350 የተጻፈ ሲሆን ይህም የቃሉ ምንጭና ባለቤት እግዚአብሔር እንደሆነ ያመለክታል።²³⁷ በቤተ ክርስቲያን ያለው ልምምድ፣ አስተምህሮና ማንኛውም ሥርዓት በመጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ይጻፍል፣ ይመራል፣ ይገመገማል፣ ይታረማል፣ የሚል ሲሆን ማርቲን ሉተር በአንድ ወቅት ፍርድ ቤት ቀርቦ አቋሙን እንዲለውጥ ሲጠየቅ፡- መጽሐፍ ቅዱስና ሕሊናዬ መሳሳቱን ካልገለጠልኝ በስተቀር የሮም ጳጳስና አማካሪዎቼን ትምህርት አልቀበልም፤ እርስ በርሳቸው ይጣረሳሉና። አዕምሮዬና ልቤ ለእግዚአብሔር ቃል እሥረኞች ናቸው። የሕሊናዬ ተቃዋሚ ሆኜ መሰለፍ አይሆንልኝም። ከዚህች አቋሜ ፍንክች አልልም። እግዚአብሔር ይርዳኝ። አሜን

በማለት ለቃሉ ያለውን ታማኝነት ገልጾ ነበር። የፕሮቴስታንት ተሐድሶ “መጽሐፍ ቅዱስ” ብቻ ብሎ ሲነሣ 66ቱን መጽሐፍ የያዘ አንዱን መጽሐፍ ቅዱስ ለማለት ነው። ዶክተር ታደሰ ወልደ ጊዮርጊስ በአሜሪካ ባሉት ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ላይ ባደረጉት ጥናት ትልቁ ትኩረታቸው መጽሐፍ ቅዱስ እንደሆነ ሲገልጹ፡- የቤተ ክርስቲያን አገልጋዮች ከሀነት ያላቸው ሳይሆኑ በመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት የላቁ፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት የሰለጠኑ፣ የወንጌል ትምህርትን የሚጠብቁ አስተማሪዎች ናቸው። ከሀነታቸው እምነታቸውና ታማኝነታቸው ነው። የፕሮቴስታንት ሃይማኖት ትምህርት አጠቃላይ ፍልስፍና የወንጌልን ትምህርት ከሕዝቡ ሕይወት ጋር በማያያዝ፣ የመጽሐፍ ቅዱስን ምንባብ ከሕዝቡ የዕለት ተዕለት ኑሮ ጋር ማጣመር፣ መጽሐፍ ቅዱስን የኑሮ መመሪያ ለማድረግ ከፍተኛ ጥረት ያሳያሉ። የአውሮፓም ሆነ በአሜሪካ የፕሮቴስታንት ሃይማኖት አዲሱ አመለካከት ይህ ነው።²³⁸ ብለዋል።

የአዋልድ መጻሕፍት የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት አይደሉም!

በጥንት የቤተ ክርስቲያን ታሪክ የአዋልድ መጻሕፍት የመጽሐፍ ቅዱስ አካል ይሁኑ ወይስ አይሁኑ በሚለው አሳብ የተከፋፈለ አመለካከት ነበር። ያም ሆኖ ከጥንት የተላለፈልን አብዛኛው መረጃ የአዋልድ መጻሕፍት ለንባብ

²³⁷ Evans, Williams (1949), *The Great Doctrine of the Bible*, Moody, Chicago. p203
²³⁸ ታደሰ ወልደ ጊዮርጊስ (2001 ዓ.ም) ፣ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፣ ገጽ 249

እንዲ እንደ ቅዱሳት መጻሕፍት መታየት የለባቸውም የሚል ነው። ሌላው የአዋልድ መጻሕፍት በዕብራይስጥ የብሉይ ኪዳን ቅጽ ያለመኖራቸው በብዙዎች ዘንድ ጥሪጣሪያቸውን አገልግቷል። ዛሬ በእጃችን ያለው የጥንታዊ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ዝርዝር በ170 ዓ.ም በሰርዴሱ ጳጳስ ሜሊቶ የተጻፈ ነው።²³⁹ እርሱም እንዲህ ብሎ ነበር፡-

ወደ ምሥራቅ መጥቼ እነዚህ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት በሚሰበኩበትና በሥራ ላይ በሚውሉበት ቦታ ስደርስ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍትን በተክክል አወቅኳቸው፤ እኔም አውነቱን ገልጼው በማሰራር መጻሕፍቱን ላክሁላችሁ። መጻሕፍቱም እነዚህ ናቸው፡- እምስቱ የሙሴ መጻሕፍት፤ ዘፍጥረት፤ ዘፀአት፤ ዘጉልቱ፤ ዘሌዋውያን፤ ዘዳግም፤ ኢየሱስ፤ መሳፍንት፤ ሩት፤ አራቱ የነገሥታት መጻሕፍት፤ ሁለቱ ዜና መዋዕል መጻሕፍት፤ የዳዊት መዝሙር፤ የሰሎሞን ምሳሌዎችና ጥበብ፤ መከብብ፤ መገልጸ መጋልጽ፤ ኢዮብ፤ ትገቢተ ኢሳያስ፤ ኢርምያስ፤ አሥራ ሁለቱ ደቂቅ ነቢያት፤ በአንድ መጽሐፍ፤ ዳንኤል፤ ሕዝቅኤል፤ ዕዝራ (መጽሐፈ ዕዝራ - ነህምያን አካትቷል) ናቸው።²⁴⁰

ሜሊቶ አሁን በእጃችን ከሚገኙት የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት መካከል መጽሐፈ አስቲርን²⁴¹ ከማስቀረቱ በስተቀር ከአዋልድ መጻሕፍት የአንዱንም ስም ያለመጥቀሱ በተከራከረ ማስተዋል ያለብን ጉዳይ ነው። የአዲስ ኪዳን “ካናን”²⁴² ተቀባይነት ማግኘትን ስንመለከት ደግሞ ለአዲስ ኪዳን ካናን መጀመሪያ ዕውቅና በተሰጠበት ወቅት የጳውሎስ መልዕክቶች በየአብያተ

²³⁹ Eusebius (1975), *Ecclesiastical History*, two vol. 5. London, Heinemann: and Cambridge, Mass: Harvard.

²⁴⁰ ዌይን ግሩደም (2003 ዓ.ም) ፣ ስልታዊ ሥነ መለኮት፣ የመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮ መግቢያ፣ አስ አይ ኤም ማተሚያ ቤት፣ ገጽ 54-55

²⁴¹ ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 55 (ሕዳግ) በጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ምሥራቁ ክፍልና አንዳንድ ረቢዎች በራሳቸው ምክንያት የአስቲርን መጽሐፍ ቀኖናዊነት የልብ ማመንታት ቢኖርም በመጨረሻ ተቀባይነት አግኝቷል፤

²⁴² «ካናን» የሚለው ቃል የሚያመለክተው የጥንት አብያተ ክርስቲያን የእምነታቸው መመሪያ እንዲሆኑባቸው የተቀበላቸው የመጽሐፍት ስብስብ ነው። ቃሉ ተመሳሳይ ከሆነ ከግሪክ ቃል የተገኘ ሲሆን፤ ትርጉሙም «የሚለክ» ወይም «መለኪያ» ማለት ሊሆን ይችላል። በሃይማኖት አካባቢዎች «ካናን» በአስተንፋስ አገዛዝአብሔር ተጽፈዋል ሚባሉትና በዚህም ምክንያት በመንፈሳዊነት ረገድ በጣም ዋጋ ያላቸውን መጻሕፍት ያመለክታል። ስለዚህም ነው ከሌሎች በርካታ የክርስቲያናዊ ጽሑፎች የተለዩት። የካናን ሂደት የተጀመረው በ95 ዓ.ም ገደማ ከመጨረሻ ደቀ መዝሙር (ዮሐንስ) ሞት በኋላ ነበር። የአዲስ ኪዳን ካናን ውሳኔ በቤተ ክርስቲያን ጉባኤ ሳይሆን የክርስቲያኖች የጋራ ስምምነት ውጤት ነው። በጣም የቆየው የካናን ዝርዝር የእስክንድርያው ጳጳስ የሆነው አትናቴዎስ በ378 በጸፈው ደብዳቤ ይገኛል። በደብዳቤው በአሁኑ አዲስ ኪዳን ውስጥ የሚገኙትን 27 መጻሕፍት ዘርዝሯል። የክርስቲያን ጉባኤ በ397 በጉዳዩ ላይ ሳይነጋገር የአትናቴዎስ ዝርዝር አጽድቋል። በአሁኑ «ቅዱስ መጽሐፍት» ብለን የሚጠራውን ካናን የተጀመረው በአይሁዳውያን ሲሆን አሁን «ብሉይ ኪዳን» ብለን የምንጠራውን 39 መጻሕፍት ያቀፈ ነው። ዛሬ የካቶሊክ ካናን 80 መጻሕፍት (1545 በትሬንት ጉባኤ የታሰሉትን 14 መጻሕፍት ጨምሮ) የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ካናን 81 መጻሕፍት የፕሮተስታንትና የግሪክ ኦርቶዶክስ ካናን 66 መጻሕፍትን ያጠቃልላል። (ታሪካዊ ሥነ መለኮት፣ 1991 ዓ.ም ገጽ 13 ከግርጌ ሕዳግ የተወሰደ።) ለኮት፣ 1991 ዓ.ም ገጽ 13 ከግርጌ ሕዳግ የተወሰደ።)

ክርስቲያን የመነበብ ሥልጣን አግኝተው ነበር። እፌኔዎስ ማርቅያንንና ኖስቲካውያንን በመቃወም አራቱን ወንጌላት ተቀበለ። በእ.ኤ.አ 175 አካባቢ መራቶሪያን ካናን ውስጥ ዕብራውያንን፣ 1ኛ እና 2ኛ ጴጥሮስ፣ 1ኛ ዮሐንስ እና ያዕቆብ መልዕክት ሊቀሩ ሌሎች የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ተመዘገቡ። እንዲሁም ታላቁ አትናትዮስ ሊቀ ጳጳስ ዘእስክንድርያ (የቤተ ክርስቲያን ምሳሌ፣ ሐኪም) በማለት አበው የሚጠራቸውንና የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያንም በእርሳቸው ፓትሪያርክ አባትነት እንደተመሠረተች የሚነገርላቸው እ.ኤ.አ 367 የተጻፉት 39ኛው የፋሲካ ደብዳቤ ዛሬ በእጃችን የሚገኙትን 27 የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ዝርዝር በተክክል ይሂል። ከዚያም ላይ ሰባቱ መጻሕፍት በሰፋት ተቀባይነት አገኙ።²⁴³

በምሥራቅ የሚዲትራኒያን ዓለም ውስጥ ባሉት አብያተ ክርስቲያናት ዘንድ ተቀባይነት ያገኘው የእነዚህ መጻሕፍት ዝርዝር ነው። ከሀላባ ዓመት በኋላ በ397 ዓ.ም የካርተጅ ጉባኤ ከሚዲትራኒያን በስተ ምዕራብ የነበሩት አብያተ ክርስቲያናትን በመወከል ከሚዲትራኒያን በስተ ምሥራቅ ከነበሩት አብያተ ክርስቲያናት ጋር በእነዚያው የቅዱሳት መጻሕፍት ዝርዝር ላይ ተስማምቷል። ዛሬ በእጃችን የሚገኘው የመጨረሻ ቀኖና እነዚህ የመጀመሪያዎቹ መጻሕፍት ዝርዝር የያዘ ነው።²⁴⁴

አንዳንድ አብያተ ክርስቲያናት በ66ቱ መጻሕፍት ላይ ከአፖክሪፋ (የአዋልድ) መጻሕፍት በመጨመር “የመጽሐፍ ቅዱሳቸውን” መጻሕፍት ቁጥር ከፍ አድርገዋል። በአስተንፋስ እግዚአብሔር ያልተጻፉ መጻሕፍት /Apocryphal or Deuterocanonical books/ አፖክሪፋ የሚለው ቃል a-pok'-ri-fal apokrupto ከሚለው የግሪክ ቃል የመጣ ሲሆን ትርጉሙም፡- ድብቅ የተሸፈነ አጀንዳ ያለው እንደ ማለት ነው። ዲዮካትሮኖኒካል ማለትም ተጨማሪ ማለት ነው።²⁴⁵ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ስመጥር የታሪክ ጸሐፊና ከቀዳሚ አባቶች አንዱ እቡነ ጎርጎርዮስ በመጽሐፋቸው ስለ አፖክሪፋ እንዲህ ጽፈዋል፡-

ኖስቲኮች ከራሳቸው አሳብ ጋር በመቀላቀል የሐዋርያት ትምህርት ይህ ነው እያሉ ቤተ ክርስቲያናትን ሲያወናበዱ አያሌ ዘመን ቆይተዋል። እነዚህም መጻሕፍት ድብቅ (አፖክሪፋ) በመባል የሚታወቁ ናቸው። በውስጣቸው አንዳንድ እውነት እንዳለ ይታወቃል። ነገር ግን ብዙውን የግኖስቲኮች ሃሳብ በመሆኑ ቤተ ክርስቲያን አትጠቀምባቸውም።²⁴⁶ ብለዋል።

የጥንት የቤተ ክርስቲያን አበው ከፕሮቴስታንት ተሐድሶ በፊት 66ቱን የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት ብቸኝነትና ቅዱስነት እንዲህ መስክረዋል።

²⁴³ ምኒልክ እስፋውና ሰሎሞን ጥሁን (ትርጉም) (1991 ዓ.ም) ፣ ታሪካዊ ሥነ መለኮት አመጣጡና ትንተናው፣ ገጽ 29-30

²⁴⁴ ዌይን ግሩደም (2011) (ትርጉም)፣ ስልታዊ ነገር መለኮት፣ ገጽ 62

²⁴⁵ Apocryphal a-pok'-ri-fal apokrupto = "hidden" or "secret" ISBE Encyclopedia, 607

²⁴⁶ እቡነ ጎርጎርዮስ፣ የቤተ ክርስቲያን ታሪክ በዓለም መደረክ፤ አዲስ አበባ፣ ገጽ 69

ቅዱሳት መጻሕፍት /66ቱ/ በመንፈስ ቅዱስ የተጣሩና የነጠሩ አንድ መንፈስ ያላቸው ናቸው።²⁴⁷

ቀዱስ ቴዎፍሎስ

ቅዱሳት መጻሕፍት /66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ/ ከእግዚአብሔር አፍ የወጡ በመንፈስ ቅዱስ ምረት ሰሰው የተነገሩ የልዑል ቃላት ናቸው²⁴⁸ ቀዱስ ቀበሌዝኦስ

ቅዱሳት መጻሕፍት /66ቱ/ ፍጹማንና የነጠሩ /inspired/ ናቸው፤ ቃላታቸው በመንፈስ ቅዱስ የተቃኙና የተፈተሹ ናቸው።²⁴⁹

ቀዱስ ሲሪኑዩስ

(የአዋልድ) መጻሕፍት መለኮታዊ ሥረ መሠረት እንዳላቸው የሚገልጽ ምንም ምልክት የላቸውም።

የነገረ መስኮት ምዘዩ ሲጂ ያንገ

ታላቁ አትናትዮስ ሊቀ ጳጳስ ዘእስክንድርያ (የቤተ ክርስቲያን ምሰሶ፤ ሐኪም) ስለ 66 መጽሐፍ ሲናገሩ፡- አምላካውያን መጻሕፍት 66ቱ ናቸው። ለሕይወት ይነበዙ። ለሌሎች ደግሞ ለንባብ ይሁኑ ሲል ተናገረዋል።²⁵⁰ እንዲሁም አርጌን አንድም የአዋልድ መጽሐፍ ቀኖናዊ መሆኑን አላረጋገጠም እንዲያውም የመቃቢያን መጻሕፍት ከቀኖና መጻሕፍት ውጭ ስለመሆናቸው በግልጽ ተናግሯል።²⁵¹ የፕሮቴስታንት ተሐድሶ ከላይ በተመለከትናቸው አባቶች ዕውቅና ባገኘው 66ቱ መጻሕፍት ላይ የተመሠረቱ፤ እርሱን ብቻ እንደሚቀበሉና እንደሚሰብኩ ይናገራሉ።

ለፕሮቴስታንት ተሐድሶ ምላሽ ለመስጠት እ.ኤ.አ 1546 በትሬንስ ጉባኤ ተካሂዶ ነበር። በዚህም ጉባኤ ላይ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን የሥነ ጽሑፍ ውጤቶችን ቅዱስ መጽሐፍ የማድረግ ሥልጣን እንዳላት አቋም ያዘች።

ፕሮቴስታንቶች ግን ቤተ ክርስቲያን አንድን ጽሑፍ መጽሐፍ ቅዱስ የማድረግ ሥልጣን የላትም፤ ነገር ግን እግዚአብሔር እንዲጻፍ ላደረገው ለራሱ ቃል ዕውቅና ትሰጣለች ብለዋል። በአንድ አገር ያሉ ፖሊሶች እውነተኛና ውሸተኛ የብር ናቶችን የመለየት እንጂ የመሥራት ስልጣን የላቸውም። ሙሉ ሥልጣን ያለው ሕጋዊ የሆነው ብሔራዊ ባንክ ብቻ

እንደሆነ ሁሉ እውነተኛ ቃሎች በቅዱስ መጽሐፍ ውስጥ መጨመር ሥልጣን ያለው እግዚአብሔር ብቻ ነው።²⁵²

የአዋልድ መጻሕፍት ለምን ተቀባይነት አጡ?

ዲያቆን ዳንኤል ክብረት “አርቶዶክስ መልስ አላት” /ከፕሮቴስታንቶች ለሚነሡ አንዳንድ ጥያቄዎች የተሰጠ መልሶች/ በሚለው መጽሐፍ “በዙፕሮቴስታንት ክፍሎች አዋልድ መጻሕፍትን አይቀበሉም። መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት እንዳላቸውም አይቀበሉም”²⁵³ ያሉት አንኳር ጽንሰ አሳብ እውነትነት ያለው ሊሆን ለምን እንዳልተቀበሉ ግን አላስቀመጡም። የአዋልድ መጻሕፍትን ለንባብና ለአንዳንድ ታሪክ ማጣቀሻነት ማንበብ እንዲቻል እንጂ ለክርስትና መመሪያም ሆነ ለደግማ መጠቀም እንደሌለበት የነገረ መለኮት ምሁራን ይናገራሉ።²⁵⁴ ፕሮቴስታንት ብቻ ሳይሆኑ ከ16ኛው ክፍለ ዘመን በፊት የነበሩ ብዙ አባቶች የአዋልድ መጻሕፍትን እንደ እግዚአብሔር ቃል እንዳልተቀበሉት በሰፊው ተመልክተናል፤ ለምን አልተቀበሉትም? ተጨማሪ መልስ ካስፈለገ ለምሳሌ፡- ከአዋልድ መጽሐፍት ሄርመስ “አረኛ” የተባለ መጽሐፍ “ንስሐ የመግባት አስፈላጊነት” እና ቢያንስ አንድ ጊዜ ከጥምቀት በኋላ የኃጢአት ይቅርታ ማግኘት እንደሚቻል... ያስተምራል። ጸሐፊው ከክርስቶስ ተሠግዎ በፊት መንፈስ ቅዱስን እና የእግዚአብሔርን ልጅ አንድ የሚያደርግ እንዲሁም ሥላሴ የተከሰተው የክርስቶስ ስብእና ወደ ሰማይ ከተወሰደ በኋላ ነው፤ የሚል ይመስላል(Oxford Dictionary of the Christian Church. p.641)፤ ሌላው በአንዳንዶች ዘንድ ለጊዜው እንደ ቀኖና ሲታይ የቆየው የቶማስ ወንጌል የሚደመድመው በሚከተሉት አሳፋሪ ዐረፍተ ነገር ነው (JC.114)

ስምዖን ጳጥሮስ እንዲህ አላቸው፤ “ሴቶች ለሕይወት የተገቡ ስላልሆኑ ማርያም ከእኛ ትላይ” ሊያሰሱ እንዲህ አለ፤ “እኔ እመራታለሁ፤ እናንተን ወንዶችን የምትመስል ሕያው መንፈስ እንድትሆን ወንድ አደርጋታለሁ። ራሷን ወንድ የምታደርግ ሴት ሁሉ ወደ መንግሥተ ሰማይ ትገባለች።”²⁵⁵

ይህ የመጽሐፍ ቅዱስን እውነት ለመናድ የሚታገል የተገለጠ ሕፃን የተሸከመውን መጽሐፍ በቀኖና ውስጥ እንዴት ቦታ ሊያገኝ ይችላል? ይህ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት በፍጹም የሌለው ሐሳብ ነው። ከዚህም የተነሣ የቀደሙት የእምነት አበው የጠራውን የ66ቱን የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት ቀኖና የሚቀበሉ አብያተ ክርስቲያናት ሁሉም አዋልድ መጻሕፍትን የሚነበቡ መንፈሳዊ መጻሕፍት እንጂ እንደ እግዚአብሔር ቃል አይቀበሉም።

²⁴⁷ St. Theopilos, Autolic, 3, 12 migne P.G.vol.col137
²⁴⁸ St. Clement of Rome 1st letter to Corinthians 45, 2, 3 Migne p.. G.I, col.300)
²⁴⁹ St. Iranees Against Heresies 2, 28,2 migne P.G.Vii col 804
²⁵⁰ St. Savkkou VHLq eortadikh. Evidtolh. Tou MVAqanadi.ou 1973-1974 page 9 Quillensammlung zur Geschichte des Neutestamentlichen Kanons bis auf Hieronymus (Zurich: Meyer and Zeller. 1844), pp. 7-9. A select Library of the Nicene and post - Nicene Fathers of the christian church, vol. 4 (New York 1892). pp. 530-5
²⁵¹ ²⁵⁵ ዊዶን ግራደም፤ ገጽ 55

²⁵² ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 56
²⁵³ ዳንኤል ክብረት (ዲ/ን) (2004 ዓ.ም) ፤አርቶዶክስ መልስ አላት፤ ገጽ 123
²⁵⁴ Philip Schaff, (1977) Creeds of Christendom, Baker Book House Vol. III pp.489-491
²⁵⁵ ይህ ሰነድ የተጻፈው በሐዋርያው ቶማስ አይደለም። በእሁኑ ጊዜ የሚሰጠው ምሁራዊ አስተያየት እንደሚያመለክተው ሰነዱን የጻፈው በሁለተኛው ክፍለ ዘመን የነበረ ቡቶማስ ስም የተጠቀመ ያልታወቀ ጸሐፊ ነው።

ዲዳኬ “Didache” በቃሉ ሲመዘን

“ዲዳኬ” በግሪክ ቋንቋ ትምህርት ማለት ሲሆን በዚህ ስያሜ የሚታወቀው ጥንታዊ ሰነድ “ትምህርተ ሐዋርያት” በመባልም ይጠራል። ዲዳኬ ጥንታዊ ቤተ ክርስቲያን መሠረት እምነቷን የምታስተምርበት የአስተምህሮ መጽሐፍ ሲሆን የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ሥርዓተ አምልኮ በምታካሂድበት ጊዜ ሁሉ ይነበብ የነበረ መጽሐፍ ነው። ቀለሜንጦስ ዘእስክንድርያም ሆነ አርጌንስ ዲዳኬን የቅዳሳት መጻሕፍት አካል ነው ይበሉ እንጂ ቀኖኖዊ መጽሐፍ ነው የሚለው ጉዳይ ዓለም አቀፋዊ ዕውቅና ስላላገኘ በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ መካተት አልቻለም። ነገር ግን እንደ እትናቲዎስ ያሉ ስመ ጥሪ የቤተ ክርስቲያን አበው ዲዳኬ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ቢነበብ ሰዎችን ያንጸል የሚል አቋም ነበራቸው።²⁵⁶

ዲዳኬ በ1875 ዓ.ም በኮንስታንቲኖፖል ቤተ መጻሕፍት የተገኘ ሰነድ ነው። በቀኖኖ ውስጥ እንዲካተት ባይታሰብም ብዙ ምሁራን በጽሑፉ ላይ ሰፊ ጥናት ካካሄዱ በኋላ ከሁሉም በፊት የተጻፈ ሰነድ እንደሆነ ከስምምነት ላይ ደርሰዋል።²⁵⁷ እንዳንዶች ግን ዛሬም ከጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ትምህርት እንጻር ከአዲስ ኪዳን ጽሑፎች ጋር እኩል ሥልጣን እንዳለው አድርገው ይጠቅሳሉ። ችግሩ ዲዳኬ በአዲስ ኪዳን ሐሳብ ላይ መጨመርና መቀነሱ ነው። ለምሳሌ፦

- ክርስቲያኖች መባቸውን (ምጽዋታቸውን) በእጃቸው ጨብጠው እንዲያቋቁ ተናግሯቸዋል (1:6)
- ሰዎች ከመጠመቃቸው በፊት እንዲጸሙ ይጠበቅባቸዋል እንዲሁም ጥምቀት መፈጸም ያለበት በወራጅ ውኃ መሆን እንዳለበት ተናግሯቸዋል (7:1-4)።
- ጸም በረቡዕ እና በዓርብ ቀናት እንጂ በሰኞ እና በሐሙስ ቀናት መጸም ተከልክሏል (8:1)።
- ክርስቲያኖች የጌታን ጸሎት በቀን ሦስት ጊዜ እንዲጸልዩ ታዘዋል (8:3)።
- ሐዋርያት ከሁለት ቀን በላይ በአንድ ከተማ ውስጥ እንዳይቋቋ ይከለከላል (11:5)። ነገር ግን ጳውሎስ አንድ ዓመት ተከልክሎ በቆሮንቶስ እና ሦስት ዓመት በኤፌሶን መቋቋሙን ልብ ይበል፤
- በመንፈስ የሚናገሩ ነገሶች ሊፈተኑ ወይም ሊመረመሩ አይችሉም 11:7 ፤ (ይህ ከ1ቆሮ 14:29 እና 1ተሰ 5: 20-21 አሳብ ጋር ይጋጫል)
- ድኑት በመጨረሻው ጊዜ ፍጹምነትን ይፈልጋል (16:2)።²⁵⁸

ከዚህ የምንረዳው ነገር ዲዳኬ ቀደምት ሰነድ መሆኑ በብዙዎች ታምኖ እንዳንዶች ከአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ጋር እኩል ደረጃ ሰጥተው ለማስረዳት ቢታገሉም በውስጡ ከአዲስ ኪዳን መልዕክት ጋር በግልጽ የሚላተሙ ሐሳቦችን እንደያዘ እንመለከታለን። ለእግዚአብሔር ቃል የተለየ ቦታ ያላቸው አብያተ ክርስቲያናት ከማንበብ ባለፈ እንደ መጽሐፍ ቅዱስ

ቃል የሚደወሰዱት ከዚህ የተነሣ እንደሆነ ይናገራሉ። ቃሉም መጨመርና መቀነስን ይቃወማል።

“የዚህን መጽሐፍ የትንቢት ቃል የሚሰማውን ሁሉ አስጠነቅቃለሁ፤ ማንም በዚህ ቃል ላይ አንዳች ቢጨምር፤ እግዚአብሔር በዚህ መጽሐፍ የተጻፉትን መቅሠፍቶች ይጨምርበታል፤ ማንም በዚህ የትንቢት መጽሐፍ ከተጻፈው ቃል አንዳች ቢያጉድል እግዚአብሔር በዚህ መጽሐፍ ከተጻፉት ከሕይወት ዛፍና ከቅድስቲቱ ከተማ ዕድሉን ያጉድልበታል” (ራእ. 22: 18-19 አ.መ.ት.)።

ፕሮቴስታንቶች የአዋልድ መጻሕፍትና ዲዳኬን እንደ እግዚአብሔር ቃል ያለመቀበላቸው የሐዋርያት አስተምህሮ፤ የቤተ ክርስቲያን አበው ውሳኔ፤ ዘመን ዘለቅ የቤተ ክርስቲያን ታሪክና ስለ እግዚአብሔር ቃል የተረዱት እውነት ስለማይፈቅድልን ነው ይላሉ። ዕውቁ የነገረ መለኮት ምሁር ኢ.ጄ.ያንግ ስለ አዋልድ መጻሕፍት ያሉትን ልጥቀስ፦

እነዚህ መጻሕፍት መለኮታዊ ሥረ መሠረት እንዳላቸው የሚገልጽ ምንም ምልክት የላቸውም። የዲት እና ጦቢት የተባሉት ሁለቱም መጻሕፍት በርካታ ታሪካዊ እና መልክአ ምድራዊ ስሕተቶች የሚገኙባቸው ሲሆን፤ ቅደም ተከተል ያለ መጠበቅ ችግርም ይታይባቸዋል። እነዚህ መጻሕፍት ሐሰትና ማታለል ትክክል እንደሆኑ ለማመልከት አሳማኝ ምክንያት ለመስጠት ይሞክራሉ፤ ድኑትን ለማግኘት በመልካም ሥራ ላይ መመርኮዝ እንደሚገባም ያስተምራሉ። መጽሐፈ ሲራክ እና የሰሎሞን ጥበብ ግብረገባዊነትን እንደ ቀላል ነገር ይመለከታል። ጥበብ የተሰኘው መጽሐፍ ዓለም የተፈጠረው ከፍጥረት በፊት በነበሩ ቁሶች እንደ ሆነ ይገልጻል (11:17)። መጽሐፈ ሲራክ ምጽዋትን መስጠት የጋጢአት ስርዐትን እንደሚያስገኝ ያስተምራል (3:30)። መጽሐፈ ባርክ እግዚአብሔር የሙታንን ጸሎት እንደሚሰማ ይናገራል (3:4) በመቃቢያን መጽሐፍም ውስጥ ታሪካዊ እና መልክአ ምድራዊ ስሕተቶች ይስተዋላሉ።²⁵⁹ ብለዋል።

የአዋልድ መጻሕፍት ከመጽሐፍ ቅዱስ ሐሳብ ጋር መጋጨት

መጽሐፈ ሲራክ 20: 25 “ህሰት ከመናገር መስረቅ ይሻላል ሀሰተኛ ሰው ይጎባኝላል ፈጽሞም ያፍራል” ይላል። በ ዘፀ. 20:4-17፤ እና በ ዘዳ 5: 6-21)። አሥርቱ ትዕዛዛት የተጠቀሱ ሲሆን ከዚህም ውስጥ 8ኛው ትዕዛዝ አትስረቅ ይላል። ከሁለት ኃጢአት አንዱ ይሻላል የሚል ትምህርት መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም። ታዲያ ሲራክ እግዚአብሔር በቃሉ ያወገዘውን ስርቆትን ይሻላል ማለት እንዴት ቻለ?

መጽሐፈ ሲራክ 24:3፤10 እንዲህ ይላል፦ “እኔ እግዚአብሔር አብ ተወለድኩ ...በእርሱ ፈቃድ በከበረ ማርያም ማገፀን ሥጋን ተዋሐድኩ በምክራብ አስተማርኩ ...” ይላል። የብሉይ ኪዳን መጽሐፍ ተብሎ

²⁵⁶ ተስፋዩ ሮበሌ (1999 ዓ.ም) ፣ ውኃውና ስሙ፣ ራእይ አሳታሚ አዲስ አበባ 78 89
²⁵⁷ Didache, (1975 7)-4 ed. Cyril C. Richardson, Early Christian Father (New York: Macmillan, 174
²⁵⁸ ዊይን ግሩደም፣ 78፣ 66 (የግርጌ ማስታወሻውን ይመልከቱ)

²⁵⁹ E.J.Young, The Canon of the Old Testament, In Revelation and the Bible p.167-168

በተለጣፍነት የገባው የሲራክ መጽሐፍ ስለ ማርያምና ስለ ክርስቶስ የምኩራብ አገልግሎት ከየት አምጥቶ ነው የሚናገረው?

መቃብያን 23: 1-2 “ቃል በየዋህነት የተከተለውን ወንድሙን በሴት ቀንቶ ገደለው” ይላል። መጽሐፍ ቅዱስ ይህን በፍጹም አይናገርም። ዘፍ 4: 3-8 ይመልከቱ።

ሲራክ:- 5:1 “ገንዘብ በቃኝ አትበል” ይላል። ለመሆኑ የሲራክ 1ጢሞ. 6:6፤11 “ያለኝ ይበቃኛል” የሚለውንና “ገንዘብን መውደድ የጋጢአት ሁሉ ሥር ነው” የተባለውን?

ከፋሌ 4: 8-9 “አዳም በመጀመሪያዬ ተባባሪ ተፈጠረ፤ ሄዋን ደግሞ በ2ኛ ሰባዔ ተፈጠረች፤ አዳም በ40ኛው ቀን ወደ ገነት ይገዛቸው ይጠብቃቸው ዘንድ አስገባነው ሚስቱንም በ80 ቀን አስገባናት” ይላል። ይህ የመጽሐፍ ቅዱስን ሐሳብ መሰሉ በመሰሉ ይቃወማል።

ከፋሌ 15: 16 “መልዓክ ውቃቤ ለበጎ ነገር ይጠብቅሃልና ከሞትና ከክፉ ነገርም ያድኝ ዘንድ መማለጃና እጅ መገኝ አትቀበል” ይላል። ሰውን የሚጠብቅ ውቃቤ ነው እንዴት?

በዘመንፈስ ቅዱስ አብርሃ የተጻፈ “ተግሣጽና ምክር” በሚለው መጽሐፋቸው የአዋልድ መጽሐፍ አውራ ስለተባለው መጽሐፈ ሄኖክ ሊመጽሐፍ ቅዱሳዊ አሳብ እንዲህ ዘግቦል። “የአዋልድ አውራቸው መጽሐፈ ሄኖክ የሚባለው መሳዕክት ወደ ምድር ወርደው ሴቶችን እየመረጡ አግብተው እርስ በርሳቸው የሚባልጉ ሦስት ሺህ ከንድ የሆነ ቁመታቸው ከነፋስ ጋር የሚራራጡ ማለትም ቁመታቸው (አንድ ሺህ አምስት መቶ ሜትር መሆኑን ነው) አንድ ዝሆን በአንድ እጃቸው አንስተው ከፀሐይ አቅርበው ጠብሰው የሚውጡ ወንዶች ልጆችን ወለዱ፤ የተወለዱትም እናት አባቶቻቸውን በሉ፤ እርስ በርሳቸውም ተባሉ፤ ስመ ነገዳቸው አዛኤልና አዛዝኤል ይባሉ ነበር” ይላል። (ሄኖክ 2:1-16)። ሄኖክ ግን ከአዳም ገኛው ትውልድ ሊሆን ሄኖክ ማቱሳላን፤ ማቱሳላ ላሜህን፤ ላሜህ ኖህን ወለደ። ከኖህ ዘመን በኋላ ከጥፋት ውሃ የዳነት የኖህና የልጆቹ ስምንት ቤተሰብ እንደሆኑ መጽሐፍ ቅዱስ ይገልጽልናል (ዘፍ. 6: 13-22፤ 7: 1-24፤ 8: 15-22 ይመልከቱ)።

የእነ አዛኤልና አዛዝኤል ዘር ግን በዓለም ላይ ስለሌለ የባልቲቶች ተረት የመሰለ ፍጹም ውሸትና የፈጠራ ጽሑፍ ሲሆን ለመጽሐፈ ሄኖክ ጓደኛቸውና ምስክሩ ቁርዓን ወይም ማህዱስ ከሚባለው ዋናው የመሐመዳውያን መጽሐፍት ማሳዕክት ወርደው ሚስቶችን አግብተው ሂሩትና ማሩት (አዛኤልና አዛዝኤል) የሚባሉ ረጃጃሞች ሰዎች ወለዱ፤ ይላል።

ስለዚህ የመጽሐፈ ሄኖክም ጽሑፍ ከላይ እንደ ተጠቀሰው የፈጠራ ድርሰት ነው።²⁶⁰

ታዲያ የኢየሱስ ክርስቶስ የመስቀል ቤዛዊነትን ሥራ የሚጋርዱ እውነት መሳይ ተረት የሚያወሩ፤ ከመጽሐፍ ቅዱስ ዐቢይ አስተምህሮ ጋር ፊት ለፊት የምላተሙ፤ እንደ መጽሐፍ ቅዱስ ክፍል በቀደምት የቤተ ክርስቲያን አበው ያልተቆጠሩና ቅብልነት ያላገኙትን የአዋልድ መጽሐፍትን እንደ እግዚአብሔር ቃል ዛሬ እንዴት እንቀበላለን ብለው ፐሮቴስታንቶች ይጠይቃሉ? በአጠቃላይ የብሉይ ኪዳን አዋልድ መጽሐፍት ፐሮቴስታንቶች ያልተቀበሉበትን ምክንያት ሲዘረዝሩ:-

- 1) መጽሐፍቱ ከብሉይ ኪዳን መጽሐፍት ጋር በሚመሳሰል መንገድ ሥልጣን ያላቸው ስለመሆናቸው አይናገሩም።
- 2) እነዚህን መጽሐፍት በጻፉት አይሁዳውያን ዘንድ እንደ እግዚአብሔር ቃሎች አይቆጠሩም ነበር፤
- 3) ኢየሱስ ወይም የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች እነዚህን መጽሐፍት እንደ እግዚአብሔር ቃል አልቆጠሯቸውም፤
- 4) ከመጽሐፍ ቅዱስ መሠረታዊ ትምህርተቶች ጋር የሚጣረሱ ትምህርቶችን ሰላካቱ።²⁶¹

አበው ከዛሬ 500 ዓመት በፊት ስለ መጽሐፍ ቅዱስና ስለ አዋልድ መጽሐፍት ያወጡትን የሃይማኖት መግለጫ ማወቅ ለዛሬ መረዳታችን ትልቅ መሠረት ነው። በ1643 ዓ.ም በሌንደን ኢንግላንድ በዌስት ሚንስተር ጉባኤ “የዌስት ሚንስተር የእምነት መግለጫ” (Westminster Confession of Faith) አውጥተው ነበር። ይህን የሃይማኖት መግለጫ የኦርቶዶክስ ፕረስቢቴሪያን ቤተ ክርስቲያን እንደ ሃይማኖት መመሪያ ተጠቅማለች። በዚህ የሃይማኖት መግለጫ ስለ መጽሐፍ ቅዱስ በዚያ ዘመን የነበሩ የቤተ ክርስቲያን መሪዎችና ሊቃውንት ሲናገሩ:-

ለናምነውና ለንታዘዘው የሚገባን የመጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣን የተመረከዘው በማንም ሰው ወይም በቤተ ክርስቲያን ምስክርነት ላይ አይደለም፤ ነገር ግን እውነት በሆነውና በደራሲው በእግዚአብሔር ላይ ነው። ስለዚህ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ብቻ በመሆኑ ሊታመን ይገባል(2ጢሞ. 3: 15-16፤ ዮሐ.5:46-47)።²⁶² አዲስ የመንፈስ ቅዱስ መገለጥም ሆነ ሲወርድ ሲዋረድ በመጣ የሰዎች ትምህርት አንዳችም ነገር በቃሉ መጨመር አይቻልም (2ጢሞ.3:15-17፤ ጴ.1: 8-9፤ 2ተሰ.2:2)።²⁶³ መጽሐፍ ቅዱስ በተጥታ በእግዚአብሔር መንፈስ መሪነት ስለተጻፈና በእግዚአብሔር ጥበቃና እንክብካቤ ከሰህተት ስለተጠበቀ እውነተኛነቱ የማይጠረጠር ነው (ማቴ. 5: 18፤መዝ 119:89)። በሃይማኖትም ክርክር ሁሉ ቤተ ክርስቲያን የመጨረሻ

²⁶⁰ ግርማ ዘውዴ (1992 ዓ.ም) ፣ ኢትዮጵያ፣ ሁለተኛ መጽሐፍ፣ገጽ 162

²⁶¹ ዌይን ግራይም፣ገጽ 57

²⁶² ኃይሉ መኮንን(ቁስ፤ተርጓሚ)(1983 ዓ.ም) እምነታችን (ዌስት ሚንስተር የሃይማኖት መግለጫ)፣ምዕራፍ አንድ ቁ 4 ዋሽንግተን ዲ.ሲ.

²⁶³ እምነታችን፣ ምዕራፍ አንድ ቁጥር 6

አቤቱታዋ ማሰራያ ታደርገዋለች(ኢ.ሳ. 8:20፤ ማቴ. 15:3-6፤ ዮሐ. 15:15፤ ሉቃ 16:31)²⁶⁴ ይላል።

ስለ አዋልድ መጻሕፍት የዌስት ሚንስተር የሃይማኖት መግለጫ፡-

የአዋልድ መጻሕፍት በእግዚአብሔር መንፈስ የተጻፉ ሰላይደሉ ከመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት ውስጥ አይገቡም። ስለዚህ በእግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ምንም ሥልጣን የላቸውም። ተራ የሰዎች ጽሑፎች ከሚኖሯቸው ሥልጣን የተለየ ሥልጣን ተሰጥቷቸውም በሥራ ላይ ሊውሉ አይገባውም (ራስ.22:18-19፤ 2ኤ.ፕ.1:21)²⁶⁵ ይላል።

የአበው የቀኖና መለኪያ

የጥንት አባቶች አንድ መጽሐፍ ቀኖናዊ መሆኑን ወይም አለመሆኑን በሚከተሉት መለኪያዎች እንደተጠቀሙ ይታመናል፡-

1. የመጽሐፉ ቃል ሥልጣን ያለውና ጌታ እንዲህ ይላል የሚል አባባል አቅፎአል ወይ?
2. ትንቢት ነው? ወይስ በእግዚአብሔር ሰው የተጻፈ ነው?
3. የመጽሐፉ ይዘት አስተማማኝና ሐቀኛ ነው ወይ? (አጠራጣሪ ሊሆን ገሸሽ ማለት የአበዎች ስልት ነበር)።
4. ጽሑፉ ልብ የሚነካና መንፈስን የሚቀሰቅስ ነው ወይ? (ሕይወት የመቀየር ኃይል አዝለውል ወይ?)
5. የቀደሙ የእግዚአብሔር ሰዎች ሊጠቀሙበት ቆይተዋል ወይ?
6. ይዘቱ የእግዚአብሔር ቃልነታቸው ከተረጋገጠላቸው ሌሎች መጻሕፍት ጋር የማይቃረንና የሚስማማ ነው ወይ? የሚሉ ጥያቄዎችን ያልመለሰና መመዘኛውን ያላሟሉ መጻሕፍት በመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት መካከል አንድ አንዱ መቆጠር አልቻሉም።

የአዋልድ መጻሕፍት በዚህ መመዘኛ ማለፍ ስላልቻሉ በአበው ተቀባይነት አላገኙም። የአዋልድ መጻሕፍት በባሕልና በታሪክ ጥናት በኩል የሚረዱ፤ እንዲሁም መንፈሳዊ ምክሮች ቢኖሩበትም፤ በጥንት አይሁድ ዘንድ ሆነ በሐዋርያትም ተቀባይነት ስላልነበራቸው ቀኖናዊ አይደሉም። ቀኖናዊ ያልሆኑ የአዋልድ መጻሕፍት ለታሪክ ማጣቀሻነትና አንዳንድ መረጃዎችን

²⁶⁴ እምነታችን፤ ምዕራፍ አንድ ቁጥር 8
²⁶⁵ እምነታችን፤ ምዕራፍ አንድ ቁጥር 3

በትክክል ለመረዳት ካልሆነ በስተቀር እንደ መጽሐፍ ቅዱስ ቃል እንደገናመራበት ሐዋርያት፤ የጥንት የቤተ ክርስቲያን አበውና ታሪክም አይደግፈንም።

በቀኖና ላይ የተካሄዱ ጉባኤዎችና ውሳኔዎቻቸው

በየጊዜውና በየቦታው የተነሡ የክርስትና ሃይማኖት አበዎች ቀኖናዊ የሆኑትን ለይተው ለመወሰን ጉባኤዎች ጠርተው የሚከተሉ ውሳኔዎችን አስተላልፈዋል።

- በ363 ዓ.ም የሎዶቂያ ሲኖዶስ ቀኖናዊነት የሌላቸው መጻሕፍት እንዳይነበቡ አግዶ ነበር።
- የሂፓል ጉባኤ ተብሎ የሚታወቀው በ393 ዓ.ም በአፍሪካ ምድር ተካሄዶ በአሁኑ ጊዜ በእጃችን ያሉ ቀኖናዊነት አላቸው የተባሉ መጻሕፍት ዝርዝር ትቶልናል።
- በ397 ዓ.ም የተሰበሰበው የካርቴጃ ጉባኤም ቀኖናዊነት አላቸው ከተባሉት መጻሕፍት ውጪ ሌላ መጽሐፍ በቤተ ክርስቲያን እንዳይነበብ ከልክሏል።
- ይኸው ጉባኤ እንደገና በ419 ዓ.ም በካርቴጃ ተሰብስቦ ቀኖናዊነት ያላቸውን መጻሕፍት ዝርዝር ለይቶ አረጋግጦአል።

እንግዲህ የአዋልድን መጻሕፍት ላለመቀበል የወሰነ አብያተ ክርስቲያናት ከላይ የተጠቀሱ የጥንት የእምነት የአበው ትልቅ ውሳኔ በማክበርና የ66 የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት ቀኖናዊነት በመረዳት እንደሆነ ይናገራሉ።

2. ድነት በጸጋ ብቻ

"Sola Gratia," - Salvation by Grace Alone.

"ጸጋው በእምነት አይኖረውም ይህም የእግዚአብሔር ስጦታ ነው እንጂ ከእናንተ አይደለም፤ ማንም እንዳይመክ ከሥራ አይደለም" (ኤፌ 2:8)።

"ሰዎችን ሁሉ የሚያድን የእግዚአብሔር ጸጋ ተገልጦአልና" (ቲቶ 2: 11)።

"ጸጋ" የሚለው ቃል በፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት ዘንድ ወሳኝ ጥልቅና ሰፊ ጽንሰ አሳብ ያዘለ ቃል ነው። ብዙ ሰዎችም በተሳሳተ መንገድ የሚረዱት ቃል ነው። ጸጋን ከአንደበት ይልቅ ተቀብለን ስንኖርበት እናውቀዋለን። ጸጋን ከኢየሱስ ክርስቶስ ነጥለን ማየት አንችልም። የሚያድን ጸጋ የተገለጠው በኢየሱስ ክርስቶስ እንደሆነ ሐዋርያው ዮሐንስ በአራተኛው

ወንጌል መግቢያ ላይ ጠቅሳታል “አግ በመሰራት ተሰጥቶን ነበርና ጸጋና እውነት ግን በኢየሱስ ክርስቶስ ሆነ” (ዮሐ.1:17)። ሐዋርያው ጳውሎስ ከዮሐንስ በላይ በጸጋ አስተምህሮ ላይ ልዩ ትኩረት መስጠቱን ስንመለከት የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናትም በጸጋ ላይ የተለየ ትኩረት ቢሰጡ አያስደንቅም። ለጳውሎስ የወንጌል ልብ፡- “በክርስቶስ ኢየሱስ ሰላመናችሁ በተሰጣችሁ የእግዚአብሔር ጸጋ ምክንያት”(1ቆሮ.1:4)።

እንዲሁም የቆሮንቆስ ቅዱሳንን ሲባርክ ለእያንዳንዳቸው የኢየሱስ ክርስቶስን ጸጋ በመመናትና በቂ እንደሆነ በማመልከት ነው። የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ የእግዚአብሔርም ፍቅር የመንፈስ ቅዱስም ጎብረት ከሁላችሁ ጋር ይሁን። አሜን (2ቆሮ.13:14)። በኢየሱስ ክርስቶስ የተገለጠው ጸጋና እውነት የኃጢአትን ጉልበት የሰበረ፣ ሞትን የገደለ፣ ሰማይን ከምድር ያስታረቀ፣ ኃጢአተኛውን ያፀደቀ፣ የዘመናትን መልስ የመለሰ ድንቅ ስጦታ ነው። ያለ እግዚአብሔር ፍቅር ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ በፍጹም ማውራትም ሆነ መረዳት እንደማይቻል መታወቅ አለበት። ይህ ፍቅር መወደድ የማይገባ ሰው የተወደደበት ፍቅር(አጋፔ) ያ ሚስጢር ስገባን ኃጢአተኞችን ሁሉ ሊያድን በኢየሱስ ክርስቶስ የተገለጠው ጸጋ ሙሉ በሙሉ ባንረዳውም የጽንሰ ሐሳቡን ፍንጭ በጥቂቱም ቢሆን እንገነዘባለን።

ሐዋርያው ጳውሎስ ለሮሜ ቅዱሳን በጻፈው መልዕክቱ ከሰው አንደበትና አዕምሮ በላይ የሆነ አቻ የለሽ የአጋፔ ፍቅር ለምን ዓይነት ሰው እንደተገለጠ ሲናገር፡- ስለ ጽድቅ ሰው የሚሞት በጭንቅ ይገኛልና ስለ ቸር ሰው ግን ሊሞት እንኳ የሚደፍር ምናልባት ይገኝ ይሆናል (ሮሜ.5:7)። ለቸርና ለጽድቅ የሚሞት በጭንቅ ተፈልጎ መገኘቱን ገልጾ ሐዋርያ እጅግ የተደነቀው “ነገር ግን” በማለት ከለየ በኋላ ቀጥሎ ምን እንዳስደነቀው ሲናገር፡- “ገና ኃጢአተኞች ሳለን ክርስቶስ ስለ እኛ ሞቶአልና እግዚአብሔር ለእኛ ያለውን የራሱን ፍቅር ያስረዳል”(ሮሜ.5:8) ብሏል። ይህ ታላቅ የፍቅር ሥራ የተሠራው የእኛ ጸም፣ ፀሎት፣ መልካም ምግባር፣ ባሕታዊነታችንና ለጽድቅ ያለን ረሃባችን ጫፍ ነክቶ ባለበት ሁኔታ ውስጥ ሳይሆን “ገና ኃጢአተኞች ሳለን” ክርስቶስ በፍጹም ለማይገባን ሰዎች ሞተ። እርሱም የዳንንበት የእውነትና ጸጋ ምንጭ ሆኖልናል። ለዚህ ታላቅ የድነት ስጦታ የተገባ እስኪገባን ድረስ አልጠበቀንም ነገር ግን የእኛን ሞት ሞቶ ሙሉ የደም ዋጋ በመክፈል ለዚህ ታላቅ ጸጋ የተገባን አድርጎናል። ስሙ ከዘላለም እስከ ለዘላለም የተባረከ ይሁን።

ሐዋርያው እርሱ የጸጋ ምንጭ ሊሆንልን ምን እንዳደረገ ሲገልጽ፡- “የጌታችንን የኢየሱስ ክርስቶስን ቸር ስጦታ አውቃችኋልና ሁባታም ሲሆን እናንተ በእርሱ ድህነት ባለጠጉት ትሆኑ ዘንድ ስለ እናንተ ድሃ ሆነ” (1ቆሮ.8:9) ብሏል።

ጸጋ ቁሳቁስ ሳይሆን በእኛና በእግዚአብሔር መካከል ያለው ሕያው የፍቅር ግንኙነትን ያመለክታል። ጸጋ ማለት ገና ኃጢአተኞች ሆነን ጥፋት ስገባን የተገላጠሸ የዘላለም ድነትና ብዕዕና በነፃ መቀበላችንን ያመለክታል። አንድ ፖጊዮ የተባለ የካቶሊክ ጸሐፊ የጸጋን አስደናቂነትና ከሰው አዕምሮ በላይ መሆን እንዲህ በማለት ገልጿል፡- “በቀኝ ይመጣል ብላችሁ ሲትጠብቁ በግራ ያገኛችኋል፤ በግራ ይመጣል ብላችሁ ሲትጠብቁ በቀኝ ታገኙታላችሁ።” ጸጋ ከጠላነው፣ ካመጸንበት፣ ከጎዳነው፣ ከበደልነውና ከራቅነው እምላክ የተሰጠን የማይገባን ከዘላለም ሞትና ኩነኔ ያዳን ኃይል ነው። ጸጋ በክርስቶስ ሥራ የተሰጠን የማይገባን ስጦታ ስለሆነ ትህትና፣ አክብሮት፣ ፍቅር፣ ምስጋናና ልባዊ እምልኮ እንዲሁም በተሰበረ ልብ ማገልገል እንጂ ከራሳችን የሆነ አንዳች እንደሌለን ማወቅ አለብን። ፕሮቴስታንቶች ከዚህ የተነሣ ነገረ ጸጋ የተሐድሶና የፕሮቴስታንትዝም እንቅስቃሴ መሠረት ነው፤ ብለው ያምናሉ፤ ያስተምራሉ።

በክርስቶስ ኢየሱስ የተቀበልነው ጸጋ በዚህች ምድር ላይ ስንኖር በሥጋችን ማድረግ የማንችላቸውንና ከአቅማችን በላይ የሆኑ ነገሮችን የማከናወን ብቃትና ኃይል እንደሚሰጠን ጳውሎስ “ከእኔ ጋር ያለው የእግዚአብሔር ጸጋ ነው እንጂ እኔ አይደለሁም”(2ቆሮ.15:10) በማለት ተናግሯል። የክርስቶስ ጸጋ ከእግዚአብሔር የዘላለም ቁጣና የዘላለም ሞት አንዱ መዳኛ ሳይሆን ብቸኛ መዳኛ ነው። የጌታችንና የመድኃኒታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ፣ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል በእማኝ ሕይወት በመሥራት ከኃጢአት እሥራት ነፃ ያደርገናል፤ ከመንፈሳዊ ሞት ወደ ሕይወት ያሻግረናል።

3. ድነት በእምነት ብቻ

“Sola Fide,” Salvation by Faith Alone

ለጸጋ ያለን ምላሽ እምነት ነው። እምነት እጅግ ቀላል የሚመስል ከባድ ነገር ነው። እምነትን ከባድ ያደረገው ለማመን አስቸጋሪ የሆነውን ነገር እንድናምን እኛን መጠየቁ ነው። በአዲስ ኪዳን ውስጥ 150 ጊዜ ኃጢአተኛ ድነት የሚያገኘው በእምነት ብቻ እንደ ሆነ ተገልጿል። የሰውን ነፍስ ማዳን የሚችለው እግዚአብሔር ብቻ ሲሆን ይህን እውን የሚያደርገው ሰዎች በልጁ የመስቀል ሥራ ሲያምኑ ብቻ ነው። እምነት ሥራ ሳይሆን በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ ሥራ ሙሉ በሙሉ መደገፍ ማለት ነው።

በሮማን ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ድነት ሂዴት ነው። ድነት በኢየሱስ ክርስቶስ ባለን እምነት፣ በሥራና ቅዱስ ሚስጢራትን በመፈጸም እንደሚገኝ ያምናሉ።²⁶⁶ እምነትና ሥራም ለድነት አስፈላጊነታቸው ላይ ያስምራሉ። ማርቲን ሉተር ሲናገር፡- እምነትና ሥራ እንደ እሳትና ሙቀት የማይለዩቱ ሲሆኑም ለነፍስ ድነት በክርስቶስ እናምናለን እንጂ ለመዳን መልካም ሥራ

²⁶⁶ J.D. Christian, *Christian Celebration: The Sacraments* p65

አንዳንዶች ለሥራ አንድ ባይሆኑም በፍጹም ማለያየት አይቻልም፤ መልካም ሥራ እምነታችንን የማይከተል ከሆነ የሚያድን እምነት እንደሌለን ያመለክታል። የዳንነው በእምነት ብቻ ነው፤ ነገር ግን ብቻውን በሆነ እምነት ግን አይደለም። ያለ ሥራ እምነት መታየት ነው፤ (ያዕ.2:17-20)። እንደዚሁም ሥራ የእምነት ውጤት እንጂ እምነት የሥራ ውጤት አይደለም። መልካም ሥራ የመዳናችን መሠረት ሳይሆን ማስረጃ ነው (ኤፌ.2:10)። መልካም ሥራ የመዳናችን ምልክት እንጂ ምክንያት አይደለም። ስለዚህ ለመዳን እናምናለን እንጂ አንሠራም፤ ብሏል።

ድነት ነፃ ስጦታ ነው። ድነት በጾምና ፀሎት፣ ለነዳያን በመመጽወት፣ በባሕታዊነት፣ ራስን በማግላቀል፣ በመገርጣትና በመራብ፣ በተዝካር ድግስ፣ ለማላጃችና ቅዱሳን በተባሉ ልዩ ሰዎች መካከለኛነት፣ በቤተ ክርስቲያን አባልነት ሳይሆን በኢየሱስ ክርስቶስ የመስቀል ሥራ በማመን ብቻ ይገኛል። ከኢየሱስ ክርስቶስ ወንጌል ውጭ ሌላ የድነት መንገድ እንዳለ በሊቀ ጳጳስ፣ በጳጳስ፣ በካህን፣ በሐዋርያት፣ በነቢይ፣ በመጋቢ በወንጌላዊ ወይም በሊቀ መላዕክት እንኳ በሰበክ ለእርግማን የሚዳርግ “ሌላ ወንጌል” (ገላ.1:8-9) ነው። የሐሰት ወንጌል ስብከት ውግዝና ለእርግማን (Anathema አናቲማ)²⁶⁷ የሚዳርግ መሆኑ የታወቀ ቢሆንም ጥንትም ሆነ ዛሬ ብዙ ሰባዊዎች ይህን የዘላለም ጥፋት መንገድ መምረጣቸው እጅግ ያሳዝናል። በተለይ በዘመናችን። በዓለማችን ያሉት አብዛኛው ሃይማኖቶች የመጨረሻ ፍርድ እንዳለ አምነው ከዚያ ፍርድ ለማምለጥ ዛሬ እርግጠኛ መሆን እንዳማይቻል ያስተምራሉ። አንዳንድ በቃሉ እናምናለን የሚሉት አብያተ ክርስቲያናትም ሳይቀሩ ስለድነታቸው እርግጠኞች አይደሉም። ፕሮቴስታንቶች ግን በተገለጠው ቃሉ ላይ ቆመው፣ በኢየሱስ ክርስቶስ የቤዛነት ሥራ ለኃጢአት ሥርየት በቂ መሆኑን በእምነት በመቀበል ስለመዳን በእምነት እርግጠኛ መሆን ይቻላል ብለው በቃሉ ያምናሉ፤ የቃሉንም እውነት በእምነት ይሰብካሉ። በክርስቶስ ሥራ ያለን እምነታችን ለድነታችን መያዣ ነው። ድነትን በእምነት መቀበል የክርስትና ገዢ የመጀመሪያ እርምጃ ነው። የምንኖረው በእምነት፣ ሕይወትን ከእግዚአብሔር የተቀበልነው በእምነት፣ የእግዚአብሔር ልጆች የሆነው በእምነት፣ የእግዚአብሔርን መንግሥት የሚንወርሰው በእምነት፣ እንዲሁም ዓለምን የምናሸንፈው በእምነት ነው።

እምነት ምንድነው? ለሚለው ጥያቄ ቃሉ መልስ አለው፡- “እምነት ተስፋ ስለሚኖረው ነገር የሚያስረግጠን የማናየውንም ነገር የሚያስረዳን ነው” (ዕብ.11:1)።

²⁶⁷ “የተረገመ ይሁን” የሚለው ሐረግ በግሪክ “አናቲማ” የሚል ሲሆን ቀደሚ ሰል ቃሉ በቤተ ጣዖት ስለትን ለመፈጸም የሚሰጠውን ክፍያ ለማመልከት ነበር። በኋላ ግን ቃሉ ርግማንን ለማሳየት በግሪኩ ዓለም ጥቅም ላይ የዋለ ቃል ነው። (1ቆሮ.12:3፤ 16:22፤ ሮሜ. 9:3)። የዚህ ቃል ጠንካራ ትርጉም በሐዋርያ 23: 14 ላይ ተገልጿል። John F. Walvoord, Ray B. Zuck (1984), *The Bible Knowledge Commentary* Vactor, Books Division of Sp Publications Inc p590

በዚህ ክፍል ስለ መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት የሚያስረዱን ሁለት ቁልፍ ቃሎች “ማስረገጥ”ና “ማስረዳት” የሚሉት ናቸው። ማስረገጥ ማለት፡- “ምርኩዝ መሆን” “መደገፍ” ማለት ነው። እምነት ለድነታችን እንደ ጠንካራ ምርኩዝ በክርስቶስ እንድንደገፍ ይረዳናል። ስለ ድነታችንም እርግጠኛ እንድንሆን ያደርገናል። ሁለተኛው ቃል “ማስረዳት” የሚል ሲሆን ይህም እምነት አንድ ግልጽ ያልሆነውን ነገር የመረዳት አቅም እንደሚሰጠን ያመለክታል። አንድ ሰው በክርስቶስ ኢየሱስ የቤዛነት ሥራ ሲያምን ለድነቱ እርግጠኛ ይሆን ዘንድ እምነት ውስጣዊ መረዳትን ያጎናጽፈዋል። የሌላ ሰው መኖር እንደማይጀምር ሁሉ ክርስቶስን በእምነት ተቀብሎ በመንፈሳዊ ሕይወት አዲስ ሆኖ ያልተወለደ ሰው የክርስትናን ሕይወት ቤተ ክርስቲያን በመመላለስና ክርስቲያን በመባል መኖር አይጀምርም። ሐዋርያው ጳውሎስ ስለዚህ ሲናገር፡- “በተስፋ ድነናልና” (ሮሜ.8:24) ይላል።

የድነት እምነት ምንጩ በልባችን በተዘራው የቃሉን እውነት በማመን እግዚአብሔር በልጁ በኩል የሰጠንን የዘላለምን ሕይወት (ዮሐ.17:3) የምንቀበልበት ሂደት ያመለክታል። ክርስቶስ በቃሉ ሲናገር በእኔ የሚያምን ቢኖር ቢሞት እንኳ ሕያው ይሆናል (ዮሐ.11:26) ብሎ እንደተናገረው እርሱ በሠራልን የቤዛነት ሥራ እምነን ከተቀበልን እርሱ እንደ ተናገረው ብንሞት እንኳ ሕያዋን ነን። ኃጢአት ያለው ቅዱሱ የእግዚአብሔር ልጅ በእርሱ ባለን እምነት እኛን በመቀበል የራሱን ጽድቅ አልብሰን የእግዚአብሔር መንግሥት ተካፋዮች እንዳደረገን ያወቅነው በእምነት ነው። አንድ ሰው በክርስቶስ ኢየሱስ መስቀል በተገኘው ጸጋ በማመን ብቻ ይድናል።

“በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ አንዳይጠፋ እግዚአብሔር አንድያ ልጁን እስኪሰጥ ድረስ ዓለሙን እንዲሁ ወደአልና” (ዮሐ.3:16)። “በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ እመን አንተና ቤተሰቦችህ ትድናላቸዋለህ” (ሐዋ. 16: 31)። ለመዳን ከማመን ውጭ ምንም የምንሠራው ሥራ የለም፤ ስለዳንን ግን መልካም ሥራን ሁሉ እንሠራለን። ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ለመግባት ጥሩ ሥራ መሥራት ሳይሆን በልጁ የመስቀል ሥራ እምነን ኃጢአታችን በደሙ በእምነት መታጠብ የግድ ይላል። ጥሩ ሥራ የድነት ውጤት እንጂ የድነት መግዣ አይደለም። ድነትን በእምነት እንቀበላለን እንጂ ድነታችንን አንሠራውም፤ በእምነት መዳን ማለት ስለ እኛ ኃጢአትና መተላለፍ በመስቀል ላይ ክርስቶስ ኢየሱስ የከፈለው ዋጋ በቂ እንደሆነ በእምነት መቀበል ማለት ነው። ከዚህ የተነሣ የፕሮቴስታንት አበው ድነት በመልካም ምግባር፣ በሌሎች ፀሎት፣ በመመጽወት፣ በመመነን፣ በገንዘብ፣ ከልዩ ዘር በመወለድና በሃይማኖት ሳይሆን ድነት የኢየሱስ ክርስቶስን የቤዛነት ሥራን በእምነት ብቻ በመቀበል እንደ ሆነ በቃሉ እውነት ላይ ቆመው ያውጃሉ።

4. ድነት በኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ

"Solus Christus," In Christ Alone:

ሊቀ ጉባኤ አባ አበራ በቀለ ስለ ኢየሱስ ብቸኛ አዳኝነት ሲናገሩ:-

“እውነተኛዎና ትክክለኛዎ የዘላለም ሕይወትን የምታሰጥዎ ሃይማኖት የትኛዎ ናት? በማለት እንደገና እንጠይቃለን። መልሱም በ(ዮሐ.3:16) መሠረት ለእኛ ድንገት ከእግዚአብሔር ዘንድ በመጣው በባሕርይ ልጁ ላይ ያለን ሃይማኖትና እምነት ብቻ ነው። ምናልባት መሰሉንም ሳይመስለንም ወይም በልዩ ልዩ ምክንያት አምነታችንን ትውክልታችንን(መታመናችንን)፣ ፍቅራችንንና አምልኮአችንን ከእርሱ ውጭ በሌላ ነገር ላይ አድርገነው እንደሆነ የመዳን ተስፋ የለንም። ምክንያቱም ማዳን የእግዚአብሔርና የበጎ ነው ተብሎ ተጽፏል(ራእ.7:10)። ሕዝብንም አሕዛብንም በደሙ የዋጀ የእግዚአብሔር በግ ነው(ራእ.5:8-10)።”²⁶⁸ ብለዋል።

“በክርስቶስ ኢየሱስ ላሉት አሁን ከነኔ የለባቸውም” (ሮሜ 8:1)። ኃጢአት የሌለበት ፍጹም ጸድቅና ቅዱስ የእግዚአብሔር ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ በሰው ልጆች ሁሉ ምትክ መሞቱና መነሣቱ ከእብ ጋር መታረቅ ሆኖልናል። ስለ ክርስቶስ ሞት ቃሉ ሲገልጽ “አንታይ” የሚል የግሪክኛ መስተዋድድ “ምትክ” “ፈንታ” የሚል ቃል ይወክላል። ምትክ ለሚለው ቃል ጥሩ ምሳሌ የሚሆን ቃል የሚገኘው ደግሞ በፊልሞና 13 ላይ ነው። (ማቴ. 20:28 ማር 10:45) ኢየሱስ ክርስቶስ በሞቱ ለጠቢቃዎች ቤዛ እንደ ሆነ ተናግሯል። ስለዚህ ድነት በእርሱ ብቻ ነው።

ከኃጢአታችን በደሙ ስለዋጀን(ራእ.5:9) እርሱ ብቸኛ አዳኝ ነው፤ በደሙም ስለዋጀን (ስለተገዛን) በሥጋችን እርሱን ማክበር እንዳለብን ቃሉ ይነግረናል (1ቆሮ.6: 19-20)። እንዲሁም ሐዋርያው ጳውሎስ የመዳኝችን ምክንያት ሲያስረዳ:- “እንደ ልጆች እንሆን ዘንድ ከሕግም በታች ያለትን ይዋጅ ዘንድ” (ገላ.4:5)።

በሞቱ ዓለምን ከእብ ጋር ስላስታረቀን ኢየሱስ ብቸኛ አዳኝ ነው (2ቆሮ.5:19)። ማስታረቅ ማለት መለወጥ፣ ማገናኘት፣ የተበላሸውን ግንኙነት ማደስና ተራርቀው የነበሩትን ማቀራረብ ማለት ነው። ክርስቶስ ብቸኛ አዳኝ ችን ስንል ይህን በሰማይና በምድር በብቸኝነት በደሙ የሠራው እርሱ ብቻ ስለሆነ ነው። በበደላችን ከእብ ጋር ተጣልተን የሞትና የቁጣ ልጆች የነበርነውን በሞቱ ወደ ልጅነት ክብር መልሶን የፍቅር ልጆች ያደረገን ኢየሱስ ነው። ክርስቶስ ከአባቱ ጋር ያስታረቀው ዓለምን ሲሆን በእምነት ለተቀበልነው ለእኛ አድኖን የልጅነት ሥልጣን ደግሞ ሰጥቶናል (ሮሜ.5:11)።

ኢየሱስ ክርስቶስ ማስተሰሪያ ስለሰጠን ብቸኛ አዳኝ ነው። ማስተሰሪያ /propitiation/ ፕሮፒቲኬሽን/ ማለት አምላክን ማርካት ወይም ቁጣን ማብረድ ማለት ሲሆን ቅዱስና ጸድቅ የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ እኛ የኃጢአት ቅጣት በራሱ ላይ በመውሰድ የአባቱን ልብ በማርካት በእኛ ላይ የነበረውን የዘላለም ቁጣ በሞቱ አብርዷል።

ስለዚህ እርሱ ብቸኛ የዓለም አዳኝ ነው (ማር.3:29፣ 14:21)። ይህም በእኛ ጉዳይ ብቸኛ ጣልቃ ገብነቱን ያሳያል (ሮሜ.1:18፣ ኤፌ. 5:6)። እግዚአብሔር በኢየሱስ ክርስቶስ የቤዛነት ሥራው ስለረካ በእርሱ የሚመጡትን ሁሉ ለማዳን ፈቃዱ ሆኗል። ስለዚህ ለድነት ወደ የትም፣ ወደ ማንም መሄድ እንደሌለብን እርሱ ራሱ ሲናገር “በእኔ በቀር ወደ አብ የሚመጣ የለም” (ዮሐ.14:6) ብሎ አቻ የለሽ መሆኑን አስረግጦ የዘጋ ሲሆን ሐዋርያ ጴጥሮስም “መዳን በማንም በሌላ የለም፤ እንድንበት ዘንድ የሚገባን ለሰዎች የተሰጠ ስም ከሰማይ በታች ሌላ የለምና” (ዮሐ.1:12) በማለት ኢየሱስ ብቸኛ አዳኝነቱን ገልጦ ከሰማይ በታችን አንዳች የሚያድን ከእርሱ በቀር እንደሌለ በመንፈሱ የተገለጠለትን እውነት በገሃድ መስክሯል። ክርስቶስ ብቸኛ የድነት ራስ ስለሆነ በእርሱ በማመናችን

- መንፈሳዊ ልደት (ዮሐ. 3:5)
- ልጅነት (ገላ. 4:5)
- የሰማይ ዘግነት (ፊልጵ. 3:20)
- በንጉሣዊው ክህነትና (1ጴጥ.2:5) የእግዚአብሔር ቤተሰብ አባልነት (ኤፌ.2:19)
- በበጎ ሠርግ መታደም (ራእይ 19:7) ሆኖልናል።

ክርስቶስ ለሰው ልጆች ኃጢአት እንደ ሞተና እንደተነሣ፣ በእርሱ የኃጢአት ዋጋ ሙሉ በሙሉ እንደተከፈለና በእርሱ ሥራ ብቻ በማመን ድነት እንደተቀበልን በገሃድ የማይሰበካቸው መድረኮች የሌላ እንጂ የወንጌል መድረኮች አይደሉም። ሰውን ከአምላክ ጋር፣ ሰውን ከሰው ጋር፣ ሰውን ከራሱ ጋር እንዲሁም ፍጥረተ ዓለሙን ከእብ ጋር በሞቱ ያስታረቀውና የሰዎች ልጆች ቤዛ የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ ነው። “ልጁ ያለው ሕይወት አለው የእግዚአብሔር ልጅ የሌለው ሕይወት የለውም” (1ዮሐ.5:12)። በዩኒን ቲኦሎጂካል ሴሚኔሪ የስልታዊ ነገረ መለኮት ፕሮፌሰር የሆኑት ሮበርት ማካፍ “የፕሮቴስታንቲዝም መንፈስ” በሚለው መጽሐፋቸው:-

መጽሐፍት የክርስቶስ የመገኛ ቤት እንጂ ክርስቶስ አይደሉም። የመጽሐፍት ትልቁ ሥራ ስለ ክርስቶስ መመስከር ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ የመጽሐፍት ንጉሥና ጌታ ነው። ስለዚህ እያንዳንዱ የመጽሐፍት ቅዱስ ገጽ ኢየሱስን የመግለጥ ግዴታ አለባቸው።²⁶⁹ ብለዋል። ፕሮፌሰሩ ማርቲን ሱተርን ዋቢ በመጥቀስ ሲቀጥሉ:- መጽሐፍት ሁሉ ስለ ክርስቶስ የውጃሉ፣ ሐዋርያው ጳውሎስም ከክርስቶስ በስተቀር ሌላ ዕውቀት እንደሌለው ተናግሯል፤ ኢየሱስን የማይገልጥ የትኛውም ትምህርት ጴጥሮስም ሆነ ጳውሎስ እንኳ

²⁶⁸ አበራ በቀለ(ሊቀ ጉባኤ አባ) (1996 ዓ.ም) ትምህርተ ሃይማኖትና ክርስቲያናዊ ምግባር፣ አዲስ አበባ ፣ ንግድ ማተሚያ ድርጅት፣ ገጽ 293

²⁶⁹ Robert McAfee Brown (1961), *The Spirit of Protestantism*, New York Oxford University Press, p.74

ቢሰበኩት ሐዋርያዊ አይደለም። ደግሞም ይሁዳ፣ ጳጳሳም ሆነ ሄሮድስ ሊየሱስን ከሰበኩት መልዕክታቸው ሐዋርያዊ ነው²⁷⁰ ብለዋል።

በማለት የመጽሐፍ ቅዱስ መሠረትና ምሳሌ የሆነ መልዕክት ሊየሱስ ክርስቶስ እንደሆነና እርሱን የማይሰብክና የማይገልጥ የትኛውም ሃይማኖት ሆነ ሥርዓት መጽሐፍ ቅዱሳዊ እንዳልሆነ ይናገራሉ። ድነት በሊየሱስ ብቻ ነው። ይህ የመጽሐፍ ቅዱስ ብቸኛ መልዕክት ሲሆን የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያንም ይህን እውነት ብቻ እንድትሰብክ በእርሱ ተመሥርታለች። ከዚህ የተለየ በምንም የትም ይሰበክ ነፋሱ ነው።

5. ለእግዚአብሔር ክብር ብቻ

"Soli Deo Gloria," For the Glory of God Alone

የዳንነው በእግዚአብሔር ኃይል ለእግዚአብሔር ክብር ብቻ እንደሆነ በማወቅ በእርሱ ፊት በእውነተኛ ቅድስናና አምልኮ መኖር ይገባናል። በእግዚአብሔር ፊት፣ በእግዚአብሔር ሥልጣን ሥር ለእግዚአብሔር ክብር ብቻ መኖር አለብን። አሜን። ከላይ የተዘረዘሩ “አምስቱ ብቻዎች” የፕሮቴስታንት ተሐድሶ ቁልፍ አስተምህሮዎች /Fundamental Doctrines/ የመመዘኛ ነጥቦች ሲሆኑ ሳይሆን እውነተኛ ወንጌል ለምትሰብክውና ለተሐድሶ ለምትነግሩ የአገራችን ቤተ ክርስቲያን አማራጭ ሐሳቦች ሳይሆኑ ብቸኛ መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነቶች ናቸው።



የፕሮቴስታንት ተሐድሶ ትሩፋቶች

የፕሮቴስታንት ተሐድሶ ያልተጠበቀና ያልተገመተ ሁለንተናዊ ሰውጥና ዕድገት በዓለም የመምጣት ምክንያት ሆኗል። ኢትዮጵያ በዓለም ላይ ካሉት አገሮች አንዷ እንደመሆኗ መጠን የለውጡ ተቋሜሽ ናት። ብዙዎች ደማቸውን ያፈሰሱለት፣ አጥንታቸው ከመቃብር ወጥቶ ተቃጥሎ አመዱ በወራጅ ውሃ ላይ የተበተነበት፣ ብዙዎች በጸሎት ያለቀሱለት፣ ብዙዎች መቼ ይሆናል ብለው ለማየት ጓጉተው በዘመናቸው ለማየት ያልቻሉት የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ ዓለም አቀፋዊ ሰውጥ አስከትሎ መጣ። የፕሮቴስታንት ተሐድሶ በእግዚአብሔር ጊዜ፣ ማርቲን ሉተር በተባለው የጀርመን ዜጋ በሆነው አንድ የካቶሊክ ባሕታዊ እውን መሆኑ ለዓለም ኢኮኖሚ፣ ፖለቲካ፣ ለሳይንስና ለምርምር፣ ለእንዳስትረው አብዮት ሕዳሴ በር ከፋች እንደሆነ የታሪክ ምሁራን ይጠቅሳሉ። የፕሮቴስታንት ተሐድሶ ትሩፋቶች ከዚህ በታች ተዘርዝረዋል።

²⁷⁰ Robert McAfee Brown, . Works of Martin Luther, Vol. VI, p. 478

ተሐድሶ ቤተ ክርስቲያንን ወደ ቃሉ ብርሃን መልሷል

ከተሐድሶ በፊት የነበረው ቤተ ክርስቲያን የእግዚአብሔር ቃል የሆነው መጽሐፍ ቅዱስ የሌለበት ነበረች። መጽሐፍ ቅዱስ የሌለበት ቤተ ክርስቲያን ማለት ሞተር እንደሌለው መኪና፣ ዘይት እንደሌለው ቀንዲል፣ መሠረት እንደሌለው ቤት ማለት ነው። በዘመኑ የነበሩ ካህናት መሥዋዕት ከማቅረብ፣ የተወሰነ ቃላትና ሥርዓት ከመደጋገም፣ በሌሎች በማይታወቅ በላቲን ቋንቋ ከመጻለይና አንዳንድ መዝሙሮችን በዚያው ቋንቋ ከመዘመር፣ የሞቱ ሰዎችን ከማቆየት በታ /purgatory/ ወደ ገነት ለማሻገር ገንዘብ ከመስበሰብ ያለፈ ነፍስን ከአምላክ ጋር የሚያገናኝ የወንጌል ስብከት በፍጹም አልነበራቸውም ማለት ይቻላል። በቃሉ እውነት ላይ በመቆሙ በ1551 ዓ.ም በንግሥት ሜሪ ትዕዛዝ ከሌሎች ቅዱሳን ጋር በእሳት እንዲቃጠል የተፈረደበት ጳጳስ ሁፐር ሲናገሩ፡- በ331 ካህናት ላይ ባደረገው ጥናት 168ቱ ብቻ አሥርቱን ትዕዛዛት መድገም ችለዋል፤ 40 ካህናት አሥርቱን ትዕዛዛት በመጽሐፍ ቅዱስ በየትኛው መጽሐፍ እንደሚገኝ አያውቁም፤ ከ40 ካህናት 31 የጌታችን ጸሎት ደራሲ ማን እንደሆነ አያውቁም ነበር። በማለት የመካከለኛው ዘመን ቤተ ክርስቲያን የእግዚአብሔር ቃል የሌላቸው ሰባኪዎች የበዘባት እንደነበረች አመልክተዋል።

ቃል ከካህን ከጠፋ ሕዝቡ ቃል ከየት ያምጣ? በአጠቃላይ ከተሐድሶ በፊት ሃይማኖት ያለ እውቀት፣ ሃይማኖት ያለ እምነት፣ ሃይማኖት ያለ ሕይወት ተስፋ፣ ሃይማኖት ያለ ክርስቶስና መንፈሱ፣ ድኅነትን የማያስገኝ ባዶ የትውፊት ስብከት፣ የክርስቶስ ቃል ጠፍቶ የሮማው ጳጳስ ቃል የገነነበት፣ ለሥዕል የሚደረግ ስግደትና ወደ ቅዱሳን የሚደረግ ጸሎት የደራበት፣ ሰዎች ለካህናት በሰጡት ገንዘብ መጠን ወደ መንግሥተ ሰማያት ለመግባት እርግጠኛ የሆኑበት የጨለማ ዘመን ነበር። ከላይ የተመለከትናቸው የጨለማ ዘመን የእግዚአብሔር ቃል ከቤተ ክርስቲያን የመታጣቱ ውጤቶች ሲሆኑ በቤተ ክርስቲያን የመጣው ተሐድሶ የቃሉ ብርሃን በጨለማው ላይ እንዲያበራ በር ከፍቷል።

ከተሐድሶ ውጤቶች ጥቂቶቹ የቤተ ክርስቲያን እውነተኛ በሆነው በመጽሐፍ ቅዱስ ቃል ላይ መመሥረትና እያንዳንዱ አማኝ ከቃሉ ጋር በቀጥታ ተገናኝቶ የእግዚአብሔርን ፈቃድ ማወቅና ሕሊውናውን በእግዚአብሔር ቃል መግዛት መቻሉ ናቸው።⁸⁶ ሕዝቧ ጆርጅ

ኢ.ኤ.አ ማርች 6 ቀን 1519 ቤተሰቦች በአውሮፓ ልጆቻቸውን አሥርቱን ትዕዛዛት፣ የጌታን ፀሎት፣ የሐዋርያት የእምነት መግለጫ በእንግሊዘኛ በማስተማራቸው ብቻ በእሳት ተቃጥለዋል። ይህም ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን በራሳቸው ቋንቋ ማንበብና ማስተማር መጀመራቸው ምን ያህል በዘመኑ

የነበረችውን ቤተ ክርስቲያን እንዳስቆጣት ያሳየናል። እግዚአብሔር ልጁን የላከው ለአዳም ዘር ቋንቋና ብሔር ሳይለይ ለሁሉም ሰው ነው። በአገራችንም በ1880 ዓ.ም አካባቢ በአጼ ዮሐንስ ዘመን፡-

የአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ ካለበት ቦታ ተሰብስቦ በመንግሥት ባለሥልጣኖች ትዕዛዝ እንደተቃጠለና⁸⁷ በቤተ ክርስቲያንም አካባቢ በአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት እንዲሰጥ ይፈልጉ የነበሩ አስተማሪዎችና ምዕመናን “ፀረ ማርያሞች” በሚል ክስ ንብረታቸውን እንደተዘረፉ በአሥራት፣ በግርፋትና በሰደት እንደተቀጡ ታሪክ ይናገራል።⁸⁸

በዚያን ዘመን የነበረውን ስደት በማስመልከት አንድ ጸሐፊ ልጃቸው የአማርኛውን ትርጉም መጽሐፍ ቅዱስ ሲያነብ ያዩት አንድ የአቢሲንያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ቁስ ከእጁ ነጥቀው ጭቃ ውስጥ ቢጥሉበት ልጁ “ይህ እኮ የእግዚአብሔር ቃል ነው” ባለው ጊዜ፡-

ከዳዊት (በግዕዝ ትርጓሜ የነበረ የዳዊት መዝሙራት መጽሐፍ) በቀር የእግዚአብሔር ቃል የለም ብለው መጽሐፉን ረገጠው ከጭቃ ቀላቀሉት... ይህ ታሪክ ጠቡ ኦርቶዶክሳውያን የታተሙ ቅዱሳት መጻሕፍት ከአባቶቻቸው ለወረሱት የክርስትና ቅርስ ባዕድ ሆነው ስለታዩላቸው ሊቀበሉላቸው እንዳልቻሉ ያመልክታል። የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን መጻሕፍት ብራና ላይ በእጅ የተጻፉ ብቻ ነበሩ። ስለዚህ በወረቀት ላይ የታተመ መጽሐፍ ሁሉ የመናፍቅ ሥራ እንደሆነ ይቆጠር ነበር⁸⁹ ብሎ አትቶአል።

ዛሬ ደግሞ “የእናንተ መጽሐፍ ቅዱስ ሌላ ነው” በማለት የመጽሐፍ ቅዱስ ስም ገና ሲጠራ የሚፈረጥጡ ክርስቲያን ተብዬዎች በአገራችን ቁጥራቸው ቀላል አይደለም። መጽሐፍ ቅዱስን ከፍቶ የቃሉን እንጀራ ራስን ችሎ ለመመገብ፣ እውነቱን ለማወቅና የተረዳውን በቃሉ እውነት ላይ ከሌሎች ጋር መነጋገርን እንደ ድፍረት የሚቆጥሩ፤ በቤታቸው ያለውን መጽሐፍ ቅዱስ በእጅ የማይነኩና ሌላውን መጽሐፍ ግን ጠዋት ማታ የሚደጋግሙ “ክርስቲያኖችን” ቁጥር መገመት አይቻልም። በክርስቶስ ያለን እምነት እንጂ ስመ ክርስትና አያድነንም። ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጪ የትኛውንም መጻሕፍት ማነብነብ ምናልባት ክርስቲያን ቢያስብለን እንጂ እውነተኛ ክርስቲያን ሊያደርገን በፍጹም አይችልም። የእግዚአብሔር ቃል በእውነት የማይሰበከባት “ቤተ ክርስቲያንም” የክርስቶስ አካል መባል እንጂ መሆን በፍጹም አትችልም። ክርስትና ሕይወት እንጂ ስም አይደለም። ያን መለኮታዊ ሕይወት የምንረዳው ከቃሉ ብቻ ነው። የእግዚአብሔር ቃል በማይታወቅበት ሜዳ የአባቶች፣ ተረት፣ ከቃሉ ጋር የሚጋጭ ትውፊቶች፣ ድርሳናትና ገድላት ሁሉ የእግዚአብሔር ቃል ይመስሉናል።

⁸⁷ R.Pankhurst (1962), "The Foundation of Education, Printing Newspapers, book production, Libraries and Literacy in Ethiopia", Ethiopia observer, vol. 6, No.3 p.248

⁸⁸ Aren, Evangelical Pioneers, pp. 177-180

⁸⁹ ከራሜ ዶናልድ 1972 ገጽ 31

⁸⁶ Hegel, GeorgWilhelm Friedrich (1944), The Philosophy of History, New York: Willey., p.417

እ.ኤ.አ በ1905 አናሲሞስ ነሲብ /አባ ገመቺስ/ በቅርምት ቋንቋ መጽሐፍ ቅዱስን ተርጉሞ ሕዝቡን በቋንቋው በማስተማሪያ በነቀምት የነበረ ካህናት እጅግ በመቃወም በአርጃ ሕውራጃ ገዢ ሰነበረው ገብረ እግዚአብሔር በደብዳቤ ያቀረቡት ክስ “መጽሐፍ ቅዱስን ሰተራ ሕዝብ መስጠት ትልቅ ጥፋት ሲያመጣ ይቸሳል።”⁹⁰ የሚል አንደኛው ታሪክ ይናገራል።

አንድ ሊታወቅ የሚገባ ነገር ዘመን ዘለቅ ለሆነው እውነት የእግዚአብሔር ቋንቋ የተባለ ልዩ ቋንቋ በዓለም ላይ አለመኖሩ ሲሆን በሌላ ጽንፍ ደግሞ አንዳንድ ሰዎች ቋንቋቸውን የእግዚአብሔር ቋንቋ እንደሆነ መረጃ በሌለው እውነት ለማስረዳት መታገላቸው ያስደንቃል። መንፈሳዊ ነገር በዚህ ቋንቋ ብቻ ይገለጻል ከዚህ ቋንቋ ውጪ ያለው ቋንቋና ጽሑፍ ሁሉ እርሱስ ነው። ከዚህ ቋንቋ ውጭ የእግዚአብሔርን አሳብ ለመግለጥ የትኛውም ቋንቋ ብቁ አይደለም የሚለው “መንፈስ” በ21ኛው ክፍለ ዘመን በአንዳንዶች ዘንድ ቢኖርም ምንጩ በመካከለኛው ዘመን የነበረው የሮማ ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን እንደሆነ መዘንጋት የለበትም።

ዊልያም ቴንድል የተባለው እንግሊዛዊ ምሁርና ታላቅ የእምነት ሰው ሙሉ መጽሐፍ ቅዱስን ወደ እንግሊዘኛ በመተርጎሙ ብቻ እንደ ትልቅ የስህተት አስተማሪና ወንጀለኛ ተቆጥሮ አንድ ዓመት ከታሠረ በኋላ እ.ኤ.አ በ1536 በእንጩት አሥረው አቃጥለውታል። ዊልያም በእንጩት ላይ ታስሮ ሲቃጠል ለመጨረሻ ጊዜ ድምፁን ከፍ አድርጎ “እግዚአብሔር ሆይ የእንግሊዝን ንጉሥ ዓይን ክፈት”⁹¹ ብሎ ነፍሱን እንደሰጠ ተጽፎአል። ዊልያም ከተቃጠለ ከ75 ዓመት በኋላ ማለትም በ1611 በእንግሊዝ ንጉሥ ጄምስ ትዕዛዝ በሃምሳ አራት ምሁራን የተተረጎመውና እስከ ዛሬ ተወዳጅ የሆነው ኪንግ ጄምስ/King James Version/ የሚባለው የእንግሊዘኛው መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም መሠረት ያደረገው በዊልያም ተንድል ትርጉም ላይ ነው።⁹² እግዚአብሔር የዊልያም ቴንድልን ጸሎት ሰምቶ መልሶአል።

ዛሬ ሙሉ መጽሐፍ ቅዱስ /ስልሳ ስድስቱ መጽሐፍ/ በዓለም ላይ በ450 ቋንቋዎች አዲስ ኪዳን ብቻውን ደግሞ ከ2000 በላይ ቋንቋዎች ተተርጉሟል። እንደ ጎርደን ኮርንዌል ሴሚናር ጥናት በየዓመቱ 83,000,000 /ሰማንያ ሦስት ሚሊዮን/ የመጽሐፍ ቅዱስ ኮፒ ታትሞ በዓለም ላይ ይሠራጫል። መጽሐፍ ቅዱስ በልዩ ልዩ ቋንቋዎች መተርጎሙ መጽሐፍ ቅዱስ የጳጳሳትና የካህናት መጽሐፍ ብቻ ሳይሆን የሕዝቦች መጽሐፍ እንዲሆን አድርጎታል። ይህ የተሐድሶ ሕይወት ውጤት ነው። ያለ ተሐድሶ ወደ አማርኛ፣ ወደ ኦሮሞኛ፣ ወደ ትግራይኛ፣ ወደ ቡርሂኛ፣ ወደ ኮንሰኛ፣ ወደ ሱማላኛ...ወዘተ የተተረጎመ መጽሐፍ ቅዱስ ዛሬ ለማንበብ ዕድል

አይኖረንም ነበር። ያለ ፕሮቴስታንት ተሐድሶ መጽሐፍ ቅዱስ በተለያዩ ቋንቋ አይተርጎምም፤ መጽሐፍ ቅዱስ ካልተተረጎመ መጽሐፍ ቅዱሳዊ የድነት ዕውቀት ለዓለም ባዕድ በሆነ ነበር። በቋንቋችን መጽሐፍ ቅዱስ ተተርጉሞ እንኳ መጽሐፍ ቅዱሳዊ የድነት ዕውቀት የተገለጠ ሰውር ከሆነበት መጽሐፍ ቅዱስ በቋንቋችን ባይተርጎም ኖሮ ሙሉ በሙሉ የጨለማ ምርኮኞች በሆንን ነበር።

እስከ ዛሬ ድረስ አንዳንድ ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስ በተወሰኑ የሃይማኖት ሰዎችና በቤተ መቅደስ አካባቢ ባሉት ሰዎች እጅ ብቻ መያዝና በእነርሱ አንደበት ብቻ መነገር እንዳለበት ያስባሉ። ይህ ሰይጣን በሰዎች ላይ ያለውን የሕዝብ የሥልጣን ዕድሜውን እንዲያረዝም አጋዥ ለመሰባከት ነው። እግዚአብሔር የረዳው ብቻ ከዚህ ዕድሜ በገብ ቀንበር በጸጋው ያመልጣል።

ዛሬም ያለ ካህን መጽሐፍ ቅዱስን ማንበብ ብቻ ሳይሆን መንካትን እንኳ እንደ ትልቅ ስህተት አድርገው የሚቆጥሩና ለማያውቁት መጽሐፍ ጥብቅና የሚቆሙ ሰዎች ብዙዎች ናቸው። ዛሬም ብዙ የአገሪ ሰው መጽሐፍ ቅዱስን አንበብ ለመታዘዝ ሳይሆን ማታ ሲተኛ መጥፎ ሕልምና ቅገሮች እንዳያስቸግረው ትራሱ ሥር በመቅበር ተአምር ይጠብቃል። ሰይጣን መጽሐፍ ቅዱስን የሚያነብ፣ የሚያምነውና የሚታዘዙትን እንዲ መጽሐፍ ቅዱስ የማያነብና የሚፈሩ ሰዎችን አይፈራቸውም። ያለማወቅ ጨለማ የሰይጣን ምሽግ ነው። የተሐድሶ አርበኞች ምሽጉን ያፈራረሱት በእግዚአብሔር ቃል ጉልበት ነው። ዛሬ ለእኛም ብርቱ መሣሪያችን ቃሉ ነው።

ተሐድሶ የጸጋ መንገድ ከፍቷል

ከተሐድሶ ቀደም ብሎ ድነትን የሚፈልጉ ብዙ ሰዎች በካህናት፣ በለማዕታት፣ በጳጳሳት፣ በቅዱሳን ስም፣ ምስሎችን በመለመንና በመማጠን ጫካ ውስጥ ተቅበዝበዘው እንኳ ድነትን እንዳገኙ እርግጠኞች አልነበሩም። ሰው ባህታዊ ካልሆነ፣ ካልጸመ፣ ገንዘብ ካልከፈለ፣ የተለያዩ ሥርዓቶችን ካልፈጸመ እግዚአብሔርን ማግኘት እንደማይችል ቢነገርም ተራው ሕዝብ ቀርቶ የድርጊቱ መሪዎች የሆኑ ካህናት እንኳ መንገዱ የጠፋባቸውና ልባዊ እረፍት የራቀቸው ምስኪኖች ነበሩ። ከተሐድሶ በኋላ የእውነተኛ አማኞች ዓይን ስለ በራ ወደ ጸጋው ዙፋን በእምነት ለመቅረብ ቻሉ። ቃሉም ከክርስቶስ ኢየሱስ ውጭ ሌላ ሰው በእኛ ምትክ እንዲቀርብልን ሳይሆን ዕርዳታ ፈላጊው በቀጥታ ወደ ጸጋው ዙፋን መቅረብ እንደሚችል ይናገራል። “እንግዲህ ምሕረትን እንድንቀበል በሚያስፈልገንም ጊዜ የሚረዳንን ጸጋ እንድናገኝ ወደ ጸጋው ዙፋን በእምነት እንቅረብ”(ዮሐ 4:16)። በይታ ባለን እምነት ወደ እርሱ የመግባት በር እንደተከፈተልን ቃሉ ሲናገር እንዲህ ይላል “በእርሱም ዘንድ ባለ እምነታችን በኩል በመታመን ድፍረትና መግባት በእርሱ አለን”(ሕፌ.3:12)።

⁹⁰ Ibid, Gustav Aren, pioneers,p.425
⁹¹ John Foxe(1570), Actes and Monuments, VIII.1229
⁹² http://en.wikipedia.org/wiki/William_Tyndale

ተሐድሶ መጽሐፍ ቅዱስ በሁሉም እጅ እንዲሆን ትልቅ ሚና ተጫውቷል። በአዲስ ኪዳን አማኝ ሁሉ ካህን እንደሆኑና ያለ ሌላ አማላጅና ዕርዳታ በክርስቶስ ኢየሱስ ሞትና ትንሣኤ በኩል ወደ ጸጋው ዙፋን መዝለቅ እንደሚችል ለሁሉም ግልጽ የሆነው ከተሐድሶ በኋላ ነው። የበደልና የኃጢአት ሽክም ያንከራተተው ሰው ኃጢአቱን በመናዘዝ በክርስቶስ ደም የኃጢአትን ይቅርታ በመቀበል፣ ክርስቶስን በእምነት በልቡ በማንገሥ የእግዚአብሔርን የልጅነት ሥልጣን ተጎናጽፎ በደስታና በድል መኖር እንደሚችል የታወቀው በተሐድሶ ማግሥት መጽሐፍ ቅዱስ በመንፈስ ቅዱስ ገላጭነት በገሃድ በመሰበክና ተራ በተባሉት አማኞች እጅ ገብቶ መነበብ በጀመረበት ጊዜ ነበር።

ተሐድሶ ለዳኑት ሁሉ የአገልግሎት በር ከፍቶላቸዋል

በክርስቶስ አገልግሎት የዳኑ ሰው ሁሉ አገልጋይ ነው። እውነተኛ የወንጌል አገልጋይ ሁሉ በክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ የዳኑ ሰው ነው። ክርስቶስ ያዳኑን አገልጋዮች ሊያደርገን እንጂ የቤተ ክርስቲያን አባል ብቻ እንድንባል አይደለም። በእውነት በክርስቶስ የመስቀል ሥራ የዳኑ ሰው ዓለምን በወንጌል የማዳን ሥራን ከክርስቶስ ጋር አብሮ የሚሠራ ብርቱ ሠራተኛ እንጂ የሥርዓትና የወግ ዘበኛ የሆነ ሃይማኖተኛ አይደለም።

በክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ ሕመም የዳኑ ሰው ያልዳነውን ዓለም ለማዳን ይተጋል እንጂ የሃይማኖትን ፕሮቶኮል ለመጠበቅና ለማስጠበቅ አይገደበውም።

የክርስቶስ የሆነ ሁሉ በክርስቶስ ለክርስቶስ እንጂ ለሃይማኖት በሃይማኖት እንዳልዳነ ያውቃል። ከተሐድሶ በፊት በነበረው የቤተ ክርስቲያን ሥርዓት ጳጳሳትና ካህናት እንጂ ሌላው ሰው ምንም ዓይነት የአገልግሎት ዕድልና ቦታ አልነበረውም። መንፈሳዊውን ነገር በሞኖፖልነት የያዙት በጣት የሚቆጠሩ ሰዎች ብቻ ሲሆኑ ብዙኃኑ ከተመልካችነትና አድርጉ የተባሉትን ከማድረግ ውጭ ያልገባቸውን መጠየቅ እንኳ እንደ ትልቅ መተላለፍ ይቆጠርባቸው ነበር። ሰው ሁሉ በልቡ እየጮኸ እፋ ተሸብሶ ይመላለስ ነበር። ተሐድሶ ይህን የዘመናት ፀጥታ ሰብሯል። የሐዋርያት መሪ የነበረው ጴጥሮስ በክርስቶስ ኢየሱስ ሞትና ትንሣኤ ስለዳኑት ቅዱሳን ምንነት ሊናገር፡- “እናንተ ግን ከጨለማ ወደሚደነቅ ብርሃኑ የጠራችሁን የእርሱን በጎነት እንድትገኙ የተመረጠ ትውልድ የንጉሥ ካህናት ቅዱስ ሕዝብ ለርስቱ የተሰየ ወገን ናችሁ” (1ጴጥ2:9) ብሎአል።

ተሐድሶ መንግሥትን ከቤተ ክርስቲያን ጋር አፋቷል

የሮማው ቆስጠንጢኖስ ክርስቶስን የሮም መንግሥት ሃይማኖት አድርጎ ካወጀበት ጊዜ እንሥቶ ቤተ ክርስቲያን ከመንግሥት ጋር ጋብቻ ፈጸመች።

ለሦስት ምዕተ ዓመት በጓዳ የተገደበች ቤተ ክርስቲያን የሮም አደባባይና አውራ ጉዳናዎችን ተቆጣጠረች። የዋሻ ዘመኗ አብቅቶ ቤተ መንግሥትን ወረሰች። ክርስቲያን መሆን እንደ ተረገመ ፍጡር እንዳልተቆጠረ ሁሉ በሮም ግዛት ያለ ሕዝብ ክርስቶስን ሳያውቅ ክርስቲያን ለመባል ተሰለፈ። የነበረው ልዩነት ከመደብዘዝም አልፎ ቤተ ክርስቲያን ከመንፈሳዊነቷ ይልቅ የፖለቲካ ሚናዋ ጎልቶ መታየት ጀምሮ ነበር። በመሆኑም በመካከለኛው ዘመን የቤተ ክርስቲያንና የቤተ መንግሥትን ድምፅ ለይቶ ለመረዳት በፍጹም አይቻልም ነበር። ከተሐድሶ በፊት ቤተ ክርስቲያን የመንግሥትን ፖለቲካ፣ የነገሥታትን ውሳኔና የአገርን ሕግ በበላይነት የመጫንና አቅጣጫ የማስቀየር አቅም የነበራት ሲሆን መንፈሳዊ ነገሯ ግን ሙሉ በሙሉ ከስሞ ነበር። በመካከለኛው ዘመን ቤተ ክርስቲያን የመንግሥት ሥርዓት ደጋፊ ሳትሆን እራስዋ የመንግሥት ሥርዓት ሆና ነበር። ጆን ሃልዊል የተባሉት ጸሐፊ ስለዚያ ዘመን ሲገልጹ፡- “በዓለም ታሪክ ቁሳርን ማምለክ የዓለም ሃይማኖት የሆነበት ዘመን ነበር። በዚያን ዘመን ማክሰዮስ የብሔራዊ ሃይማኖት ካህን ሆኖ ነበር። እራሱም መንግሥትና ቤተ ክርስቲያንን ይመራ ነበር። በአጭር ቃል እርሱ ራሱ ቤተ ክርስቲያንም መንግሥትም ሆኖ ነበር” ብለዋል።

ቤተ ክርስቲያን በዓለም የራሱዋ የቤት ሥራ የሆነውን ወንጌልን የመስበክ ሥራ እንድትሠራ እንጂ ከምድራዊ መንግሥት ጋር ተወዳጅታ ሲሳ «ወንጌል» እንድትሰብክ የጌታ ፈቃድ አይደለም።

የቤተ ክርስቲያን ሥራ የጌታችንን የኢየሱስ ክርስቶስን ሞትና ትንሣኤ በኃይል መመስከር፣ የዳኑትን ደቀ መዛሙርት ማድረግና በምድር ላይ መንግሥቱን ማስፋት ነው። የመንግሥት ተግባር ደግሞ ዜጎችን በእኩልነት ማስተዳደር፣ የአገርን ሉአላዊነት ማስጠበቅ፣ ለሕግና ለሥርዓት መግዛትና ዜጎችን ማስገዛት፣ ወንጀለኞችን መቅጣት፣ አገራዊ የዕድገት ራእይ አንግቦ ለተፈጻሚነቱ ከዜጎች ጋር አብሮ መሥራት ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ በወንጌላት፣ ሐዋርያትም በመልዕክቶቻቸው ቤተ ክርስቲያንና መንግሥት በራሳቸው መርህ እየተመሩ ተልዕኮቸውን እንደሚፈጽሙ እንጂ በዚህ ዓለም አንዱ ሌላውን እንደሚተካ አላስተማሩም። ተሐድሶው የቤተ ክርስቲያንና የመንግሥት ሚና ወይም የፖለቲካና የሃይማኖትን ሜዳ በመለየት አሁን በዓለማችን ላለው የፖለቲካ ተሐድሶና ኢኮኖሚ ዕድገት አንጸባራቂ ሚና ተጫውቶአል። በአራተኛው ክፍለ ዘመን ቤተ ክርስቲያንና መንግሥትን በሕግ ያጋባው የሮማው ዐፄ ቆስጠንጢኖስ ሲሆን የቤተ ክርስቲያንና የመንግሥትን ጋብቻን ያፋተው ደግሞ የፕሮቴስታንት ተሐድሶ ነው።

²³ see John H. Hallowell, (1950), *Main Currents in Modern Political Thought* (New York: Holt, Rinehart & Winston), pp.23, 27, 28

ተሐድሶ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቅድስናን ገልጧል

“ወደ ዓለም እንደ ላከኸኝ እንዲሁ እኔ ወደ ዓለም ላከኸኸው እነርሱም ደግሞ በእውነት የተቀደሱ እንዲሆኑ እኔ ራሴን ስለ እነርሱ እቀድሳለሁ”

(ዮሐ.17: 18 - 19)

ከተሐድሶ በፊት አንድ ሰው ለመቀደስ፣ ከኃጢአት ለማምለጥና እንዲለብሱ ለማስደሰት የግድ ከሰው ተለይቶ ባሕታዊ መሆን አለበት ተብሎ ይታመን ነበር። ከዚህም የተነሣ በአፋቸው ዓለም በቃኝ ያሉ በልባቸው ግን የዓለምን ፍቅር የተሸከሙ ሰዎች ገዳማትን አጨናንቀው እንደነበር ይነገራል። ከተሐድሶ በኋላ ግን ዓለም፣ ሥጋና ሰይጣንን ወደ ጫካ በመሸሸ ሳይሆን በክርስቶስ በተገኘው የልጅነት ሥልጣን፣ በቃሉና በመንፈሱ በመታጠቅና ዕለት ዕለት አጥብቆ በመቃወም በቅድስና መኖር እንደሚቻል ብዙዎች እያመኑ መጡ። ቅድስና በረከሰች ዓለም በቃሉና በመንፈሱ እንደ እንዚአብሔር ፈቃድ በመኖር እንጂ ኃጢአት የለም ተብሎ ወደሚታሰብበት ዋሻ በመሄድ ተደብቆ መኖር አይደለም። የሰው የዓለማዊነት ፈተናው ከልቡ የሚመነጭ እንጂ ከሚሰማውና ከሚታየው ነገር ብቻ እንዳልሆነ ቃሉ በግልጽ ይናገራል። በዓይን ከሚታየው፣ በጆሮ ከሚሰማውና በእጅ ከሚዳሰሰው ዓለም ወደ ገዳም ከሸሸን በልባችን ካለው ውሸት፣ ትዕቢት፣ የዚህ ዓለም አሳብና የሥጋ ምቹት መሸሽ አይቻልም። እስኪንሞት በቃሉና በመንፈሱ እየታገልን በጸጋው ብርታት እያሸነፍን ወንጌልን ለፍጥረት እየሰበከን ወደ ቀጣዩ ሕይወት በድል እንሻገራለን እንጂ ከቃሉ የተሻለ የማምለጫ ዋሻ በዓለም ላይ የለም። ኢየሱስ አሥራ ሁለቱን ሐዋርያት ጠርቶ ወንጌል አሸክሞአቸው ከዓለም ወደ ዓለም እንጂ ወደ ልዩ ገዳም አልላካቸውም።

ሰው ሁሉ በክርስቶስ ኢየሱስ እንዳመነ ወደ ጫካ ከገባ ለቀረው ዓለም ወንጌልን ማን ይስበክ? የእውነተኛ አማኝ ቅድስና ክርስቶስን በመልበስ የሚገኝ አዲስ ማንነት እንጂ ከሰው ተለይቶ ወይም ከቅዱስ ጋብቻ ርቆ በመኖር የሚገኝ አይደለም። አንዳንድ ጃንደሪቦች መኖራቸው ባይካድም። የተሐድሶ መሪ የነበረው ማርቲን ሉተር ለረዥም ዘመን ባህታዊ ሆኖ የኖረ ቢሆንም ሕይወቱ እረፍት አልነበረውም፤ ባሕታዊነቱ ከኔታ ጋር ሊያገናኝ ውም አልቻለም ነበር። ትልቅ መፈታት የሆነለት በክርስቶስ ኢየሱስ ሥራ አምኖ በዚያ መኖር በጀመረ ጊዜ ነው።

ተሐድሶ የሳይንስና የምርምር በር ከፍቷል

ክርስትና ባዶ ሃይማኖት ሳይሆን በተጨማሪ ሊታይ የሚችል ሳይንስ ነው።⁹⁴ ቲኢ ፕላር የማቲማቲካል ፊዝክስ ፕሮፌሰር

በሳይንሱ ዘርፍ ከተሰማሩ የኔታ ኢየሱስ ክርስቶስ ተከታዮች አንዱ እንደ መሆኔ መጠን የእንዚአብሔርን አለመኖር ያረጋገጠ የሳይንስ ዘርፍ እንደሌለ ተረድቻለሁ።⁹⁵ ኢትዮጵያዊ ሳይንቲስት ዶክተር ጥላይ ታፈሰ

አብዛኛዎቹ የዘመናዊው ዓለም የታሪክ ምሁራን ያለ ፕሮቴስታንት ተሐድሶ አሁን ያለው የሳይንስና ምርምር ውጤት በዓለማችን ላይ እንደሚታሰብ ይናገራሉ። ከተሐድሶው በፊት በነበረው ዘመን ቤተ ክርስቲያን እያንዳንዱን የሳይንስና የምርምር እንቅስቃሴ ሁሉ በዓይነ ቁራኛ በመከታተል እንዳንዱን የምርምር ፕሮጀክት ገና ከጅማረው ታስጨነግፍ እንደነበርና ከእርሷ መረዳት ውጭ አንዳች ግኝት ይፋ ለመድረግ የሚቃጠሉትን በገሃድ ታወግዝ እንደነበር የታሪክ ድርሳናት ያወሳሉ።

የፕሮቴስታንት ተሐድሶ ስሁን ሳስው የሳይንስና የዲጂታል ተከናውኖ ምጥቀትና የምርምር ነፃነት ትልቅ ሚና ተጫውቶአል ።

ለምሳሌ በዘመኑ ካገኛቸው ትልልቅ ግኝቶችና ፋና ወጊ ምርምሮች የተነሣ “የዘመናዊ ፊዚክስ አባት”⁹⁶ና “የዘመናዊ ሳይንስ አባት”⁹⁷ ተብሎ የተሰየመው ጋሊሊዮ ጋሊሊ (1564-1642) ከሳይንሳዊ ግኝቶችና ከፈጠራ ሥራዎቹ የተነሣ በካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ተወግዞ ነበር። በዚያን ዘመን በጋሊሊዮ ጋሊሊ ላይ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ባለማወቅ ስለወሰደችው እርምጃ ፖፕ ጆን ፖል ሁለተኛ ከ350 ዓመታት በኋላ በኦክቶበር 31 1992 ግልጽ ይቅርታ ጠይቀዋል።⁹⁸ እንደ ፖፕ ጆን ፖል ሁለተኛ በአገራችንም ከዛሬ 500 ዓመት በፊት በአባ እስጢፋኖስና በተከታዮቹ ላይ ስለ ተደረገው ዘግናኝ ጭፍጨፋ ግልጽ ይቅርታ ጠያቂ አካል ቢገኝ እንዴት መልካምና ታላቅ ፈውስ በምድራችን በሆነ ነበር።

አንዳንድ ታሪክን አካብተው የሚረዱ ሰዎች የፕሮቴስታንትን እንቅስቃሴና የወንጌል አማኞችን እምነት የሳይንስ ተቃዋሚ አድርገው መቁጠራቸው ትልቅ ስህተት ነው። የወንጌል አማኞች አብያተ ክርስቲያናት ለሰው ልጆች የምድር ሕይወት ዕድገትና ለውጥ አዎንታዊ ሚና የሚጫወቱ የሳይንስ ግኝቶችና ምርምሮችን ከመደገፍም አልፈው የብዙ ሳይንቲስቶች መፍለቂያና የዓለማችን ቀዳሚ ዩኒቨርሲቲዎች መሥራቾች እንደሆኑ መዘንጋት የለብንም። ለምሳሌ፡- ማክስ ፕላንክ የኪንተም ሜካኒክስ “Quantum mechanics” ግኝት ባለቤት የሆኑት ስመጥር ሳይንቲስት እ.ኤ.አ በ1918

⁹⁴ ነሐድ 2004 ዓ.ም ገጽ 21
⁹⁶ Weidhorn, Manfred (2005). *The Person of the Millennium: The Unique Impact of Galileo on World History*. iUniverse. pp. 155.
⁹⁷ Finocchiaro (2007).
⁹⁸ “On 31 October 1992, Pope John Paul II expressed regret for how the Galileo affair was handled, and issued a declaration acknowledging the errors committed by the Catholic Church tribunal that judged the scientific positions of Galileo Galilei, as the result of a study conducted by the Pontifical Council for Culture” Vatican admits Galileo was right”. *New Scientist* (1846). 1992-11-07. Retrieved 2007-08-09..

⁹⁴ Tipler, F.J (Professor of Mathematical Physics)(2007). *The Physics Of Christianity*. New York, Doubleday

በፊዝክስ የኖቤል ሽልማት አሸናፊ ሲሆኑ ከ1920 እስከ ዕለተ ሞታቸው በአሜሪካ የአንዲት ለተራዊት ቤተ ክርስቲያን ሽማግሌ ሆነው ያገለገሉ እንደነበረ ታሪካቸው ይናገራል። እሳቸውም፡- “የተፈጥሮ ሳይንስና ክርስትና በእግዚአብሔር እንድናምን ይጠይቁናል” ብለዋል።

እርተር ኮምፕተን በ“Compton effect” በፊዝክስ የኖቤል ሽልማት አሸናፊ በአንዲት የመጥመቃዊያን ቤተ ክርስቲያን ዲያቆን ሆኖ ያገልግል ነበር። ከዓለማችን ዕውቅ ሳይንትስቲኮቶች አንዱ ሮበርት ቦያሌ (1627-1691) “የሳይንስ ጥናትና ምርምር እግዚአብሔርን ይበልጥ እንድናክብር ያደርገናል” በማለት ሳይንስና ክርስትና ጥል እንደሌላቸው በገሃድ ተናገረዋል። በአገራችንም በእኛ ዘመን በተለያዩ የኢቨርሲቲዎች፣ በማስተማርና በተለያዩ ምርምር ላይ የተሰማሩ እውነተኛ የክርስቶስ ተከታዮች የሆኑ ሳይንቲስቶች እንዳሉ መዘንጋት የለበትም። ከእነርሱ መካከል የሰማያዊ ወንጌል አገልጋይ፣ በአዲስ አበባ የኢቨርሲቲ በፊዝክስ ትምህርት ክፍል የሚያስተምሩ የአስተራፊዚክስት ባለሙያ ዶክተር ለገሠ ወትሮ ሲናገሩ፡- “እግዚአብሔር የሳይንስ ውጤት አይደለም፤ የሳይንስ ባለቤት እንጂ። ሳይንስ ደግሞ የእግዚአብሔርን እውነት የሚገልጥ ታማኝ አገልጋይ ነው”⁹⁹ በማለት እግዚአብሔር የሳይንስ ባለቤት እንደሆነ መስክረዋል። በአጠቃላይ ተሐድሶ ለሳይንስ ግኝቶችና ምርምሮች የአዲስ ዘመን በር ከፍተኛቸዋል ቢባል የተጋነነ አይደለም። የሳይንስ ምርምር ነፃ ባይሆን ኖሮ ዓለማችን አሁን የደረሰችበት የሕዝብ ምርምርና የዲጅታል ቴክኖሎጂ አብዮት ዘመን ላይ ትደርስ ይሆን? የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን የጭፍን ሃይማኖተኝነትን ድንበር በሳይንስና በምርምር ጥሰው ያለፉት በወንጌል ልቦናቸው በርቶ ከእግዚአብሔር የተሰጣቸውን እምቅ እትም ለሰው ልጆች በረከት ለእግዚአብሔር ክብር ለመጠቀም የወሰኑ ምሁራን ነበሩ።

ተሐድሶ ለዓለም የለውጥ ምክንያት ሆኗል

ጆቢ ማርክት የተባለ ምሁር፡-

እ.ኤ.አ በ2009 የፕሮቴስታንት ተሐድሶ በሳይንስና በኢንዱስትሪው አብዮት ወቅትና በጎሳ ለኢኮኖሚ ዕድገት ወሳኝ ሚና እንደ ተጫውተ ለሀርቨርድ የኢቨርሲቲ ባቀረበው ጥናቱ አመልክቷል።¹⁰⁰

ጆቢ ማርክት ለጥናቱ የተጠቀመባቸውን ምንጮች ሲገልጽ ማርቶን እ.ኤ.አ በ1938 “የፕሮቴስታንት እንቅስቃሴ በእንግሊዝና በጀርመን የዘመናዊ ሳይንስ ማበብ ምክንያት ነው” ያሉትን፣ ሕሊ የተባሉ ምሁር እ.ኤ.አ በ1961

⁹⁹ ማቴሌስ፣ ቀጥሮ 21 ሐምሌ፣ 2004 ዓ.ም፣ ገጽ 28

¹⁰⁰ JOB MARKET (2009), The Economic Effects of the Protestant Reformation, Davide Cantoni, Harvard University, 10 November, p.6

“የፕሮቴስታንትን የማድረግ ምስጢር ሲገልጽ በሰው ነፃነትና ለእግዚአብሔር ተጠያቂ በመሆኑ ላይ ማተኮራቸውና ለአዲስ አስተሳሰብ ያላቸው የተከፈተ ልብ ነው” ያሉትንና በተለይ በጀርመን ላይ ያደረገው ሰፊ ጥናት ወደዚህ ውጤት እንዳደረሰው ገልጿል። ጆቢ ማርክት በተለይ በጀርመን ላይ ባደረገው ጥናት ማርቲን ሉተር የተሐድሶ እንቅስቃሴን ሲመራ ትልቅ ሁለንተናዊ አብዮትና የአመለካከት ለውጥ በዓለም ላይ ያመጣል ብሎ የጠበቀ አይመስልም። ትልቁ የእርሱ ትኩረት ሰዋዊና ምድራዊ ልምምዶችና አስተምህሮዎች ከቤተ ክርስቲያን እንዲወገዱና ቤተ ክርስቲያን እንደ ቃሉ የዓለም ብርሃንና ጨው እንድትሆን ነበር።

ከብዙ የሕይወት ዋጋ፣ አልህ አስጨራሽ የሞት ሽረት መንፈሳዊ ውጊያ፣ ከብዙ ዛፍ፣ የፍርድ ቤት ውሉና ማስጠንቀቂያ፣ ከብዙ መከራ፣ በርቱ ጾምና ጸሎት፣ ሰደት፣ እንግልትና ፍርሃት በጎሳ ተሐድሶው እውን ሲሆን በዓለም ላይ ያልተጠበቀና ሁለንተናዊ ለውጥ እንዳመጣ ይነገራል።¹⁰¹

ተሐድሶው ያመጣው የመጽሐፍ ቅዱስና የአዲስ ኪዳን ነገረ መለኮት መነቃቃት ብቻ ሳይሆን በሃይማኖቱ፣ በፖለቲካው፣ በሳይንሱ፣ በግለሰብ፣ በማኅበራዊ ሕይወት፣ በአገር፣ በአህጉርና በዓለም አቀፍ ደረጃ ከተሐድሶ በፊት በዓለም ላይ የነበሩ ነገሮች እንደተለመደው በፍጹም እንዳይቀጥሉ ማድረግ ነው። በኢትዮጵያም ለፖለቲካው፣ ለኢኮኖሚው፣ ለትምህርትና ለማኅበራዊ ዘርፍ፣ ለፋብሪካውና ለንግዱ እንዲሁም ለሳይንስና ቴክኖሎጂ ምጥቀት የዜጎችን እምቅ አቅም ሥራ ላይ እንዲውል የሚያደርግ ከዘመናት በፊት የተጫረው የተሐድሶ እሳት ተቀጣጥሎ ዓለምን ማዳረስ አለበት። ተሐድሶ አሁን! የአሜሪካ ስመጥር የታሪክ ምሁር ፔጅ ስሚዝ የፕሮቴስታንት ተሐድሶ በአሜሪካና በዓለም ላይ ያመጣውን አዎንታዊ ተጽዕኖ ሲገልጽ፡- “የፕሮቴስታንት ተሐድሶ አዲስ አመለካከትና አዲስ ዓይነት ሰው በዓለም ላይ ፈጥሯል”¹⁰² ብለዋል። በዓለም የቤተ ክርስቲያን ተሐድሶና የአገር ሕዳሴ እንድ ላይ ይሄዱ ይሆን? ካለፈው ታሪክ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ምን ትማር ይሆን? ተሐድሶን ማዘግየት እንጂ ማስቀረት በፍጹም እንደማይቻል የትናንቱ ታሪክ ዋቢ ከሆነ በምድራችን እየነፈሰ ያለውን የተሐድሶ ንፋስ በአዎንታዊ መንገድ መጠቀሙ ብልህነት ነው። ጌታ ማስተዋሉን ይዕጠን።

¹⁰¹ የነገረ መለኮት ምሁር ፊልፒ ስለ ተሐድሶ ዓለም አቀፋዊ ተጽዕኖ ያሉትን በእንግሊዘኛ እንዳለ አቅርቧል፡- “The Reformation of the sixteenth century is, next to the introduction of Christianity, the greatest event in history. It marks the end of the Middle Ages and the beginning of modern times. Starting from religion, it gave, directly or indirectly, a mighty impulse to every forward move-ment, and made Protestantism the chief propelling force in the history of modern civilization” (Philip Schaff, History of the Christian Church).

¹⁰² Page Smith, (1976), Religious Origins of the American Revolution (Missoula, MT: Scholars Press.), 1.

ተሐድሶ ሃይማኖትና እምነትን ለያይቷል

ከተሐድሶ በፊት የነበረው ጊዜ የጨለማ ዘመን ተብሎ በዓለምና በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ይታወቃል። የጨለማ ዘመን የተባለበት አንዱ ምክንያት ከሮም መንግሥታት ጋር የተጋባች የመካከለኛው ዘመን ቤተ ክርስቲያን ቃሉን ዘንግታ፤ ለወቅቱን በሜዳዊ ሥርዓትና ወግ ጠፍራ ክርስትና የልብ ጉዳይ መሆኑ ቀርቶ እንደ ሸቀጥ በገንዘብ የሚሸመት ተራ ነገር ወደ መሆን ወርዶ ስለ ነበረ ነው። በዘመኑ ከሮም እስከ አሌክሳንደርያ፣ ከጆርመን እስከ አርሜንያ፣ ከኢትዮጵያ እስከ እንግሊዝ ያለው አብዛኛው ሰው ክርስቲያን መሆኑ ይታወቅ እንጂ ለክርስቶስ ቃል ባይተዋር ነበር፤ የክርስቶስ ፈቃድ ለሕይወቱ ምን እንደሆነም አያውቅም ነበር። ቃል የሌላቸው ካህናት አንዳንዴ እነርሱ በማያውቁት የላቲን ቋንቋ ከሚነግሩላቸው ውጪ ለራሳቸው የእግዚአብሔርን ቃል አውቀው የሚተገብሩበት ዕድል አልነበራቸውም። ብዙ ሰው ሃይማኖት አለኝ ይበል እንጂ በዚህ አምናለሁ የሚል ነገር አልነበረውም።

ጃክስ ኤሉል የተባሉ የፈረንሳይ የነገረ-መለኮትና የማኅበራዊ ጥናት ምሁር “ሃይማኖት ከፍ ሲል መገለጥ ዝቅ እያለ ይሄዳል” እንዳሉት ከተሐድሶ በፊት ሃይማኖት ስለገነነ መለኮታዊ መገለጥ አልነበረም። ክርስትና ሃይማኖት አይደለም፤ ሃይማኖትም ክርስትና አይደለም። ዊልያም ስትሪንግ ፊሎው የተባሉ የነገረ መለኮት ምሁር በመጥቀስ የሃይማኖትን ምንነት እንዲህ ይገልጡታል፡-

በአጭር ሃይማኖት እግዚአብሔር አሁንም ያልተደረሰበት እንደሆነ ያስባል፤ ክርስትና ግን እግዚአብሔር ቀደም ብሎ ወደ እኛ መምጣቱን ይናገራል ...ሃይማኖት እግዚአብሔር ምስጢር ሲሆን በሃይማኖታዊ ዲስፒኒናትና ድርጊቶች እንደሚገለጥ ይናገራል። እግዚአብሔር በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል የመገለጡ መልካም ዜና እግዚአብሔር በዓለም ውስጥ በግልጽና በከፍተኛ ተሳትፎ እንደሚታይ ያሳያል። ቤተ ክርስቲያን ለዚህ መልካም ዜና ታማኝ በሆነችበት ሥፍራ ሰዎች እግዚአብሔርን ለማግኘት የሚመጡበት ቦታ እንደሆነች ሳይሆን እግዚአብሔር ሰዎችን ለማግኘት የመጀመሪያ ተግባራዊ ለርምጃ መውሰዱን ለማወጅ የሚሰበሰቡበት ሥፍራ ነው።¹⁰³

ሃይማኖት ሰዎች ወደ እግዚአብሔር ለመቅረብ ለራሳቸው ያዘጋጁት መንገድ ሲሆን የክርስትና እምነት ግን ወደ ሰው የመጣውን የእግዚአብሔርን ልጅ በመቀበል የዳንንበት ሕያው መንገድ ነው። ይህን ለዘመናት ተደብቆ የቆየውን እውነት ገሃድ ያወጣው የፕሮቴስታንት ተሐድሶ ነው።

¹⁰³ William Stringfellow (1962), *A private and Public Faith* (Grand Rapids: Eerdmans, p. 17

ተሐድሶ በዓለማችን የሥራን ባሕል ለውጧል

አውሮፓውያን ለሥራ የነበራቸውን የተዛባና የተሳሳተ አመለካከት የገለበጠውና ወደ ኢንዱስትሪ አብዮት እንዲገቡ ዐቢይ ምክንያት ከሆኑት ነገሮች መካከል አንዱና ዋነኛው የፕሮቴስታንት ተሐድሶ የሥራ ሥነ ምግባር እንደሆነ በሰፊው ይነገራል። በዚህ አሳብ ላይ ሰፊ ጥናት ያደረጉት የማኅበረሰብ ትምህርት መሐንዲስ የተባሉና የኢኮኖሚክስ ምሁር የነበሩት ጆርመናዊው ማክስ ዊቤር እ.ኤ.አ በ1905 “*The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*” በሚል ርዕስ ባሳተሙት መጽሐፋቸው፤

ከፕሮቴስታንት ተሐድሶ በኋላ የንግዱን ክፍል በመሪነትና በሀብት ባለቤትነት የየዙት፣ የሰላጠኑ ሠራተኞችና የዘመናዊ ኢንቴርፕራይዝ ዋና አንቀሳቃሾች ፕሮቴስታንቶች ሆነዋል፤ ይህም ለሥራ ካላቸው የተለየ አስተምህሮና ልዩ ሥነ ምግባር የተነሣ ነው።¹⁰⁴ ብለዋል።

ከተሐድሶ በፊት የነበረችው የሮም ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ ትኩረቷ ዓለምን በሥራ የመለወጥ ሳይሆን ዓለም በቃኝ ብሎ የገዳም ሕይወትን መምረጥ እንደ ቅዱስና ልዩ ጀግንነት የሚታይበት ዘመን ነበር። መጽሐፍ ቅዱሳዊ ያልሆነው የገዳም ሕይወትና አስተምህሮ ሰዎች በሥራ ዓለምን እንዲለውጡ ሳይሆን በዓለም ላይ ያለው ሁሉ ክፉ ስለሆነ ዓለም በቃኝ ብለው ሁሉንም እርግፍ አድርገው ወደ ገዳም እንዲገቡ የሚያደርግ ትምህርት ነበር። ከዚህም የተነሣ ስለ ሥራ የነበረው መረዳት እጅግ የወረደና ብዙዎችን ከሥራ ያገለለ ብቻ ሳይሆን ሥራ እንደ እርግማን እንዲቆጠር ያደረገ ነበር። እግዚአብሔር ጆን ካልቪንንና ማርቲን ሉተርን ለቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ ብቻ ሳይሆን ስለ ሥራ በዓለም የነበረውን የተንሸፈፈ አመለካከት ያቀናበት መሣሪያዎቹና የምዕራቡ ዓለም የብልጽግና ፋና ወጊዎች እንደሆኑ እንደላካቸው ድርሳናት ያወሳሰ።

በዚህ ምድር የምንሠራው ማንኛውም ሥራ የእግዚአብሔር ሥራ ነው። ሥራችን በቤተ ክርስቲያን ይሁን በቤት፣ በማዕድ ቤት ይሁን በእርሻ ሁላችንም እግዚአብሔርን እያገለገልን ነው። ማርቲን ሉተር

ክርስቶስ የሌለበት ክርስትና

ፕሮቴስታንቶች ወይም የወንጌል አማኞች ዐቢይ መለያቸው መጽሐፍ ቅዱስን ብቻ፣ ድነት በእምነት ብቻ፣ ድነት በጸጋ ብቻ፣ ድነት በኢየሱስ ብቻ፣ ብለው መነሣታቸው ነው። ከባዶና ሃይማኖታዊ ልዩ ልዩ ሥርዓቶች በክርስቶስ ባለው እምነት ተለውጦ፣ እንደ ቃሉ ብርሃንና ጨው በመሆን ለእግዚአብሔር ክብርና ለሰዎች በረከት ሆኖ መገኘት የፕሮቴስታንቶች ተሐድሶ መለያ ነው። ከዚህም የተነሣ ዓለማችን አሁን ላለችበት መንፈሳዊ፤

¹⁰⁴ Max Weber, (1905), *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. p1

ፖለቲካዊ፣ ማኅበረሰባዊና ሳይንሳዊ ምጥቀትና ዕድገት የበኩላቸውን አንጻራቱ ሚና እንደተጫወቱ በዓለም ታሪክ የታወቀውን እውነት በጥቂቱ ተመልክተናል።

የፕሮቴስታንት እንቅስቃሴ መሠረትና ምሶሶ ኢየሱስ ክርስቶስ እንደሆነ ለአፍታም መዘንጋት የለበትም። ኢየሱስ ክርስቶስ የሌለበት፣ መንፈሱና ቃሉ ቦታ ባላገኘበትና ሕይወት በቃሉ ባልተገራበት ክርስትና አመጽ፣ ኃጢአትና እርኩሳት በክርስትና ስም መንገዱ አይቀሬ ነው። ዋናው ስም ሳይሆን ሕይወት ነው። የሕይወት ምንጭ ደግሞ የስም ክርስትና ሳይሆን “እኔ ሕይወት ነኝ” ያለው ክርስቶስ ነው። የትኛውም ሃይማኖት እንደ ኢየሱስ የሰውን ሕይወት፣ አመለካከት፣ ባሕሪይና የአኗኗር ዘይቤ ብቻ ሳይሆን የሰውን የዘላለም ዕጣ ፈንታ መለወጥ አይችልም። ኢየሱስ ያልገነነበት ፕሮቴስታንትዝም እንደ ሌሎች ባዶ የሃይማኖት ሥርዓቶች ለድነት የማይጠቅም ባዶ ነው። ዋናው በፕሮቴስታንትዝም የተገለጠው የሰዎች ልጆች ቤዛ የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ለዚህም በዓለማችን ከሕዝባቸው 80% በላይ የፕሮቴስታንት ስም ተሸክመው ውርጃንና ግበረሰዶማዊነትን በማስፋፋት የአንበሳውን ድርሻ የያዙ የስካንዲኒያን እገሮችን በምሳሌ መጥቀስ ይቻላል። ራልፍ ዊንቴር ሚሽን ፎርንቴርስ መጽሔት /2008 እ.ኤ.አ/ ክርስቲያኖች ተብለው አሉታዊ ተምሳሌት ስለሆኑ እገሮች እንዲህ ብሎ ገልጾ ነበር፡-

መካከለኛ አፍሪካ በአንዳንዶች ዘንድ በዓለማችን አደገኛና በመሰናኛ ከታወቁት እገሮች አንዱም ስትሆን 59 ቤተ እምነትቶችን ያያዘች፣ ከሕዝቡ 70% የወንጌል አማኞች ሲሆኑ ይህም በአፍሪካ ቀዳሚ ያደርጋቸዋል። ናግላንድ በተባለው የሀንድ ክፍለ አገር አንድ ጎሳ 90% የፕሮቴስታንት ክርስቲያኖች የሚኖሩበት ብቸኛው ክፍለ አገር ስትሆን በተለይ ወጣቱ ክፍል በሰብኝነትና በቀማር ተለክፏል። ናዋንዳ በዓለማችን ከ90% በላይ ክርስቲያኖችን በመያዝ ቀዳሚ ከሆኑ እገሮች አንዷና የምሥራቅ አፍሪካ የመንፈሳዊ እንቅስቃሴ የትውልድ አገር ተብላ ስም የወጣለት በአንጻሩ ግን ዘር የማጥፋት ዘግኖች ወንጀል በእርስ በእርሳቸው ላይ ፈጽመዋል።¹⁰⁵

ከዚህ የምንረዳው እውነት፡ ሰዎች በአንድ አገር ክርስትና ስለተቀበሉና ክርስቲያን ስለተባሉ ብቻ ፍትሕ፣ ፍቅርና እኩልነት ያስፍናሉ ማለት እንዳልሆነ ነው። ቢሆን ኖሮ ለዝንተ ዓመታት “የክርስቲያን ደሴት” የተባለቸው እናት አገራ ኢትዮጵያ በአሉታዊ ታሪክና ኢክክርስቲያናዊ ድርጊትና ቀውስ ሁሉ ስሟ ባልተጠቀሰ ነበር። ዛሬ የተወለደ ጩቅላ ነገ አድጎ ብዙ መሥራት እንደሚችል አመኑን ቢሆንም ሳያድግ ግን መሥራት አይችልም። ለማደግ ብርቱ ጥንቃቄ፣ ጊዜ፣ ምግብ፣ መልካም ጤንነትና ምቹ አካባቢ ውሳኔነት አለው። አንድ ሰው በመንፈሳዊ ዓለምም ሲወለድ መንፈሳዊ ሕይወቱን የሚያሳድግ ተንኮል የሌለበት የእግዚአብሔር ቃል ምግብ፣ በቃሉ ያደጉ አሳዳጊዎች፣ ጊዜና ትክክለኛ ቦታ ማግኘት የግድ ነው።

በወንጌል ስርጭት በጌታ አምነው ወደ ጌታ የመጡ መንፈሳዊ ሕፃናት የእግዚአብሔርን ቃል በትክክል ተምረው ደቀ መዝሙር ካልሆኑ ስለተጠመቁ ብቻ ክርስቶስን የሚገልጥ አሸናፊ ሕይወት መኖር አይችሉም። ለዚህ ነበር የክርስትና መሠረት የሆነው የናዝሬቱ ኢየሱስ እሥራ ሁለት ሐዋርያትን ሦስት ዓመት ሙሉ ቀንና ሌሊት መንፈሳዊ ምግብ ሲመግባቸው፣ ባሕሪያቸውን ሲሞርድ፣ አመለካከታቸውን ሲለውጥ፣ ጠባብ እይታቸውን ሲያስፋና በሕይወታቸው አስቀድሞ በእነርሱ ሲሠራ አስቀድሞ ሕይወታቸውን በመሥራት የቆየው። አንድ ክርስቲያን በመንፈሳዊ ሕይወቱ ካላደገ ለእግዚአብሔር መንግሥት መስፋት፣ ለአገር ዕድገት፣ ሰላም፣ ብልጽግና፣ ለዜጎች አንድነትና ፍቅር ተምሳሌታዊ ሕይወት ሊኖረው አይችልም። ስለዚህ ቃሉን እውቀውና ጎልምሰው በዚያ ላይ በተግባር ለመገለጥ በእምነት ካልወጡ በስተቀር የካቶሊክ፣ የኦርቶዶክስና የፕሮቴስታንት ክርስቲያን መባሉ ብቻውን ከክፋት ሰውን አያርቅም። የድነት መንገድም አይሆንም። የግለሰብን ሕይወት ሆነ አገርን አይለውጥም። የለውጥ መሠረቱ ኢየሱስ ነው።

ማጠቃለያ

የፕሮቴስታንት ተሐድሶና እግዚአብሔር ለተሐድሶ የተጠቀመባቸው ሰዎች ምንም ስህተት አልነበራቸውም የሚል ሰው እራሱ የተሳሳተ ነው። ከፕሮቴስታንት ተሐድሶ ጋር ብዙ ስህተቶች ተፈጥረዋል። አንዳንዶችን ለመጥቀስ ካስፈለገ በፕሮቴስታንትና በካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን መካከል የተካሄዱ ስም የማጥፋት ዘመቻዎች፣ የጥላቻ ፕሮፓጋንዳዎች፣ አመጾች፣ የተገደሉ ሰዎች፣ ጦርነቶችና መለያየቶች ከተሐድሶ ጋር ከተያያዙ አሉታዊ ድርጊቶች መካከል የሚጠቀሱ ናቸው። እንዲሁም መቆሚያ ያልተገኘለት መበጣጠስ። ይህ እስከ አሁን ድረስ የዘለቀ ችግር ነው። ፕሮቴስታንቶች በካቶሊኮች ሲሰደዱ እነርሱም በተራቸው አናባፕቲስቶችን (ዳግም አጥማቂዎችን) ያሳድዱ እንደነበር ታሪክ ይናገራል። ከላይ የተመለከተናቸው አሉታዊ ተጽዕኖዎች እንዳሉ ሆነው ተሐድሶ የእግዚአብሔርን ቃል ብርሃን ወደ ገሃድ አውጥቷል። የተሐድሶ መሪዎች በካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን የተወለዱ፣ ያደጉ፣ የተማሩና ብዙዎች ካህናት የነበሩ ሲሆን በእነርሱ የተጀመረው ተሐድሶ የዓለም የበረከትና የለውጥ ምክንያት ሆኖአል።

ተሐድሶ አንዴ ብቻ የሚደረግ ድርጊት ሳይሆን በግል ሕይወታችንና በቤተ ክርስቲያን በቃሉና በመንፈሱ አማካይነት ሁሉ የሚካሄድ “the on going reformation” ለውጥና በረከት አመንጪ ሂደት ነው። ተሐድሶን እንደ አጥፊና እንደ ተዋጊ አውራ የምንመለከት ከሆነ በተሐድሶው ተጠቂዎች እንጂ ተጠቃሚዎች አንሆንም። በ21ኛው ክፍለ ዘመን በኢትዮጵያ ፕሮቴስታንት ቤተ ክርስቲያን፣ በኢትዮጵያ የኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያንና በኢትዮጵያ ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን በሚካሄደው መለኮታዊ ተሐድሶ ተጠቃሚዎች እንጂ ተጠቂዎች እንዳንሆን ጌታ ሁላችንንም

¹⁰⁵ Christopher J.H. Wright, (2006), The Mission of God, Inter-Varsity Press, p.321

ይርዳን፡፡ የኢትዮጵያ ሀላንተናዊ ተሐድሶን መንፈሳዊ ተሐድሶ መቅደም አለበት፡፡ የኢትዮጵያን ሕዳሴ በቃሉ የታደሰች ቤተ ክርስቲያን መምራት ይኖርባታል፡፡ ኢትዮጵያ ለዘመናት ከታሠረችበት የድህነት፣ የረሃብና የጦርነት ታሪክ ለመላቀቅ በብርቱ ትግል ላይ በምትገኝበት በዚህ ወሳኝና ታሪካዊ ዘመን ላይ መገኘት በራሱ ትልቅ ዕድል ነው፡፡ ከዚህ ታላቅ መነቃቃት ጀርባ የታላቁ ጌታ እጅ እንዳለ አምናለሁ፡፡ የኢትዮጵያ ሀላንተናዊ ሕዳሴ የግድ መሆኑ ከታመነበት የኢትዮጵያ አብያተ ክርስቲያናት የሕዳሴው ፋና ወጊዎች እንዲሆኑ ይጠበቃሉ፡፡ ቀደም ብለን እንደተመለከትነው በወንጌል የተለወጠ አዕምሮ የአዎንታዊ ለውጥ እርሾ እንደሆነ የዓለም አቀፍ የፕሮቴስታንት ተሐድሶ ትሩፋቶች አንፀባራቂ ምስክሮች ናቸው፡፡

የአሁኗ ቤተ ክርስቲያን የአባቶች ታሪክ ጠባቂ ብቻ ሳትሆን በራሰዋም ዘመን ሕዳሴ ታሪክ ሠሪ መሆን ይገባታል፡፡

እውነተኛ ተሐድሶ የሚጀምረው ከራስ መሆኑን በመረዳት የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ለአገራዊ ለውጥ ከመነሣት በፊት ራስዋን መመልከት ግድ ነው፡፡ ከአገራዊ ሕዳሴ ግላዊ ሕዳሴ ይቀድማልና፡፡ ቤተ ክርስቲያን በዚህ አገራዊ ተሐድሶ ዐቢይ ሚና ለመጫወት በቃሉና በመንፈሱ አስቀድማ መታደስ ይገባታል፡፡ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በቃሉ መስተዋት ራስዋን ተመልክታ ካፈጀውና ካረጀው አካሄድ መላቀቅ፣ ስላለፈው ገድል ብቻ ከመተረክ መንፈሳዊ ተጋድሎ መጀመር፣ ከትናንት ድልና ሽንፈት ተላቃ ለሚበልጥ ውጤት ግልጽ ራዕይ ይዛ መነሣት፣ ያለፈውን ትውልድ ምንነትና ማንነት ብቻ ከማስረዳት ትውልዱ በጌታ ማን እንደ ሆነና በጌታ ምን መሥራት እንደሚችል ማስተማር ይጠበቅበታል፡፡ አገራዊ ሕዳሴ ከመምራቷ በፊት ራስዋ በቃሉ ስለመመራቷ እርግጠኛ ልትሆን ይገባታል፡፡ እግዚአብሔር የኢትዮጵያን አብያተ ክርስቲያናት ይባርክ፡፡

የታደሰው ክርስትና ለምዕራቡ ዓለም፣ ለደቡብ ኮሪያና ለቻይና የኢኮኖሚ ምጥቀት፣ ለዲሞክራሲ ማብብ፣ ለማኅበረሰብ ግንባታ፣ ለሳይንስና ቴክኖሎጂ ምጥቀት፣ ለሥራ ፈጠራ በር ከፋች እንደሆነ ቀጣዩ ምዕራፍ በአስደናቂ መረጃ የዳበረ እውነት ይዟል፡፡ በሁለት ሺ ዓመታት በኢትዮጵያ የተሰበከው ክርስትና በእነዚያ አገራት ከተሰበከው እጅግ የቀደመና አንድ ከሆነ አንድ ዓይነትም ባይሆን ትንሽ እንኳ ተቀራራቢ ለውጥ ለምን አላመጣም? የሚል ጥያቄን በማንሣት ክርስትናችን በእግዚአብሔር ቃልና መንፈስ መፈተሽ እንዳለበት ይሞግታል፡፡



**ክርስትና
የዓለም ሕዳሴና ዕድገት መሠረት**

በደቡብ ኮሪያ

የኢትዮጵያ አርበኞች የደም ዋጋ ለኮሪያ ነፃነት

ከዛሬ 70 ዓመታት በፊት ኢትዮጵያ ከኮሪያ በኢኮኖሚ፣ በመከላከያ ኃይል፣ በዓለም በነበራት እውቅና፣ በታሪክና በነፃነት ቀዳሚ እንደነበረች ታሪክ ያወሳል፡፡ እ.ኤ.አ 1960-1968 ደቡብ ኮሪያውያን በጦርነትና በድርቅ ከመድቀታቸው የተነሣ ድሮ የማይበሉትን ቅጠላ ቅጠልና የባሕር ዛፍ ቅርፊት ለመብላት የተገደዱበት ጊዜ እንደ ነበር ታሪካቸው ይናገራል፡፡ በወቅቱ ከነበረችበት አሳዛኝ ሁኔታ የተነሣ “ተሰፋ የሌላት”፣ “ባቅገሪት ውስጥ የነበረች”፣ “የአይጥ ጉድጓድ” የሚል ቅጽል ስም የተሰጣት ሀገር ነበረች፡፡ ከዛሬ ስልሳ ዓመት በፊት 6000 ኢትዮጵያውያንን ያቀፈ “ቃኘው ሻለቃ” የሚል ስያሜ የተሰጠው ጦር ደቡብ ኮሪያ በሰሜን ኮሪያ በተወረረች ጊዜ ዘምቶ ነበር፡፡ ዓላማውም ደቡብ ኮሪያን ከባዕድ ወረራና ጭቆና ነፃ ለማውጣት ሊሆን የቃኘው ሻለቃ ዘማኞች የዘመቱት በተባበሩት መንግሥታት በኩል ነበር፡፡

ለደቡብ ኮሪያ ነፃነት አባቶቻችን 253 ውጊያዎችን አድርገው፤ 120 ኢትዮጵያውያን ሕይወታቸውን ለደቡብ ኮሪያ ነፃነት እንደከፈሉላትና 536 በጦርነቱ እንደ ቀሰሉ መረጃዎች ይጠቁማሉ።¹⁰⁶

በደቡብ ኮሪያ ስለተዋገት የኢትዮጵያውያን ወታደሮች ጀግንነት ሜደር ጀኔራል አርተር ጄ.ትሩዲ የአሜሪካ ጦር ኃይል ረዳት ኢትዮጵያውያን የነበሩ ሲናገሩ፡- “በደቡብ ኮሪያ ዐውደ ግንባር ማንም እንደ ኢትዮጵያውያን አልተዋጋም”¹⁰⁷ ብለዋል። በጦርነቱ 2,000,000 /ሁለት ሚሊዮን/ ኮሪያውያን እንደሞቱ ታሪክ ያወሳል። ኢትዮጵያውያን ለኮሪያ ነፃነት ስለከፈሉት የደም ዋጋ ውለታና አድናቆታቸውን ለመግለጥ የኮሪያ ፕሬዝዳንት ኩሪያውያን በአዲስ አበባ “ሚዩንግሳንግ ክርስቲያን ሜዲካል ሴንተር” (MCM) ትልቅ ሆስፒታል ገንብታለች። የዚህ ልዩ ሆስፒታል ዋና ዓላማ፡-

የኢትዮጵያ ወታደሮች በዚያች አገር ላሰሩት ደምና ለከፈሉት መሥዋዕትነት እንደ ወለታ መመለሻ ይሆን ዘንድ በእግዚአብሔር ፍቅር ከኢትዮጵያ ሕዝብ ጋር የሚሠራ ሆስፒታል (Hospital Working With The People of Ethiopia In Love of God) በሚል መርህ ይንቀሳቀሳል። የዚህ ሕክምና ማዕከል ዋነኛ መርህ “ኢትዮጵያ እናመሰግናለን” (Thank you Ethiopia) የሚል ነው፤ ይህም የመሆኑ ምክንያት ይኸው አባቶቻችን ለኮሪያ ነፃነት የከፈሉት መስዋዕትነት ነው።¹⁰⁸

ለበለፀገችና በወንጌል ለዓለም በረከት እየሆነች ላለችው ለዛሬዬቷ ደቡብ ኮሪያ የኢትዮጵያውያን ድርሻ በደም የታተመ እንደሆነ ታሪክ ይዘከራል። ለኮሪያ ዕድገት ዐቢይ ሚናን የተጫወትን ሕዝቦች ለራሳችን ዕድገት ምንም ማድረግ ለምን አቃተን?

የክርስትና ሚና ለደቡብ ኮሪያ ዕድገት

ከዛሬ 100 ዓመታት በፊት ኮሪያ ለወንጌል ድንግል ሀገር ስትሆን በ-ዲህዝምና የተለያዩ የጣዖታት አምልኮ የተቆጣጠሯትና በጨለማ ሥር የወደቀች ሀገር ነበረች። ወንጌል ኮሪያ ከመግባቱ ከ1900 ዓመታት በፊት ኢትዮጵያ ወንጌል እንደደረሳትና ብዙ አማኞች እንደ ነበሩባት ድርሳናት ይናገራሉ። በአጠቃላይ ከዛሬ 100 ዓመት በፊት ደቡብ ኮሪያ በቡዲህዝም፣ በአጋንንት አሠራር፣ በድህነት፣ በጦርነትና በኋላ ቀርነት የደቀቀች አገር እንደ ነበረች ታሪክ ያወሳል። ወርልድ ክርስቲያን ስታትስቲክስ ድረ ገጽ፡- በ1900 በኮሪያ አንድም የፕሮቴስታንት ቤተ ክርስቲያን ያልነበረ ሲሆን ለመግባትም በፍጹም የማይሞክር ነበር። ዛሬ በኮሪያ ዋና ከተማ በሴልል ብቻ ከ7000 በላይ ቤተ ክርስቲያናት ሲኖሩ እያንዳንዳቸው በአማካይ ከ10,000

በላይ አባላት አላቸው።¹⁰⁹ በማለት የኮሪያን አስደናቂውን ለውጥ ያመለክታል። የኮሪያ ቤተ ክርስቲያን ፈጣን ዕድገት ያስመዘገበችበት ዘመን እ.ኤ.አ ከ1970ዎቹ እስከ 1980ዎቹ ሲሆን የኮሪያ የዓለም አቀፍ የሚሲዮናዊነት ራኤይም የተወለደው በዚያው ወቅት ነበር። የቤተ ክርስቲያን ዕድገት ውጤት ሁልጊዜ ሚሲዮናዊነት ባይሆንም የኮሪያውያን ቤተ ክርስቲያን የዕድገቷ ውጤት ታላቅ የሚሲዮናዊነት አንቅስቃሴ አብሮ መወለዱ ቤተ ክርስቲያኒቷን በዓለማችን ላይ እጅግ ጠንካራ አድርጓታል።¹¹⁰ ኮሪያውያን በራሳቸው የዕድገት መነቃቃት ጥላ ሥር ጊዜያቸውን፣ አቅማቸውን፣ የተሰጣቸውን ጸጋና ዕድሜ በከንቱ አላባከኑም፤ ነገር ግን ሉልአቀፋዊ ራኤይ ይዘው ለዓለም በወንጌል በረከት ሆነዋል።

ኢግ ጂን ኪም በደቡብ ኮሪያ የወንጌል ዕድገት እንዲህ አስፍረዋል፡-

ባለፉት 100 ዓመታት የክርስትና ዕድሜ 40% ከሀገሩ ሕዝብ የወንጌል አማኝ ሲሆን፣ 170 ወንጌላውያን ቤተ እምነቶች ያሉባት፣ 47,810 አጥቢያ ቤተ ክርስቲያናት፣ 430 ሀገር በቀል ክርስቲያናዊ የበጎ አድራጎት ድርጅቶች፣ 210 ባሕር ዘለል ሚሲዮናውያንን የሚልኩ መንፈሳዊ ድርጅቶች፣ 180 የነገራ-መለኮት ሴሚናሮች፣ ኮሌጆችና ዩንቨርሲቲዎች፣ 521 ትልልቅና ብሔራዊ ልዩ የጸሎት ማዕከላት፣ 15,000 ባሕር ዘለል ሚሲዮናውያን ወደ 170 የዓለም ሀገሮች የተላኩ ሲሆን፣ በዚህ አገልግሎት ከአሜሪካ ቀጥላ ሁለተኛው ደቡብ ኮሪያ እንደሆነችና በቅርቡም ከአሜሪካ የቀዳሚነቷን ሥፍራ እንደምትረከብ¹¹¹ ጽፏል።

የኮሪያ ወርልድ ሚሽን አሶሴሽን (KWMA) መሥራችና ዳይሬክተር ካንግ፡-

ከጁን 2010 ጀምሮ ደቡብ ኮሪያ 22,000 ሚሲዮናውያንን ወደ 170 ሀገሮች እንደ ላከች፣ እስከ እ.ኤ.አ 2030 ድረስ 100,000 ኮሪያውያን የወንጌል ሚሲዮናውያንን ወደ ዓለም ሁሉ የመላክና ከ300 የኮሪያ ክርስቲያኖች አንዱ ሚሲዮናዊ እንዲሆን ዕቅድ ይዘው በትጋት እየሠሩበት አንዳሉ ይናገራሉ።¹¹² አሜሪካ ሰላሳ ሦስት ሺ ሚሲዮናውያንን በዓለም ላይ በመላክ አሁንም ቀዳሚ ሚሲዮናዊ አገር እንደሆነች ቢነገርም ሃያ ሁለት ሺ ሚሲዮናውያንን በመላክ ተከታይ የሆነች ኮሪያ ከሕዝብ ብዛት አንጻር ከታዩ ቀዳሚ ልትሆን ትችላለች። በአሜሪካ ከ7000 ክርስቲያኖች 1ዱ ሚሲዮናዊ ሲሆን ኮሪያ ከ900 ክርስቲያኖች 1ዱ ሚሲዮናዊ ነው።¹¹³

አስደናቂው ነገር ምዕራባውያን ሚሲዮናውያን ላኪ አገሮች በጣም እየቀነሱ ሲሆን ከኤስያ፣ ከህንድ፣ ከብራዚል፣ ከአፍሪካና ከቻይና ሚሲዮን

¹⁰⁹ http://www.prayerfoundation.org/world_christian_growth_statistics.ht

¹¹⁰ Johnson and Chung, Christianity of Gravity, AD 33-2100 p. 53

¹¹¹ Ig-Jin Kim, (2003), History and theology of Korean Pentecostalism, Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer, The Netherlands, p.5

¹¹² Christian today, March 2006, Vol. 50, No. 3

¹¹³ BEYOND CHRISTENDOM 2008, p384

¹⁰⁶ Kimon Skordiles, KAGNEW the history of the Ethiopian fighters in Korea, p.xi

¹⁰⁷ Ibid., p.xiv

¹⁰⁸ አዲስ ጉዳይ፣ ቅፅ ቁጥር 120 ሐምሌ 2004 ዓ.ም ገጽ 38

ላኪ አብያተ ክርስቲያናት በከፍተኛ ፍጥነት እየበዙ መሆናቸው ነው። ይህ 21ኛው ክፍለ ዘመን የክርስቲና ማዕከል ከሰሜን ወደ ደቡብ የዓለማችን ክፍል ስለመሸገሩ ተጨማሪ ማስረጃ ነው። ይህ ዘመን የእኛ ዘመን ነው። ሌላው አስገራሚ ነገር ደቡብ ኮሪያ 1,000,000 /አንድ ሚሊዮን/ አባላት ያላት አንዲት አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን የሚገኝበት የዓለማችን ብቸኛ ሀገር መሆኗ ነው። በዓለማችን ከአምስት ትልልቅ ቤተ ክርስቲያኖች መካከል አንዱ በደቡብ ኮሪያ እንደሚገኝ መረጃዎች ያመለክታሉ።¹¹⁴ አንድ የደቡብ ኮሪያ ሚስዮናዊ በ1940ዎቹ (እ.ኤ.አ) ኮሪያውያን ዛሬ አዲስ ቦታ ቢደርሱ በነጋታው አዲስ ቤተ ክርስቲያን ይተክላሉ፤ ቻይናውያን ምግብ ቤት ጃፓኖች ደግሞ ፋብሪካን ይከፍታሉ። በማለት ኮሪያውያን ምን ያህል ለወንጌል ሥራ እንደተሰጡ የተናገሩት በብዙዎች የሚጠቀስ አባባል ሆኗል።

የኮሪያ ዲያስፖራና የሚሲዮናዊነት ራእይ

እ.ኤ.አ በ2005 6.6 ሚሊዮን የኮሪያ ዲያስፖራ በ160 አገሮች እንደሚኖሩ ታውቋል።¹¹⁵ ከዚህ ውስጥ 3 ሚሊዮን የክርስቶስ ተከታዮች የሆኑ ኮሪያውያን በ10,000 አብያተ ክርስቲያናት ተሰብስበው በውጭ አገር ጌታን ያመልካሉ።¹¹⁶ እነዚህ አብያተ ክርስቲያናት አብረው ከማምለክ ያለፈ ዓለምን በወንጌል የመድረስ ታላቅ ራእይ ይዘው በመንቀሳቀስ ላይ እንደሚገኙ ጥናቶች ያመለክታሉ። የኮሪያ ቤተ ክርስቲያን ለክርስቲያን ቤተሰብ ልጆች ከሕፃናት መዋያ እስከ ዩኒቨርሲቲ ላሉት ተማሪዎች ደረጃውን የጠበቀና ወጥ መንፈሳዊ ሥርዓተ ትምህርት በኮሪያውያን የነገረ መለኮት ሊቃውንት ተቀርጾ በአገር ውስጥና በውጭ አገር ላሉት አብያተ ክርስቲያናት ሁሉ የተዘጋጀ ትምህርት ይሰራጫል። አንድ ኮሪያዊ ልጅ የትምህርት ቢያድግ የሚማረው መንፈሳዊ ትምህርት ደረጃውን የጠበቀና ተመሳሳይ ነው።

እ.ኤ.አ በ1961 “የዩኒቨርሲቲ የመጽሐፍ ቅዱስ ሕብረት”¹¹⁷ የሚባል በኮሪያ ዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች ላይ የተለየ ትኩረት ሰጥቶ የሚሠራ አገልግሎት ተቋቋመ። የዚህ አገልግሎት ዋና ዓላማ የኮሪያ ከፍተኛ ትምህርት ተማሪዎች ትምህርታቸውን በከፍተኛ ልሂቀት እንዲከታተሉ ማገዝ፤ ሚሲዮናዊ እንደሆኑ አውቀው ዋጋን በመክፈል በሚማሩበት የትኛውም የዩኒቨርሲቲ ማኅበረሰብ በክርስቶስ ወንጌል መድረስ፤ ከተመረቁም በኋላ በሰለጠኑበት ሙያ አገርንና ሕዝብን በማልማት ከማንም ደምዝ ሳይከፈላቸው ሚሲዮናዊ ሆነው በዓለም ሁሉ እንዲያገለግሉ የሚያደረግ ነው።

እ.ኤ.አ ከ1990 እስከ 1999ዎቹ እየተማሩና በሙያቸው እየሠሩ የሚሊዮን አገልግሎታቸውን የመኖር ዋና ዓላማቸው ያደረጉ 250 ሚሊዮናውያን የኮሪያ ተማሪዎች ወደ ጀርመንና አውሮፓ ዩኒቨርሲቲዎች ተልከዋል።¹¹⁸ እጅግ ብዙ ቤተ ክርስቲያናትም መሥርተዋል። በአጠቃላይ ከኮሪያ ወደ አውሮፓ ሚሲዮናዊ ሆነው የተሻገሩ ተማሪዎች በትምህርታቸውም እጅግ የላቁ ስለሆኑ ከእነርሱ መካከል እስካሁን 300 ተማሪዎች ሚሲዮናውያን በተለያዩ የትምህርት ዓይነት ሦስተኛ ዲግሪያቸውን (የፒ.ኤች.ዲ) ተቀብለዋል።¹¹⁹ በአሜሪካ ዛሬ ከ700 የተማሪ ሚሲዮናውያን በአገልግሎት ላይ ይገኛሉ።¹²⁰ እግዚአብሔር ታላቅ ነገር በኮሪያውያን እየሠራ ነው።

ክርስትና ለደቡብ ኮሪያ ማኅበረሰብ ለውጥ

አብዛኛዎቹ የደቡብ ኮሪያ ክርስቲያኖች፣ ክርስትና በኮሪያ ማኅበረሰብ ጎጂ ባሕሎችና ጎሳ ቀር አመለካከቶች ላይ ሥር ነቀል ተሐድሶ እንዳመጣና የዛሬ የመልካም እሴቶች ባለቤት እንዳደረጋቸው አፋቸውን ሞልተው ይመሰክራሉ። ለምሳሌ፡- በኮሪያ ባሕል ሴቶች በማኅበረሰቡ ውስጥ ምንም መብት አልነበራቸውም፤ ወንዶችና ሴቶች ልጆች በሩቅ ምሥራቅ ባሕል እኩል ዋጋ አይሰጣቸውም ነበር፤ ባል የሞተባቸው ባልቴቶች እንደገና የማግባት መብት አልነበራቸውም፤ ልጆች እንደ እግዚአብሔር ስጦታዎች ሳይሆኑ ለወላጆቻቸው ለሉሌነት እንደተፈጠሩ ይቆጠሩ ነበር። ከዚህም የተነሣ ማኅበረሰባዊ እንጂ ግላዊ መብት አልነበራቸውም። ይህን አሉታዊ ባሕላዊ እሥራት በኮሪያ የበጣጠሰው ክርስትና እንደሆነ ኮሪያውያን ይመሰክራሉ።

ኮሪያውያን ወንጌልን ከተቀበሉ መጽሐፍ ቅዱስ ሰው ሁሉ በእግዚአብሔር እንደተፈጠረና እኩል ዋጋም እንዳለው በሚያስተምረው ትምህርት እንዲሁም በሥራ ባሕላቸው ላይ ታላቅ አዎንታዊ ተጽዕኖ እንዳመጣ ይናገራሉ።¹²¹ ክርስትና የኮሪያውያንን የሥራ ባሕል በከፍተኛ ሁኔታ እንዳነቃቃና ሁለንተናዊ የለውጥና የዕድገት ራእይ አንግበው እንዲነሡ እንዳስቻላቸው ዛሬ የደረሱበት ሁለንተናዊ ፈጣንና አስደናቂ ዕድገት ምስክር ነው።

ክርስትና ለደቡብ ኮሪያ ኢኮኖሚ ዕድገት

እ.ኤ.አ ከ1962 ወዲህ የደቡብ ኮሪያ ኢኮኖሚ በአማካይ አርባ ሺህ /40,000%/ እንዳደገ መረጃዎች ይጠቁማሉ።¹²² ለዚህ እንጸባራቂና “ምትሃታዊ”

¹¹⁴ mega church, the free encyclopedia

¹¹⁵ Statistics by the Ministry of Foreign Affairs and Trade, Korea 2005

¹¹⁶ Korean Diaspora and Christian Mission, (2011) p.262 Regnum Books International,

¹¹⁷ “The University Bible Fellowship is a non-denominational, evangelistic campus mission organization focused on raising disciples of Jesus Christ who live sacrificial lives for the gospel and contribute to society and their nation by preaching the gospel of Jesus Christ to collage students and young people.” Pter Chang (ed) preach the good News to All Creation (Bonn: Europe UBF Press, 2008 p.146-147

¹¹⁸ S.Hun Kim and Wonsuk Ma (Eds), (2011), Korean Diaspora and Christian Mission, Regnum Books International, UK p 228

¹¹⁹ Ibid, p 228

¹²⁰ Ibid, p 230

¹²¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Christianity_in_Korea

¹²² “Since 1962 the nation's GDP has gone up about 40,000%, making it the world's 13th largest economy.” <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,2094427-2,00.html> ተጨማሪ ኢትዢ! ሚዲያ ዳሳሳ (The Times) መጽሔትን ጠቅሶ አሐድ ማለፉ ጥቅምት 5 ቀን 2005 ዓ.ም ሰፊ ዘገባ በዚህ ላይ አቅርቦ ነበር።

የኢኮኖሚ ፍንዳታ የእግዚአብሔር እጅ እንዳለበት ኮሪያውያን ብቻ ሳይሆኑ ልዩ ጥናት ያደረጉ የዓለማችን ዕውቅ ኢኮኖሚስቶች ሳይቀሩ መስከረዋል። እ.ኤ.አ በ2003 ሮበርት ባሮ እና ራሄል ማክክሊሪ የተባሉ የታወቁ የሀርቨርድ ዩኒቨርሲቲ የኢኮኖሚ ጠበብት፡- "ክርስትና በደቡብ ኮሪያ የኢኮኖሚ ዕድገት ቀዳሚ ሚና ተጫውቷል"¹²³ በማለት በአንዳንድ ኢኮኖሚስቶች ዘንድ ያስተቻቸውን እስተያየት ለመስጠት ተገደዋል።

ክርስትና አላዋቂዎች እንደሚያስቡት፤ እንደሚገምቱትና እንደ ሚናገሩት ሜዳዊ ሥርዓትና ልበወለድ ሃይማኖታዊ ወግ አይደለም። ዓይናቸው ያልበራ ሰዎችና በራሳቸው የማይተማመኑ ሰዎች የመደቁበያ ዋሻም አይደለም። የሥራ ፈቶች፣ የሰነፎችና የማሰብ ችግር ያለባቸው ምስኪኖች የተሰበሰቡበት ካምፕም አይደለም። የኮሪያ ኢኮኖሚ አስገራሚ ምጥቀት በዩኒቨርሲቲዎች ከሚሰጠው የኢኮኖሚክስ የቀመር ዕድገት ውጭ እንደሆነ ምሁራን እንደ ተነጋገሩበት እውነት ነው። ከዚህም የተነሣ ምሁራኑ በቀመራቸው ውስጥ የሌለ የኢኮኖሚ ዕድገት ሲገጥማቸው የእግዚአብሔርን ስም ለመጥራት አስገዳጅ ሁኔታ ውስጥ ገብተዋል። አንዳንድ ሃይማኖተኞች እንደሚሉት የክርስትና ፋይዳ ከሞት ወዲያ ላለው ሕይወት ብቻ አይደለም። በእውነተኛ ክርስትና ሕይወታቸው የተለወጡ ሰዎች በአገራቸው ሁለንተናዊ ሕዳሴና ዕድገት ዐቢይ ሚና እንደሚጫወቱ ዕድሜ ጠገቡ ሕያው መጽሐፍና የደቡብ ኮሪያ የዕድገት ታሪክ ምስክሮች ናቸው።

"ኮሪያውያን ለወንጌል ለመሞት ይፈልጋሉ"

እ.ኤ.አ በ2006 ኪም ሱን የተባለ የ30 ዓመት ወጣት የደቡብ ኮሪያ ዜጋ የሆነ ሚሽነሪ የጦር አውደማ ወደሆነችው የኢራቅ ዋና ከተማ ባግዳድ የሰላም ወንጌል ይዞ እንደገባ በሃይማኖት ጽንፈኞች እጅ ወድቆ ስለወንጌል ወዲያው አንገቱን በሰይፍ እንደ ተሰየፈ የዓለም መገናኛ ብዙኃን በሰፊው የዘገበት ጉዳይ ነው።

የኮሪያ ሚሲዮናውያን ለወንጌል ለመሞት በብርቱ ይፈልጋሉ።

ሚስተር ሙኒ የኮሪያ ጥናት ኢንስቲትዩት መሪ

ከዚህ እንደምንረዳው ለኮሪያውያን ክርስቲያኖች ክርስትና ለእነርሱ የመባረኪያ መንገድ ብቻ ሳይሆን በትልቅ ደስታ ሕይወታቸውን አሳልፈው የሚሰጡበት መንገድ እንደሆነ እንመለከታለን። እዚህ ጋ ልናስተውለው የሚገባው ጉዳይ ለወንጌል ብለው ለመሞት እንጂ ለወንጌል ብለው እንደ አንዳንዶች ሰውን ለመግደል የሚፈልጉ አንዳልሆነ ነው።

ደቡብ ኮሪያውያን በዓለም በምን ይታወቃሉ?

1. ደቡብ ኮሪያ በዓለማችን ብዙ የወንጌል ሚሲዮናውያንን ወደ ተለያዩ አገሮች በመላክ ከአሜሪካ ቀጥላ ሁለተኛ አገር ናት።¹²⁴
2. ደቡብ ኮሪያ የዓለማችን ግዙፍ ኢኮኖሚ ባለቤት ሆና በ8ኛ ደረጃ ላይ ትገኛለች። ይህ ዕድገት ላለፉት 40 ዓመታት ዕድገት ብቻ እንደሆነ አንዘንጋ።
3. ደቡብ ኮሪያ በዓለማችን ፈጣን የኢንተርኔት ዳውንሎድ ስፒድ 32.45 Mbit/s በመጠቀም ሁለተኛ አገር ናት።¹²⁵ የ5G ኔትወርክ ብቸኛ ተጠቃሚ ለመሆን 1.5 ቢሊዮን ዶላር ፕሮጀክት ለመጀመር ወስናለች። ይህም አሁን በጣም ፈጣን ተብሎ ከሚወሰድ 4G LTE ኔትወርክ ከ1000 እጥፍ በላይ ፍጥነት እንደሚኖረው ታምናበታል። ደቡብ ኮሪያ የዚህ ቴክኖሎጂ ተጠቃሚ ከሆነች በዚያች አገር ዳውንሎድ የሚድረግ ፍጥነት በሰከንድ 1000 ሜጋ ባይትስ ሊደርስ ይችላል።
4. የደቡብ ኮሪያ ሳምንትና ሌልጂ የሞባይል አምራች ካምፓኒዎች በዓለማችን ሞባይልን ከሚያመርቱ ቀዳሚ ካምፓኒዎች ዋነኞቹ ሲሆኑ እ.ኤ.አ በ2010 በዓለም የሁለተኛነት ደረጃን አግኝተዋል።¹²⁶ እ.ኤ.አ 2013 ሳምንት ጋላኪሲ 4 የተሰኘው ስማርት ስልክ በዓለማችን አንደኛ ስልክ ሆኗል።¹²⁷
5. ደቡብ ኮሪያ ከ100,000 ለሚበልጡ የውጭ አገር ተማሪዎች ነፃ የትምህርት ዕድል በመስጠት በተለያዩ ዩኒቨርሲቲዎች ታስተምራለች።¹²⁸
6. የደቡብ ኮሪያ ተማሪዎች በዓለም ላይ "Problems Solving" አንደኛ በሒሳብ ሦስተኛ በሳይንስ ሰባተኛ ደረጃ ላይ ይገኛሉ።¹²⁹
7. ደቡብ ኮሪያ ከመዋዕለ ሕፃናት እስከ ዩኒቨርሲቲ የመማር ማስተማሩን ሂደት ሙሉ በሙሉ ከምፒዩተራይዝድ በማድረግ የብዕር፣ የደብተር እንዲሁም የመጽሐፍ አገልግሎት ከትምህርት ቤት እንዲሰጥ በማድረግ የዓለማችን ቀዳሚ አገር ናት።
8. ደቡብ ኮሪያ በዓለማችን አምስተኛ ከአስያ ሁለተኛ የኒውክሌር ኃይል አምራች አገር ናት።¹³⁰
9. የደቡብ ኮሪያ ኢኮኖሚ የተመሠረተው በዓለም አቀፍ ንግድ ላይ ሲሆን እ.ኤ.አ በ2010 በዓለማችን ብዙ የፋብሪካ ውጤቶችን ወደ ውጭ በመላክ በዓለም ስድስተኛ ስትሆን ዕቃዎችን በማስገባት አሥረኛ አገር ናት።
10. የደቡብ ኮሪያ ኢኮኖሚ የኤስዲ ነብርች የሚል ቅጽል ስም ከተሰጣቸውና በአስደማሚ ዕድገት ላይ ከሚገኙ አገሮች ቀዳሚውን ሥፍራ ይይዛል።

¹²⁴ Christianity Today. (2009) Christianity Today International..

¹²⁵ Retrieved February 12, 2012.

¹²⁶ International Data Corporation, January 29, 2010.

¹²⁷ <http://www.ibtimes.com/samsung-galaxy-s4-release-date-approaches-phone-ranks-no-1-antutu-quadrant-benchmarks-photos-1157903>

¹²⁸ Education-blog.net. August 28, 2008. <http://www.education-blog.net/2008/08/28/south-korea-now-open-for-foreign-students/>

¹²⁹ Pisa.oecd.org. <http://www.pisa.oecd.org/>. Retrieved February 18, 2010.

¹³⁰ The Diplomat. July 19, 2010. <http://the-diplomat.com/2010/07/19/another-korean-nuclear-issue/>

¹²³ <http://www.economics.harvard.edu/faculty/barro>

- 273

ክርስቲያን የልዩነት ቦታና ምልክት መሆኗ 'በእንቅርት ላይ ጀር' ደግፋ ሆኗል¹³⁴ ብለዋል።

የሁለት ሺ ዓመት መንፈሳዊነታችን ወንጌልን ለሌሎች ማቀበል ቀርቶ ክልብ ተቀባብላን በእንድነት እንድንኖር እንኳ አላስቻለንም። ከእርስ በርስ ያልታረቀ ሕዝብ ዓለምን ከጌታ ጋር ማስታረቅ በፍጹም አይችልም። አብረንም ሆነ ተለያይተን መኖር የማንችል እንደሆነ የሚነገርብንን ክፉ እርግማን በቃሉ እውነት ላይ ቆመን መስበር አለብን። ለዚህ መፍትሔው ተሐድሶ ነው። በሌላው ዓለም አውድ ተገልጠው ቤተ ክርስቲያን የሚተክሉ የወንጌል ድንበር ዘለል ሚሊዮናውያንን በጥራትና በብዛት የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን የምትልከው መቼ ይሆን? ታዲያ ይህን ለመሥራት ከሁሉ ቀድሞ ከሁሉ ጎሳ የቀረችው የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተሐድሶ አያስፈልጋትም ማለት እንዴት እንችላለን?

ክርስትና ለቻይና የኢኮኖሚ ምጥቀት

እ.ኤ.አ በ1970ዎቹ መጀመሪያ ማእከላዊ የቻይና የአብዮት መሪነት ወደ ሕጋዊና ብቸኛ የቻይና ሃይማኖት የተሻገረበት ዘመን ነበር። የቻይና ባሕላዊ ሃይማኖቶች ጸዮይዝም፣ ኮንፈሺኒዝም፣ ቡድኒዝም ከክርስትናና ከእስልምና ጋር በፍጹም ታገዱ። የተለያዩ መቅደሶች ተዘጉ፣ ፈረሱ፣ ቤተ ክርስቲያናት ወደ ፋብሪካነትና ወደ ትምህርት ቤትነት ተቀየሩ፤ መካከላትና ካህናት ወደ ጉልበት ሥራ ማዕከልና ወደ ወህኒ ተላኩ። በማእከላዊ የቻይና የሕይወት ዘመን የኮሚኒስት ፓርቲ ብቸኛና ሕጋዊ ማዕቀፍ የተበጀለት ኃይለኛ ሃይማኖታዊ ድርጅት ሆኖ ነበር። የኮሚኒስት ፓርቲው በመንገዱ ላይ የቆመውን ሁሉ የማጥፋት ዓላማ አንግቦ ይጓዝ ነበር።¹³⁵ ከማእከላዊ በኋላ በዓለም አቀፍ ደረጃ በኮሚኒዝም ርዕዮተዓለም ላይ የመጣው ነውጥ የቻይናን ከሚኒዝም ፓርቲው መሰረት በመሰረት ባይለውጥም በብዙ ነገሮች ላይ ጥገናዊ ለውጥ ለማድረግ ተገደዋል። ከዚህም የተነሣ ታላቅ የሃይማኖት መነቃቃት በቻይና በመካሄድ ላይ ይገኛል። በዚህ ታላቅ የእምነት መነቃቃት ዘመን ላይ የቻይና ክርስቲያኖች ወንጌልን በማስራጨት ብቻ ሳይሆን በሀገር ኢኮኖሚ ዕድገት ዐቢይ ሚና በመጫወት ላይ እንደሚገኙ የአደባባይ ምስጢር እየሆነ ነው። ክርስቶፊር ላንደው የቢቢሲ ዜና ዘጋቢ በቻይና ዊንዝኦ ግዛት ስለሚገኘው Wenzhou's Christian entrepreneurs እንዲህ ዘግባለች። በቻይና ኢኮኖሚ ዕድገት ቁልፍ ሚና እየተጫወቱ ካሉት ፋብሪካዎች አንዱ በዊንዝኦ ግዛት የሚገኝ በእንደ ክርስቲያን ባለሀብት ተመሥርቶ ክርስቲያን ሠራተኞች በብዛት ያሉበት ፋብሪካ ነው። የፋብሪካው ዋና ሥራ አስኪያጅ ውንግጅን ዋኩ /Weng-Jen Wau/ ይባላል። ስለ ፋብሪካው ሲናገሩ፦

ፋብሪካችን በየወሩ 5 ሚሊዮን ዶላር የሚገመት ምርት ለገበያ ሲያቀርብ ከዚህም ውስጥ 40% ለውጭ ገበያ ነው። ሠራተኞቻችን አብረው መጽሐፍ ቅዱስ ያነባሉ ይጻፋሉ። በክርስቲያን ሠራተኞች ላይ ከሌሎች የላቀ የሥራ ፍላጎት፣ ብርታትና ውጤታማነት ይታይባቸዋል። በተለየ የሥራ ሥነ ምግባር የታነጹና ኃላፊነት የሚሰማቸው ሰለሆኑ በፋብሪካችን እንዲሠሩ ለክርስቲያኖች ቅድሚያ እንሰጣለን፤ ብለዋል።

የቻይና ወርልድ ሪሊጅን ኢንስቲትዩት ዳይሬክተር ፐሮፌሰር ዜሆ ዚንፒንግ ሲናገሩ፦

በቻይና ኢኮኖሚ ላይ ክርስቲያኖች እየመጡ ስላለው አዎንታዊ ሚና መካድ በፍጹም አይቻልም በማለት ክርስቲያኖች በቻይና ኢኮኖሚ ዕድገት እየተጫወቱ ስላለው አዎንታዊ ሚና መስከረዋል። እንዲሁም ገብረተሰቡ ከእነርሱ ልዩ የሥራ ባሕል እንደ ወረሰና ክርስትና ለምዕራባውያን ዕድገት ምክንያት እንደሆነ ለማረጋገጥ እንደቻሉም ይናገራሉ።¹³⁶

የቻይና ከሚኒስት መንግሥት የምዕራባውያን የወንጌል ሚሊዮናውያንን ከአገር በማባረር፣ ቤተ ክርስቲያንን በመዝጋትና ቅዱሳንን በማሰር ላለፉት ስልሳ ዓመታት በዓለማችን ተወዳዳሪ ያልተገኘለት መንግሥት ነው። በአሁኑ ጊዜ በቻይና ሕጋዊ እውቅና ተሰጥቶአቸው በእንቅስቃሴ ላይ የሚገኙ የቫቲካንን የበላይነት የማትቀበልና 12 ሚሊዮን አባላት እንዳላት የተገመተው የቻይና ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን፣¹³⁷ እና ለርዕዮተዓለሙ እውቅና የሰጡ አንዳንድ የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት ሲሆኑ አብዛኛው ወንጌላውያንና በመንፈስ ቅዱስ እንቅስቃሴ ላይ የሚያተኩሩ አብያተ ክርስቲያናት ለኮሚኒስት ኢ-መጽሐፍ ቅዱሳዊ መመሪያና ሕጎች እውቅና መስጠት እንዲችሉ ስላሉ የቤት-ቤተክርስቲያን ሆነው በከፍተኛ ሁኔታ በመብዛት ላይ እንደሚገኙ መረጃዎች ይጠቁማሉ። ሕጋዊና ገሃዳዊ የመሰብሰብ መብት የሌላት የቻይና ቤተ ክርስቲያን መንግሥት ላይ እየመጣች ካለው አዎንታዊ ተጽዕኖ የተነሣ የቻይና መንግሥት በክርስትና ላይ ያለውን አሳታዊ ተጽዕኖ በመለወጥ ላይ ይገኛል። የቻይና መንግሥት የቻይና ክርስቲያኖች በብዛት በሚገኙበት አካባቢ ባሉት የክርስቲያን ኢንዱስትሪዎች የስኬቱ ምስጢር ምን እንደሆነ ለማወቅ ጥናት አድርጓል። ውጤቱም በአንድ ክፍለ አገር በ19ኛዎቹ የምዕራቡ ዓለም ሚሊዮናውያን በዚያ አካባቢ እንደኖሩ፣ ወንጌልን እንደሰበኩና በሕዝቡም የሥራ ባሕል ላይ ከፍተኛ አዎንታዊ ተጽዕኖ እንደፈጠሩ ያመለክታል።

በተጨማሪም ብዙ የቻይና የኮሚኒስት ፓርቲ አባላት፣ ዕውቅ የአገሪቷ ምሁራንና ባለሀብቶች ሳይቀሩ የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ተከታዮች እንደሆኑ በገሃድ በመመስከር ላይ እንደሚገኙ ይነገራል። በ21ኛው ክፍለ ዘመን ቻይናውያን በኢኮኖሚ ዕድገትና ዲሞክራሲ ተከፍተው ምጥቀት ብቻ ሳይሆን ወንጌልን ለዓለም ሕዝብ በኃይልና በሥልጣን በመስበክ ቀዳሚ ይሆናሉ

¹³⁴ አዲስ ጉዳይ፣ ቅጽ 6፣ ቁጥር 134፣ ጥቅምት፣ 2005 ዓ.ም፣ ገጽ 33
¹³⁵ INDEX, vol 33. No 4. 2004. Issue 213. p.201

¹³⁶ Christopher Landau (26 August 2010) BBC News, Christian faith plus Chinese productivity.
¹³⁷ TIME, MAY 2006 p.25

ተብለው ይጠበቃሉ። የቻይና ቋንቋ ማወቅ ወሳኝ የሚሆንበት ጊዜ ላይ እየደረሰን ነው። ብዙ የአሜሪካና የአውሮፓ ሕጻናት ቻይንኛ በማጥናት ላይ እንደሚገኙም ይነገራል።

ይህ ማለት የኢኮኖሚ ዕድገት ብቻውን ዋናና ብቸኛ ነገር እንዳልሆነ መታወቅ አለበት፤ ቻይና የግለሰቦችን የእምነትን ነፃነት በማፈን በዓለም ላይ የታወቀች ስትሆን የትኛውም አገር ይህን መጥፎ ምሳሌነት መኮረጅ የለበትም። እንደ ስትራቴጂክ ያተባለ ተቋም ከሆነ የቻይና ኢኮኖሚ የተገነባበት መሠረት ጠንካራ ባለመሆኑ ውድቀቱ አይቀሬ እንደሆነ ይናገራሉ።

የቻይናውያን ዓለምን በወንጌል የመድረስ ራእይ

ከ40 ዓመት በላይ ስለጌታ የታሰረና ከ20 ሚሊዮን አባላት በላይ ያላት ቤተ ክርስቲያን መሪ የሆነ ፒተር ዙ ዮንግዝ ሲናገር፡- "የራሳችን የምንላቸውን ትናንሽ አስተምህሮዎች በመከተል ለመጽናት አንፈልግም። አንዳችን ከሌሎቻችን ብርታት ለመማር፣ ብርቱዎችና ለኢየሱስ የቀረብን እንሆን ዘንድ እግዚአብሔር በሚፈልገው መንገድ ለመለወጥ ፈቃደኞች ነን" ብሏል። የቻይና የቤት ውስጥ ቤተ ክርስቲያን በመከራ እቶን መካከል ቆማ ያበባች ናት። በክርስቶስ ቤዛነት ድነው የተለወጡ ክርስቲያኖችም ለአገራቸው ኢኮኖሚ ዕድገት የበኩላቸውን ወሳኝ ሚና በመጫወት ላይ ያሉ ባለ ራእዮች ናቸው።

ፒተር ዙ ዮንግዝ ከላይ በጥቅሱ እንደገለጸው የቻይና ቤተ ክርስቲያን ዕድገት ሚስጢር ለአምንታዊ ለውጥ ዝግጁ መሆኗ፣ በጠባብነት ከመታጠር ይልቅ ከሌላው ለመማር ፈቃደኛ መሆኗና ለክርስቶስ ወንጌል የትኛውንም ዋጋ ለመክፈል መዘጋጀቷ ነው። በብዙ መከራ፣ ድህነት፣ መገፋትና አደገኛ ስደት መካከል ያበባች የቻይና ቤተ ክርስቲያን እግዚአብሔር የገደባቸውን ክፍለ ዘመን ዓለም በወንጌል የሚለውጥባት መሣሪያ እንደምትሆን ብዙዎች ያምናሉ። ለዚህም ዋቢ የሚሆነ የቻይና ቤተ ክርስቲያን አንግባ የተነሣቸውን ትልቅ ራእይ ማየቱ ብቻ በቂ ይመስለኛል። እስከ ዛሬ ድረስ ሕጋዊ ዕውቅናና ከላላ የሌላት ከመቶ ሚሊዮን በላይ አባላት ያላት የቻይና የቤት ውስጥ ቤተ ክርስቲያን ከተለመደውና ከጥቃቅን የሰፈረ ራእይ ተፋታ "ወንጌልን ወደ ኢየሩሳሌም እንመልስ" በሚል ታላቅ ራእይ 100,000 /መቶ ሺህ/ በመከራ ትምህርት ቤት የተሠሩ ሚስዮናውያንን ለወንጌል ሥራ በዓለም ሁሉ መላክ ጀምረዋል። ከዚህም የተነሣ ብዙ ቻይናውያን ዐረብኛና እንግሊዝኛን በከፍተኛ ሁኔታ በማጥናት ላይ እንደሚገኙ መረጃዎች ይጠቁማሉ።¹³⁸ የዕድሜና የቀኖና ባለጠጋ የሆነችው የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ከቻይና የቤት ውስጥ ቤተ ክርስቲያን ራእይ ምን ትማር ይሆን?

¹³⁸ ፖውል ሀታዊይ (ተርንሚ ሳቡቸው ፋንታሁን) (1997 ዓ.ም) ፣ ወንጌል ዳግም ወደ ኢየሩሳሌም፣ ራእይ አሳታሚ፣ አዲስ አበባ ገጽ 119

እንደ ፕሮፌሰር ፒተር ዋግነር እ.ኤ.አ በ2025 የቻይና ቤተ ክርስቲያን በዓለም ላይ ብዙ ሚስዮናውያንን በመላክ ቀዳሚና የቀጣዩ ዓለም የክርስቲያን ማዕከል እንደምትሆን በእርግጠኝነት ይናገራሉ።

ቻክ ፕራይስ የተባሉ አሜሪካዊ ነቢይ "God's Unfolding Battle Plan" በሚለው መጽሐፋቸው፡-

እ.ኤ.አ በ2016 የዓለም ኢኮኖሚ የበላይነት ለመቆናጠጥ ተራው ይደርሳቸዋል፤ በ2026 ቻይናውያን በዓለማችን ላይ ቀዳሚ ተጽዕኖ ፈጣሪ ሕዝቦችና ታላቁን መንፈሳዊ መከር ለእግዚአብሔር ክብር የሚሰበስቡ መሣሪያዎች ይሆናሉ፤ በማለት ተንብዋል።¹³⁹

በርቲ አረንድስ የተባለ የዌሊ ስትሪት ጆርናል የዓለም ገበያ አጥኚ ጋዜጠኛ እ.ኤ.አ አፕሪል 25 2011፡- የአይ.ኤም.ኤፍ ዋሻ የሆነች የአሜሪካ የኢኮኖሚ የበላይነት ማብቂያ ዘመን ላይ ደርሰናል። የቻይና ኢኮኖሚ የአሜሪካን ኢኮኖሚ የበላይነት እ.ኤ.አ በ2016 ሳይረከብ አይቀርም።¹⁴⁰ በማለት በቻክ የተነገረውን ትንቢት አጠናክሮታል።

የቻይና ሁለንተናዊ ለውጥ በመስቀል

ፕሮፌሰር ፒተር ዋግነር እንደ በክርስቶስ ኢየሱስ ወንጌል አምኖ የዳነ የቻይና ኢኮኖሚስትን በዚህ ጉዳይ ላይ አነጋግሮ የቻይና ኢኮኖሚ እ.ኤ.አ 2016 ሳይሆን በ2020 በዓለም አንደኛ ለማድረግ በብርቱ ሥራ ላይ እንዳለ እንደተነገራቸው በድረ ገጻቸው ላይ አስታውቀዋል። በ2016 ሆነ በ2020 ቻይና በኢኮኖሚ የዓለማችን አንደኛ የምትሆንበት ዘመን በደጃችን እንዳለ አመልካች ነው። ከዚህም አስደናቂ ዕድገት ጀርባ ትልቅ መለኮታዊ አጀንዳ አለ። ፕሮፌሰር ፒተር ዋግነር በማርች 2012 ለአገልግሎት ወደ ቻይና በሄዱ ጊዜ የቤጅንግ ዩኒቨርሲቲ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ፕሮፌሰርና የሳይንስ ሊደርሽፕ ኢንስቲትዩት ፕሬዝዳንት Peter (Xiao) Zhao (pronounced "Chow") ጠንካራ ክርስቲያን፣ የቻይና ኮሚኒስት ፓርቲ አባል እንደሆነ ገልጸው ምስክርነቱን እንዲህ አስፍረዋል፡-

ብዙ የቻይና ኮሚኒስት ፓርቲ አባላት ወደ ጌታ እየመጡ ነው። እምነታቸውም ለሁሉም እየታወቀ ነው። አሁን ያለውን 7% የቻይና ክርስቲያኖች ቁጥር "2030 ሺዣን" የሚል ራእይ ይዘን በመነሣት እ.ኤ.አ በ2030 30% ቻይናውያን ክርስቲያን እንዲሆኑ በትልቅ ትጋት እየሠራን ሲሆን በሁለት ዓመት ጊዜ ውስጥ በአዋጅ የክርስቲያን ስደት በቻይና መላኩ በመላኩ ይቆማል ብዬ አምናለሁ። በ2030 ቻይና በዓለም ላይ በክርስቲያን ሕዝብነት በዓለም ላይ ትታወቃለች። "China of Tomorrow will experience

¹³⁹ Chuck D. Pierce, (2007) God's Unfolding Battle Plan: A Field Manual for Advancing the Kingdom of God (Ventura CA: Regal books), pp. 211-216.
¹⁴⁰ "The International Monetary Fund has just dropped a bombshell, and nobody noticed. For the first time, the international organization has set a date for the moment when the 'Age of America' will end and the U.S. economy will be overtaken by that of China. And it's a lot closer than you may think. According to the latest IMF official forecasts, China's economy will surpass that of America in real terms in 2016-just five years from now." Brett Arends (2011): MarketWatch of the Wall Street Journal dated April 25,

"Transformation with the Cross!" የቻይና የነገ ሰው ጥበቃ ስላሳ ስላሳ ስላሳ

እ.ኤ.አ 2000 የቻይና ኮሚኒስት ፓርቲ በአገሩ ለኢኮኖሚክስ ፕሮጀክት ሰላ (Zhao Xiao) "የአሜሪካን ኢኮኖሚ ስኬት ምስክር" ጥናት እንዲያደርግ የቤት ሥራ ሰጠ። በጊዜው ምሁሩ አማኝ አልነበረም። ምሁሩም "እግዚአብሔር የበርዶ ሊቀ መንበር ነው" የሚል አነጋጋሪ ጽሑፍ አቀረበ። ከዚያም "ቤተ ክርስቲያን ያለችበት የገበያ ኢኮኖሚና ቤተ ክርስቲያን አልባ የገበያ ኢኮኖሚ"¹⁴¹ በሚል ርዕስ የመጨረሻ ጽሑፍ ይፋ አደረገ።

በጥናቱም የአሜሪካ የኢኮኖሚ ምጥቀት ምስክር በእግዚአብሔር አውነተኛ ቃል ላይ በመቆማቸው፣ ከመስና የፀዱ በመሆናቸው፣ ለእርስ በርሳቸው ያላቸው ቤተሰባዊ ፍቅርና በወንጌል ሥነ ምግባር በታነጹ ክርስቲያን ባለ ራሳይ አባቶች በመመራታቸው መሆኑን በዝርዝር አመለከተ። ዶክተር ሰላ ችሎ ለመንግሥት ጥናቱን ይፋ አደረገ በኋላ እ.ኤ.አ 2002 በገዳድ ክርስቶስ አያሱስን ተቀብሎ ተጠመቀ።¹⁴²

ኮሚኒስቱ የቻይና መንግሥት ለሃይማኖት ያለው አሉታዊ ሕግና የተቀነባበረ ሜራ የቻይናን ቤተ ክርስቲያን እንዳትበዛና ዓለም አቀፋዊ ባለ ራሳይ ሆና እንዳትነሣ ሊያግዳት አልቻለም። ራሳይ ካለ መንገድ አለ። የቻይና ቤተ ክርስቲያን የጨለማና የስደት ዘመን መደምደሚያና በኃይል የመገለጥ ዘመን መግቢያ ላይ ትገኛለች። የቻይና አማኞች ዓለምን በክርስቶስ ወንጌል ለመድረስ ያላቸው የራሳይ ትልቅነት፣ እምነትና እርምጃ እጅግ በጣም ያስደንቃል። በመንገድ ሥራ፣ በንግድና በኢንዱስትሪ፣ በቴሌኮሙኒኬሽንና በዩኒቨርሲቲዎች ለማስተማር ብዙ ቻይናውያን ወደ አገራችን በመገረፍ ላይ ይገኛሉ። እንዲሁም በቅርብ ጊዜ የቻይና የወንጌል ሚሲዮናውያን በአገራችንና በመላው ዓለም ሁሉ በልዩ የአገልግሎት ራሳይ ይገለጣሉ ተብለው ይጠበቃሉ።

ከቻይና ክርስትና ምን እንማራለን?

ለሁለት ሺ ዓመታት በኢትዮጵያ የቆየው “ክርስትና” ሰዋዊ ሥርዓትና ወግ ከማስፋፋት ያለፈ ለምን ሁለንተናዊ ተሐድሶን አላመጣም? በስደት ላይ የምትገኝ የቻይና ቤተ ክርስቲያን ከመቶ ሺ የሚበልጡ የወንጌል ሚሲዮናውያንን ወደ ዓለም ሁሉ ለመላክ ከተዘጋጀች የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ከኢትዮጵያውያን ባሕልና ቋንቋ ያለፈ ዓለምን በወንጌል ለመድረስ የተጨበጠና ዓለም ያወቀው ራሳይም ምን ይሆን? በዚህ አንጻራዊ ሰላምና ነፃነት ላልተጠቀመችው የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን መከራ ያልበገራት የቻይና ቤተ ክርስቲያን ምን ታስተምራት ይሆን? በአጠቃላይ ቀደምት የዓለማችን የክርስትና ማዕከል የነበሩ ኢየሩሳሌም፣ አንጾኪያ፣ እስክንድርያ-

ግብፅ፣ ራሺያ፣ ግሪክና ኢትዮጵያ የጥንት ትውፊትና ያለፈውን ክርስትና ታሪክ የሚናጠናባቸው እንደ መዚዬም ከመታየት ያለፈ፣ የኢህ-ኗን ዓለም በወንጌል መድረስና ሁለንተናዊ ሰው ጥን በአገራቸው እንደ ኮሪያና እንደ ቻይና ቤተ ክርስቲያን ለመምራት ፋና ወጊ መሆን እንዳልቻሉ ጥናቶች ያመለክታሉ። ያለፈ መልካም ታሪክ እስረኞች የሆኑም ይመስላሉ።

ከርሴ ሸፈኖ ከኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን መሪዎች መካከል አንዱ ሲሆኑ “በተሐድሶ የሚዘረጋ ትውልድ” በሚል ርዕስ ባዘጋጁት መጽሐፍ የታሪክ እስረኝነት አደጋ እንዳለው ሲገልጹ፡-

ታሪክ በአግባቡ በተጠበቀ ሚዛን ካልተያዘ በስተቀር አዲስ የተሐድሶ ራሳይን እንዳይይ ይጋርዳል። ታሪክን ብቻ ስናጠና ወደ ጎሳ ማተኮር ብቻ እንጂ በአዲስ ራሳይና አቋም ወደፊት መዘርጋት የቅተናል። ምንጊዜም ዕድገት ሀብትና ዕውቀት ካልተጠነቀቀበት ያስመካል እኔ ነኝ ያሰኛል። የዓለማ መዘናጋትን ያስከትላል። እንዲያውም እግዚአብሔር ለትውልዱ ሊገልጽ የሚወደውን አዳዲስ የተሐድሶ ምንጮችን ባለማስተዋል መድራን ይከተላል። እኛ የማናውቀው ምን አዲስ ነገር አለ? ያሰኛል። እግዚአብሔር ሁልጊዜ የአዲስ ሥራና የተሐድሶ አምላክ መሆኑን ፈጽሞ መዘንጋት አይገባም። እግዚአብሔር ትናንትና፣ ዛሬም፣ ነገም አዲስ ሥራ የሚሠራ ዘላለማዊ አምላክ መሆኑን ሁልጊዜ ማስታወስ ይኖርብናል። ስለዚህም አመለካከታችን ሚዛናዊ እንዲሆን 20% ያህሉን የቀደመውን ታሪክ እናስብ፤ 50% ያህሉን የዛሬን እንሥራበት፤ 30% ያህሉን ደግሞ ለወደፊቱ ለአዲስና ቀጣይ የተሐድሶ ራሳይ ብናቅድና በንጸልይ ጥሩ ነው።¹⁴³

በማለት ቤተ ክርስቲያን የትናንት ታሪካዊ እሴቶቿን በመጠበቅ ዛሬ በብርቱ ሥራ ላይ በመጠመድ መጨውን በሚበልጠው ራሳይና በተሐድሶ መንፈስ ማየት እንዳለባት ይመክራሉ። በአፍሪካ ደረጃ እንኳ ስንመለከት በ21ኛ ክፍለ ዘመን በአፍሪካ እያበቡ ያሉ አብያተ ክርስቲያናት ከቆዩት የግብፅ ኮፒትክ ቤተ ክርስቲያን፣ በኢትዮጵያና በኤርትራ የራሳቸውን ባሕላዊ መንገድ ከሚከተሉ አብያተ ክርስቲያናት ለየት እንደሚሉ ጥናት ያደረጉ ምሁራን ይገልጻሉ። ልዩ መሆን ከፋት ባይኖረውም በልዩነታችን በሌሎች ላይ አዎንታዊ ተጽዕኖ የማንፈጥር፣ ወንጌልን ለዓለም በማድረስ ረገድ ፋና ወጊ መሆን ካልቻልን፣ የወንጌል ሚሲዮናውያንን ከራሳችን ቋንቋና ባሕል አልፈን ለዓለም ካልላክን፣ በስም ሳይሆን በሕይወት ለውጥ ላይ ትኩረት የማናደርግ ከሆነ፣ ከነገው ትልቅ ራሳይ ይልቅ በዱር ታሪክና ስኬት ያለቅጥ የምንደገፍ ከሆነ፣ ራሳችንን ለመመዘን የማንፈቅድና እኛ ብቻ ዛሬም እንደኛና ትክክለኛች ነን ብለን እየፎከርን ሌላውን “መናፍቅ” “ዐረ ማርያም” ብለን እንደ ዱሮ የምናሳድድ ከሆንንና ያለፈውን ብቻ እየወራን ዛሬ ወንጌልን ካልሰበክን “ክርስትናችን” ዲላማውን እንደላት ቀስት ነው። በዚህ ከቀጠልን ከሁሉም ይልቅ ሊታዘንልን ይገባል። ተሐድሶ! ተሐድሶ! ተሐድሶ!...የሚል ጨከት ከዘጠኝ ምዕተ ዓመት በላይ በምድራችን የሚለማው ከዚህ የተነሣ ነው።

¹⁴¹ FRONTLINE World, Jesus in China, Interview, <http://www.pbs.org/frontlineworld>
¹⁴² Beyond Economy China's Transformation with the Cross Dr. Peter Zhao Xiao _ TimSchraeder.com.htm

¹⁴³ ከርሴ ሸፈኖ (2003 ዓ.ም) ፣ በተሐድሶ የሚዘረጋ ትውልድ፣ ገጽ 41

ክርስትና ለምዕራቡ ዓለም ዕድገት

የታሪክ ምሁር ፕሮፌሰር ጎንዘሊዝ ቡዝ-ጋን በተደነቁ በሁለት ክፍል በተከፈሉ የታሪክ መጻሕፍት ስለ ምዕራባውያን ዕድገት ምስጢር ሲናገሩ፡-

ክርስትና ለምዕራባውያን ስልጣኔ መሠረት ነው፤ ትምህርት፣ የሰብዓዊ መብት ነፃነት፣ ዲሞክራሲ፣ እኩልነትና የኢኮኖሚ ምጥቀት ሁሉም የተወለዱት ከክርስትና ማሕፀን ነው።¹⁴⁴ በማለት በጥናት የተረጋገጠውን እማኝነታቸውን ይፋ አድርገዋል።

የእኛ የተገላበጠሽ ነው። በክርስትና ከዓለም ሕዝብ በኩር እንደሆንን አፋችንን ሞልተን ብንናገርም ዓለም የሚያውቀን በረሃብ፣ በድርቅ፣ በስደትና፣ በእርስ በርስ ጦርነትና በጎሳ ቀሪነታችን ነው። ምዕራባውያንን የጠቀመው ክርስትና ለእኛ ለምን አልጠቀመንም? ለእነርሱ የተሰበከው ወንጌል ከእኛ የተለየ ይሆን? ለሚሉት ጥያቄዎች መልስ ለማግኘት ልባችንን አስፍተን በመጽሐፍ ቅዱስ እውነት ላይ ቆመን ክርስትናችንን የግድ መፈተሽ አለብን። ከንቱ ውዳሴና ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ልምዶች ባጠላበት ዕድሜ ጠገብ ክርስትናችን መከፈላችንን ከቀጠልን ከማጡ ወደ ድጡ እንደሚባለው ወደ ቁልቁል በፍጥነት መውረዳችን ይቀጥላል። የአገራችን የኢኮኖሚ፣ የፖለቲካ፣ የማኅበራዊ ቀውሶችና ጎሳ መቅረት የመንፈሳዊ ቀውስ ነፀብራቅ ነው። እውነተኛ ለውጥና ዕድገት በታላቂቷ አገራችን እንዲመጣ ከተፈለገ የመንፈሳዊ ነገር መሠረት ከሆነችው ከቤተ ክርስቲያን የግድ መጀመር አለበት። ለውጧ መሠረት ደግሞ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ ትውፊትና አገራዊ ድርሳናት ሳይሆኑ በዓለም አቀፍ ደረጃ ዕውቀትና የተቸረው፣ የጠራና የጠለለው ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መጽሐፍ ቅዱስ ሊሆን ይገባል። ለምዕራባውያን ፈርጆ ብዙ ዕድገትና ለውጥ ክርስትና ትልቅ ሚና እንደተጫወተ ምሁራኖቻቸው፣ ጸሐፊዎቻቸውና ሕያው ታሪካቸው ይመሰክራሉ። ለትምህርታችን አንዳንዱን ብቻ እንመልከት፡-“የምዕራባውያን ድል” በሚለው መጽሐፍ የታሪክ ምሁሩ ጅኤም.ሮበርስ

ማገበረሰባችን እያጣጠመ ላለው ብልጽግናና ጠንካራ ማገበራዊ መሠረት ላለው ሥርዓት ምክንያቱ የክርስትና እምነት ነው። በሕጋችን፣ በኢኮኖሚያችን፣ በፖለቲካችን፣ በቀን አቆጣጠራችን፣ በበዓላችን፣ በአስተሳሰባችን፣ በምራሳችንና በባሕላችን የክርስትና አንጻባራቂ አሻራ አለበት፣ ብሏል።

- በዓለማችን የባርያ ፍንገላ እንዲያከትም ካደረጉት ታላላቅ የእምነት ሰዎች መካከል የእንግሊዝ ፓርላማ አባል፣ የክርስቶስ ተከታይና ደቀ መዝሙር እንደሆነ በገሃድ ይነገርለት የነበረው ዊሊያም ዊልበረትፎርስ ተጠቃሽ ነው። ለምሳሌ በአገራችን ባሪያዎችን ከገበያ እየገዙ ነፃ ያወጡ የነበሩ የወንጌል ሚስዮናውያን ነበሩ። ከኤሉባቦር አካባቢ ተሸጠው ወደ ምጽዋ

የተወሰዱትን እናሲሞስ ነስቢ(አባ ጋማቺስ) ከባሪያ መሸጫ ገበያ ገዝተው አስተምረው መጽሐፍ ቅዱስን በአፋን አሮሞ እንዲተረጉሙ ያደረጉት የስዊድን የወንጌል መልዕክተኞች ነበሩ። ሌሎችን ነፃ ለማውጣት ራሳቸውን ለባርነት የሸጡ ክርስቲያኖች እንደነበሩ ታሪክ ያወሳል።

- ጥንት በሮማውያንና በግሪካውያን ባሕል አዋቂን መግደል ወንጀል ሲሆን የራስን ሕፃን መግደል አያስጠይቅም ነበር። ይህን አደገኛ የሞት ባሕል የገታው ወንጌል ነው።
- እጅግ ጎሳ ቀር በሆኑ የዓለማችን አካባቢዎች ሰው የሰውን ሥጋ የመብላትን "cannibalism" ባሕል ራሳቸውን አላልፈው ሰጥተው በማስተማር የለወጡት የወንጌል ሚስዮናውያን ናቸው።
- ቻይናውያን "የማይታወቅ ሰው እንግ ውሃ ነው" እንደሚሉ ሳይሆን በታሪክና በዓይናችንም ደጋግመን እንዳየን ምዕራባውያን አማኞች የማያውቁት ሰው ሲራብ፣ ሲታረዝና ሲቸገር እጃቸውን ለመዘርጋት ፈጣኖች ናቸው። ይህ ባሕል ከሮማውያንና ከግሪካውያን የወረሱት ሳይሆን ከክርስቶስ ወርሰው ባሕላቸው ያደረጉት ነው። ይህም ወንጌል ሕይወታቸውን እንደ ሠራ እንመለከታለን። ወንጌልን ከእነርሱ በፊት የተቀበልን ቢሆንም እነርሱን ረጂ ያደረገው ወንጌል እኛን ከተረጂነት ለምን አላወጣንም? የሚል ጥያቄ አለብን።
- የዓለም የትምህርት መሠረት የፕሮቴስታንት ተሐድሶ እንደሆነ በብዙዎች ይታመናል። በአፍሪካ፣ በቻይና፣ በኤስያ፣ በላቲን አሜሪካ በገዛ ቋንቋቸው ዜጎችን ማስተማር የጀመሩ የወንጌል ሚስዮናውያን ናቸው። ዛሬ የዓለማችን ገናና የትምህርት ተቋማት ለምሳሌ ሀርቫርድ ዩኒቨርሲቲ¹⁴⁵ ዩኒቨርሲቲ፣ የኮሎምቢያ ዩኒቨርሲቲ ...ወዘተ እና የአሜሪካ የመጀመሪያ 126 ኮሌጆችና ዩኒቨርሲቲዎች የተመሠረቱት በቤተ ክርስቲያንና በወንጌል ሰባኪዎች ራእይ እንደነበር ይነገራል። በዓለማችን በረዥም ዕድሜው፣ ለሰው ልጆች ነፃነት ትልቅ ቦታ በመስጠት፣ ለብዙ አገሮች በምሳሌነት የሚጠቀሰውን የአሜሪካን ሕገ መንግሥት ካረቀቁ ከ55 አባቶች 52ቱ የወንጌል አማኝ ክርስቲያኖች እንደሆኑና በቃሉ መርህ ላይ ቆመው መሠረቷን እንዳነጹ የታሪክ መዛግብት ያወሳሉ። የመጀመሪያ የአሜሪካ ሕግ በወንጌል አማኝ አባቶች ከረቀቁ በጎሳ የፀደቀው በ3,000,000 ፕሮቴስታንት፣ በ300,000 ካቶሊክ እና በ5,000 የአይሁድ እምነት ይከተሉ በነበሩ ዜጎች እንደሆነ መረጃዎች ይጠቁማሉ። ፕሬዝዳንት ጆርጅ ዋሺንግተን ሕጉን በፊርማቸው ሲያፀድቁት “በጌታችን ዓመት በ1787” በማለት ነበር።¹⁴⁶

¹⁴⁵ Harvard, for example, was founded on this statement: *Let every student be plainly instructed, and earnestly pressed to consider well, the main end of his life and studies is, to know God and Jesus which is eternal life, John 17:3*

¹⁴⁶ Pat Robertson (1990), *The New Millennium*, p. 165

¹⁴⁴ In his two volumes of *The Story of Christianity* [Rev. and Updated, New York: HarperOne, 2010] Justo L. Gonzalez has extensively written about the role of Christianity in transforming the cultural, political, and socioeconomic life of Europe and North America.

አሜሪካ የተመሠረተችው እግዚአብሔርን የማምለጫ አሰታችው
አድርገው በሚያምኑ ሕዝቦች ነው።

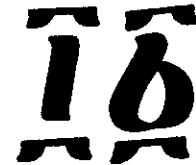
የአሜሪካ 40ኛ ፕሬዝዳንት ሮናልድ ሬገን (1981 - 89)

ለአንድ ሀገርና ሕዝብ ከእግዚአብሔር ቃል በላይ ጠንካራ መሠረት
ይኖር ይሆን? እግዚአብሔር ለኢትዮጵያ ኢኮኖሚ ዕድገት ብቻ ሳይሆን
ለኢትዮጵያ ፖለቲካና ፖሊሲ አውጪዎች ሁሉ ያስፈልጋቸዋል።
የኢትዮጵያና የኢትዮጵያውያን የበረከት መሠረት እግዚአብሔርና ሕዝቧ
ናቸው።

ሳይንስ የተመሠረተው ሁሉን እግዚአብሔር ውብ አድርጎ እንደፈጠረ
በሚያምንና በሚያስተምር ክርስትና እንጂ ሁሉን ቅገሮች፣ ክፉና ዋጋ
በሰ አድርገው በሚያስቡ ሌሎች ሃይማኖቶችና አስተምህሮዎች ላይ
አይደለም። ጆን ኤፍ ኬኔዲ

- ክርስትና የዓለማችንን መብረቃቃት አሁን ለደረሰበት ደረጃ ትልቅ ሚና
ተጫውቷል። ኢየሱስ ባይወለድ ኖሮ አሁን የምንሰማውን ድንቅ
የመብረቃቃት ቅንብሮችና ጣዕመ ዜማዎችን መስማት አይታስብም ነበር።
ዓለምን ካነጋገሩና እያነጋገሩ ካሉ መብረቃቃት መካከል የቤተ ክርስቲያንን
መድረክና ደጅ ያልረገጡትን ማግኘት አስቸጋሪ ሲሆን በዓለማችን
የታወቁ ጸሐፊዎች እንደ ሸክስፒየር፣ ዶስቶቭስኪይ፣ ዲክንስ፣ ሚልተን፣
ገጣሚ ለምን ሲሣይ... ወዘተ ያሉ መጽሐፍ ቅዱስ ተጽዕኖ ፈጥሮባቸው
እንደ ነበር ከሥራቸው ማወቅ ይቻላል።

ቀጣዩ ምዕራፍ ትናንት ከተሰማሪ ማኅፀን የተወለዱ ፕሮቴስታንቶች
ዛሬ እንዳረጁና በመንፈሳዊ ሞት መንፈስ እንደተወረሩ በማመልከት ግልጽ
የተሰማሪ ጥሪ ያቀርባል።



የተሰማሪ ጥሪ

ለኢትዮጵያ ፕሮቴስታንት ቤተ ክርስቲያናት

ቤተ ክርስቲያን የጸሎት ቦታ ሳትሆን የሚጸልይ ሰው፣
ቤተ ክርስቲያን የበድን ድንጋዮች ቁልል ሳትሆን ክርስቶስ
በሞተላቸው ሰዎች የተገነባች የቅዱሳን ሕያው ገብረት ናት።
ቤተ ክርስቲያን ቦታ ሳትሆን በቦታ ላይ የሚኖሩ የክርስቶስ
ልጆች አንድነት፣ ቤተ ክርስቲያን የሚሰገድላት ግሉዝ አካል
ሳትሆን በእውነትና በመንፈስ ለእግዚአብሔር የሚሰግዱ
ቅዱሳን አንድነት ነፀብራቅ ናት። ቤተ ክርስቲያን በድንጋይ፣
በሰሚንቶ፣ በእንጨት፣ በብረት ሳይሆን በክርስቶስ ሞትና
ትንሣኤ የተገነባች መለኮታዊ አካል ናት። ቤተ ክርስቲያን
በክርስቶስ የዳነ ቅዱስ ሕዝብ እንጂ በሰዎች እጅ በድንጋይም፣
በጭቃ፣ በእንጨት፣ በሣርም ሆነ በብረት የተገነባች ሕንፃ
አይደለችም።

ቤተ ክርስቲያን አንድ ናት!

ክርስቶስ አንድ ከሆነ ቤተ ክርስቲያን ሦስትና ሁለት መሆን
አትችልም። ቤተ ክርስቲያን አንድና “ካቶሊካዊት” (ማለት
የዛሬይቷን የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ማለት ሳይሆን ዩኒቨርሳል
ወይም ዓለም አቀፋዊነት ለማለት ነው) ናት።